DIE NUWE STEM VIR 'N NUWE SUID-AFRIKA

VRYE Weekblad

23 Junie1989 Tel: (011) 836-2152 Prys: R1,20 (R1,06 + 14c AVB)

VENDETTA!

DIE staat het vandeesweek sy kleinlike vendetta teen Vrye Weekblad hervat.

Enkele ure nadat sy redakteur weens die Wet op Binnelandse Veiligheid opgeskorte tronkstraf opgelê is, het die veiligheidspolisie laat weet dat verskeie aanklagte ingevolge die noodmaatreëls teen Vrye Weekblad ondersoek word.

Die veiligheidspolisie sê die koerant het "diensplig ondermyn". Die betrokke berigte, almal ouer as vier maande, bevat egter meestal verslae van 'n gewetensbeswaarde se hofsaak.

Sedert Vrye Weekblad op 4 November verlede jaar die eerste keer gepubliseer is, het die staat op verskeie fronte probeer om ons verdag te maak, finansieel te knou en as 'n veiligheidsrisiko te brandmerk.

Hoekom is die regering so bang vir Vrye Weekblad?

Kry jou huis in orde, sê Slabbert vir DP

Elsabé Wessels

AS die Demokratiese Party deel wil wees van die proses van onderhandelingspolitiek in Suid-[illegible]ika moet hy nou sy h[illegible] die buiteparlementê[illegible] politiek in orde kr[illegible] Frederik van Zyl [illegible]abbert, mede-dire[illegible]r van Idasa.

In 'n wydlopende onderhoud met Vrye Weekblad het Slabbert gesê die DP het nie tyd om te verspeel nie. Die land se verswakte ekonomie is besig om FW de Klerk en die Nasionale Party in 'n onderhandelingsituasie te dwing. Die proses kan so vinnig gebeur dat volwaardige onderhandelingspolitiek op hande kan wees voordat die DP homself as 'n linkse parlementêre opposisie kan vestig,

"Sodra De Klerk homself verbind tot onderhandelingspolitiek, loop Nelson Mandela en Govan Mbeki vry rond," sê Slabbert

"Die DP loop die gevaar om deur die NP verbygesteek te word. As hulle nie oppas nie, kan hulle hulself in 'n situasie bevind waar De Klerk met die ANC gaan praat voordat hulle dit doen."

Volledige onderhoud op bladsy 4.

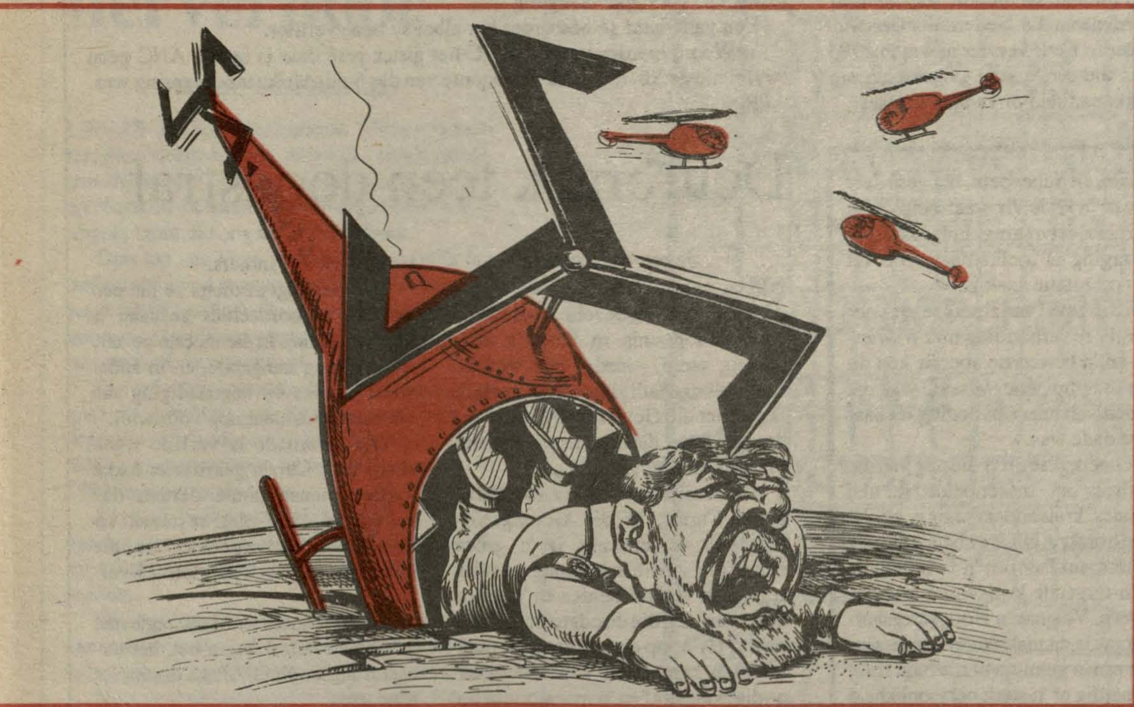

Kyk hoe lyk hy nou! - 6

Wie laaste Lugg...

Jacques Pauw

HUGH LUGG, die vermiste kameraad in die Broederstroom-verhoor, was toe nooit 'n polisie-spioen nie. Sy senuwees kon dit doodeenvoudig net nie hou toe hy sy ANC-sending in Suid-Afrika moes volbring nie. Dis tóé wat hy besluit het om sy makkers te verraai.

Só sê 'n woordvoerder van die ANC vandeesweek uit Lusaka nadat daar sedert die aanvang van die Broederstroom-verhoor groot onsekerheid oor Lugg ontstaan het. Hy was een van die vier ANC-guerrillas wat in Mei verlede jaar in hegtenis geneem is, maar is nie saam met die ander drie aangekla nie.

Intussen het 'n woordvoerder van die afdeling openbare betrekkinge van die polisie in Pretoria bevestig dat Lugg as staatsgetuie ingevolge artikel 31 van die Wet op Binnelandse Veiligheid aangehou word. Ná afhandeling van die saak sal hy waarskynlik vrygelaat word.

Daar het vandeesweek ook 'n ligte storm om die kop van staatsaanklaer Frans Roets losgebars weens sy kruisondervraging van die beskuldigde se ouers. Hy wou onder meer van Susan Donelly se ouers weet of hul dogter ooit 'n swart vryer gehad het of in die verlede 'n aborsie ondergaan het. Hy het haar ma, Margaret Westcott, onder skoot geneem weens haar lae akademiese kwalifikasies.

"Is ek dan die een in die beskuldigdebank?"' wou Westcott tydens kruisondervraging weet.

Donelly, 24, Damien de Lange, 31, en Ian Robertson, 36, is verlede week skuldig bevind op tien aanklagte van terrorisme. Die twee mans is op nóg 'n aanklag van terrorisme skuldig bevind, terwyl De Lange op twee aanklagte van brandstigting en een van poging tot brandstigting skuldig bevind is.

Vandeesweek het 'n senior dosent in sosiologie aan Unisa, Stella Welz, getuig dat De Lange 'n Rooms-Katolieke priester wou word. Die beskuldigdes, wat al drie gerieflike

vervolg op bladsy 2

Los ander huise, sê swart leiers vir DP

Elsabé Wessels

DIE Demokratiese Party stuur af op 'n konfrontasiepad met swart politieke leiers oor die stel van DP-kandidate in die bruin- en Indiërhuise in die driekamerparlementverkiesing van 6 September.

Swart leiers buite die "breë demokratiese beweging" het vandeesweek ook sterk teenkanting teen dié moontlike stap uitgespreek.

Die sekretaris-generaal van Inkatha, dr Oscar Dhlomo, en die hoofminister van Kangwane, Enos Mabusa, het die DP sterk afgeraai om buite die wit Volksraad aan die driekamerparlement deel te neem.

Die dilemma oor deelname of nie in die Huise van Verteenwoordigers en Afgevaardiges is tans 'n ernstige bron van konflik binne die DP.

Volgens DP-bron[illegible]aar ook ernstige verdeeldheid in [illegible]ika-leierskap oor die saak. 'n Fina[illegible]esluit word nou geruime tyd reeds uitgestel en geen vaste datum vir besluitneming is nog neergelê nie.

Leiers en lede-organisasies van die United Democratic Front (UDF) en die Congress of South African Trade Unions (Cosatu) waarsku die DP geruime tyd reeds dat deelname in die ander twee huise homself in konflik met buite-parlementêre groepe sal plaas.

Die Arbeidersparty, die leidende party in die Huis van Verteenwoordigers, is ook sterk gekant teen DP-deelname buite die wit huis. Volgens die ANC behoort die DP slegs die wit Volksraad te gebruik as 'n platform om verandering te bewerkstellig.

Die president van die Transvaal Indian Congress, Cassim Saloojee, het die DP gemaan om nie "'n historiese geleentheid van samewerking met buite-parlementêre magte op te offer ter wille van die goedkeuring van enkele bruin- en Indiërlede wat uitgesproke teen die breë demokratiese beweging gekant is en in elk geval nie die breë steun van hulle eie gemeenskap geniet nie.

"Met deelname aan die ander twee huise, selfs die stel van net een kandidaat, sal die DP niks anders as 'n ou uitgediende liberale party wees nie."

Mabuza het 'n waarskuwende noot aan die DP gerig en gesê indien die DP sy bona fides onder buite-parlementêre en anti-apartheidsgroepe wil behou hulle geen kandidate in die ander twee moet stel nie.

Deur toe te gee aan die druk van enkeles wat wil deelneem in die ander twee huise, loop die DP die gevaar om die samewerking van die buite-parlementêre groepe te verloor.

Die DP het geen politieke toekoms sonder die samewerking van die buite-parlementêre groepe nie, het Mabusa gesê.

Dhlomo het op navraag aan Vrye Weekblad gesê dat Inkatha uit "beginsel" die driekamerparlement in sy geheel verwerp en dus teen deelname in enige van die drie huise is.

"Indien dit die Demokratiese Party se onmiddellike en korttermyn-doelstelling is om die huidige bewind te beëindig, het hulle net die steun van wit kiesers nodig en nie dié van bruin en Indiërkiesers nie.

Die mag lê in die wit Volksraad. Die ander twee huise kan niks meer doen as om die regering te irriteer en ongemaklik te maak nie," sê Dhlomo.

Mynwerkers en mynbase in twis

Anton Steenkamp

'N VERSOENINGSRAAD is aangewys om die loondispuut tussen die Kamer van Mynwese en die National Union of Mineworkers (NUM) te probeer oplos.

'n Dispuut is verlede Vrydag verklaar nadat die jaarlikse loonsamesprekings tussen die twee partye 'n dooiepunt bereik het.

Die Kamer het oorspronklik 'n 11 persent verhoging in minimumlone vir mynwerkers aangebied, wat neerkom op 'n gemiddelde verhoging van R38 per maand. NUM vra dat minimumlone in reële terme, en nie persentasiegewys nie, verhoog word.

'n Alternatiewe aanbod van die Kamer vir loonverhogings (wisselend van graad 1 tot graad 8) tussen R35 en R105 vir oppervlaktewerkers en tussen R38 en R117 vir ondergrondse werkers, is ook deur NUM verwerp.

Die vakbond eis 'n maandelikse minimumloon van R543 vir oppervlaktewerkers en R600 vir ondergrondse werkers. Dit sal neerkom op 'n gemiddelde verhoging van 118 persent.

Die huidige minimumloon op goudmyne is R278 per maand, hoewel mynwerkers volgens Peter Blundell van die Kamer van Mynwese aansienlik meer verdien.

NUM maak beswaar teen die beleid om dieselfde kategorie mynwerkers op verskillende myne verskillende lone te betaal, en probeer die gaping tussen hoog- en laagbesoldigde werkers vernou.

'n Woordvoerder van NUM het daarop gewys dat Anglo American byvoorbeeld 'n graad 4 ondergrondse werker R599 betaal, terwyl Gencor R382 betaal. NUM eis dieselfde minimumloon van R832 deurgaans vir dié kategorie.

Die NUM-woordvoerder het die Kamer se aanbod as "belaglik laag" beskryf. "Dit is nog ver van 'n bestaansloon af," het hy gesê.

Volgens NUM het lone op die Kamer se myne nie werklik verhoog in terme van koopkrag sedert 1975 nie, ondanks die myne se groot winste in dié periode.

"Ons eise is heeltemal redelik as die hoër lone in die nywerheidsektor en die gevaarlike werk in die myne in ag geneem word," sê NUM se woordvoerder.

Die Kamer van Mynwese het gesê hulle kan nie aan NUM se eise gehoor gee nie, aangesien dit die huidige loonpakket sal verdubbel. Die lae goudprys en die feit dat baie myne op die randjie staan om toegemaak te word, maak dit onmoontlik.

Gesoek:

Heinrich Johannes Groskopf.

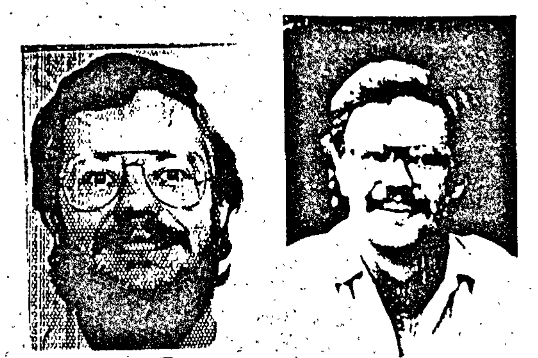

24 Jaar oud
1.95 m / 6 vt 3 dm lank
Heuningblonde hare
Fris gebou - geen vet
Dik lippe
Dra voltyds bril en snor
Het 'n litteken op sy rug a.g.v. operasie
Stap flink en regop
Praat vlot Engels en Afrikaans sonder aksent.

WEET jy dalk van 'n man met dik lippe, geen vet én wat boonop regop en flink stap? Indien wel, gaan staan 'n oomblik stil en kyk weer, want dit mag dalk net Heinrich Johannes Grösskopf wees - daardie jong man met 'n losprys van R50 000 op sy kop nadat hy deur die minister van Wet en orde, Adriaan Vlok, in die openbaar as ANC-terroris skuldig bevind en gekruisig is. Die plakkaat met van sy foto's en 'n beskrywing is in die Johannesburgse landdroshof teen die mure opgeplak. Benewens die absurde beskrywing van Grösskopf se uiterlike, is sy van ook verkeerd gespel.

Hervormers vrees ver-regse kaping

Elsabé Wessels

VREES dat die Nederduitsch Hervormde Kerk deur ver-regses gekaap gaan word, is op die vooraand van die kerk se algemene sinodesitting uitgespreek. Die sinodesitting begin Sondag in Pretoria.

Daar heers kommer dat die berugte Artikel III wat op die sinode van 1986 aanvaar is, waarvolgens apartheid in die kerkbeleid ingegrawe is deur swart lidmaatskap te verbied, op aanstaande week se sinodesitting uitgebrei sal word om "nie-blankes" van enige bywoning te verbied.

Daar word ook gevrees dat die kerk met sy "volkskerk"-gedagte homself tot Konserwatiewe Party en Afrikaner Weerstandsbewegingpolitiek sal verbind.

Die NHK met sy sowat 225 000 wit lidmate sal met dié stap homself verder van die Nederduits Gereformeerde Kerk vervreem wat in 1986 juis die eerste stap geneem het om kerkapartheid ongedaan te maak.

Hy sal homself ook van die sowat 2 000 bruin lidmate van die NHK van Suidelike Afrika vervreem, meen waarnemers.

Lidmate van die kerk se enigste Nederlandsprekende gemeente het hul kommer oor die verskerping van regse politieke sentimente in die kerk uitgespreek.

Die gemeente meen dat Artikel III in sy huidige vorm 'n aantasting is van Artikel 32 van die Nederlandse Geloofsbelydenis en 'n aanstoot vir en belediging van medechristene is.

'n Mosie van die gemeente sal voor die sinode dien waarin die NHK gevra word om Artikel III te skrap.

Drie bomme in een week by ANC-kantore in Zambië

LUSAKA - 'n Kragtige bom het hier in die African National Congress se kantore ontplof en drie mense beseer. Een is in 'n ernstige toestand.

Dit is die derde bomontploffing hierdie week wat gemik is teen die ANC se kantore in Zambië.

Maandag het 'n bom buite die kantore 'n omstander aan stukkies geblaas, en later die dag het nog 'n bom kwaai skade aan 'n ANC-kantoor in een van Lusaka se voorstede aangerig.

Een van gister se beseerdes het albei sy bene verloor.

'n Woordvoerder van die ANC het gister gesê daar is by die ANC geen twyfel nie dat dit die werk van agente van die Suid-Afrikaanse regering was. AFP.

'Lugg 'n lafaard'

vervolg van bladsy 1

middelklaslewens gelei het, het verkies om dié lewenstyl op te offer vir wat hulle gemeen het 'n strewe na 'n beter wêreld was.

Die staat het vandeesweek ook die gerespekteerde Kaapstadse historikus, prof Colin Bundy, onder kruisverhoor geneem en 'n verklaring te voorskyn gebring wat hy 23 jaar gelede gemaak het waarin hy homself met 'n verbode organisasie, die Natal Liberation Front, vereenselwig het.

Bundy is ook lank kruisondervra oor 'n stuk wat hy oor die steentydperk in Suidelike Afrika geskryf het. Die advokaat vir die verdediging, David Soggott, wou by landdros W van den Bergh weet wat die relevansie van die kruisondervraging is.

'n Johannesburgse prokureur het vandeesweek die staat se kruisondervraging van veral Margaret Westcott skerp gekritiseer en gesê dit strook nie met voorskrifte oor hoe staatsaanklaers moet optree nie.

Die prokureur sê met kruisondervraging by versagtende getuienis gaan dit veral oor karakter-getuienis en kan die aanklaer bykans enigiets doen om só 'n persoon in diskrediet te bring.

In die geval van die Westcott-egpaar het Roets egter alle perke van aanvaarbaarheid oorskry.

'n Lektor by die departement van Justisie, JF Scheepers, het gesê daar bestaan 'n kode vir staatsamptenare by kruisondervraging. Enige kruisondervraging is toelaatbaar, mits dit relevant tot die saak is.

In die geval van Roets se vrae oor Donelly se verhouding met 'n swartman en 'n beweerde aborsie kon dit wees dat hy wou vasstel wat die invloed van haar opvoeding op haar latere dade was.

Scheepers sê dit is die plig van die landdros om tussenbeide te tree wanneer kruisondervraging billike perke oorskry. Dit is onbetaamlik vir 'n staatsaanklaer om 'n beskuldigde aan 'n tergende kruisverhoor te onderwerp. Volgens 'n Hooggeregshof-uitspraak is dit maklik vir 'n staatsaanklaer om 'n getuie wat nie baie slim, taalvaardig of 'n sterk persoonlikheid het nie, te intimideer en te boelie. Dit druis in teen alle vorme van menslikheid en goeie maniere.

Deurbraak teen doodstraf

Jacques Pauw

NIE 'n enkele van die 274 veroordeeldes in die dodeselle in die Sentrale Gevangenis in Pretoria mag gehang word voordat alle wetlike weë vir begenadiging nie ondersoek is nie, het die Gevangenisdiens vandeesweek aan die organisasie Regslui vir Menseregte (RMR) gesê.

Die nasionale direkteur van RMR, Brain Currin, sê die Gevangenisdiens se versekering is 'n groot deurbraak in die erkenning van die regte van veroordeeldes en 'n groot deurbraak om die doodstraf afgeskaf te kry. Hy hoop dat dit eindelik mag lei tot 'n kommissie van ondersoek na die doodstraf en 'n moratorium op teregstellings.

Volgens Currin se inligting is daar tans 274 mense in die dodeselle - 223 swartmense, 35 bruinmense, elf blankes en vyf Indiërs.

Die Gevangenisdiens sê nie een van die veroordeeldes se sake is afgehandel nie. In die meeste gevalle is appèl nog hangende, en in ander word petisies vir begenadiging aan die staatspresident nog voorberei.

Die owerhede is verlede week skerp deur Currin gekritiseer nadat vyftien mense binne dertien dae gehang is - om plek te maak vir inkomende veroordeeldes na die uitspraak in die Upington 25-verhoor.

Sedert Regslui vir Menseregte met 'n monitorstelsel begin het, het teregstellings in Suid-Afrika dramaties afgeneem.

Alle politieke kommentaar in hierdie uitgawe is deur Max du Preez en opskrifte deur Ryk Hattingh. Albei is van Breestraat 153, Johannesburg

Tronkstraf vir 'objektiewe' berig

Vrye Weeklad se regsverteenwoordiger, adv Eberhard Bertelsmann, SC, (regs) verlaat die hof saam met prof Nina Overton van die RAU, wat spesialiteitsgetuienis in die saak gelewer het, en Vrye Weekblad se redakteur, Max du Preez
Foto: Gavin Sinclair

Jacques Pauw

VRYE WEEKBLAD het eintlik 'n tegniese oortreding begaan. Dit is 'n objektiewe berig wat nie opruiend is nie en ook nie die staat se veiligheid in gevaar stel nie. Boonop is daar ander berigte met voorbeelde by die hof ingedien waar Joe Slovo direk aangehaal is.

Só het 'n Johannesburgse streeklanddros vandeesweek gesê voor hy die redakteur van Vrye Weekblad, Max du Preez, ses maande tronk toe gestuur het nadat hy skuldig bevind is aan die Wet op Binnelandse Veiligheid. Die vonnis is vir vyf jaar opgeskort. Die uitgewer van Vrye Weekblad, Wending Publikasies, is met R1 000 beboet wat vir vyf jaar opgeskort is.

Landdros Pieter Bredenkamp het in sy uitspraak gesê die hof is ten gunste van die vryheid van die pers, maar dit moet verantwoordelik gedoen word. Die wet eis gehoorsaamheid van die media aan die wetgewer.

Vandeesweek se uitspraak bring mee dat Vrye Weekblad en sy redakteur die eerste koerant die afgelope vier jaar word wat skuldig bevind is omdat hy 'n aanhaling of verklaring van 'n gelyste persoon, in dié geval die sekretaris-generaal van die SA Kommunistiese Party, Joe Slovo, gepubliseer het.

In 'n vorige saak van dié aard is die Cape Times skuldig bevind nadat hulle 'n onderhoud met ANC-leier Oliver Tambo woordeliks gepubliseer het. In daardie geval is slegs die koerant skuldig bevind.

Vrye Weekblad se hofsaak is allerweë beskou as 'n toetssaak vir persvryheid wat gedraai het rondom die leserspubliek se reg om oor alle standpunte ingelig te word. Die kernvraag was: mag die argumente en sienswyses van gelyste persone in koerante weergegee word?

Bredenkamp se uitspraak het geen twyfel gelaat nie: "Dit is uit die betrokke artikel duidelik dat die wetgewer sekere persone se kommunikasie na buite heeltemal wil verhoed. Enige vorm van publikasie van enige argument van 'n gelyste persoon word verbied."

Adv Eberhard Bertelsmann, SC, vir die verdediging, het reeds te kenne gegee dat daar teen die skuldigbevinding geappelleer gaan word.

Bertelsmann het in sy betoog voor skuldigbevinding gesê 'n verbod op die bespreking van standpunte van gelyste persone kan tot so 'n absurde situasie lei dat indien Oliver Tambo van die ANC môre met 'n vredesaanbod sou kom, niemand dit sal weet nie want dit mag nie gepubliseer word nie.

Minstens vyftien ander berigte uit publikasies soos Beeld, Rapport, Sunday Times, Leadership en die Financial Mail is as bewysstukke ingedien waar argumente van gelyste persone weergegee is sonder dat stappe teen die koerant of sy redakteur geneem is.

Bertelsmann het gesê daar was geen getuienis voor die hof dat die betrokke artikel in Vrye Weekblad enige persoon opgesweep of staatsveiligheid benadeel het nie. Dit het geen inligting bevat wat nie in ander artikels geskryf is nie en is skadeloos vergeleke met dié wat by die hof ingedien is.

"Vrye Weekblad is 'n redelike beperkte publikasie en is gerig tot 'n marksegment wat nie maklik beïnvloed word nie. Niemand hoef teen die koerant beskerm te word nie," het Bertelsmann gesê.

Bredenkamp het gesê dit is so dat die betrokke oortreding 'n hoë voorkoms het, maar dat min gevalle uiteindelik in die hof beland. Nogtans moes Du Preez as redakteur stappe gedoen het om die oortreding te verhoed, iets wat hy versuim het om te doen.

"In die toekoms moet jy baie, baie versigtig wees vir dié soort oortreding. Dis 'n baie ernstige misdryf wat 'n opgeskorte vonnis vereis," het die landdros gesê.

Du Preez is ook daaraan skuldig bevind dat hy vier uitgawes van Vrye Weekblad gepubliseer het sonder dat die koerant wetlik geregistreer was. Bredenkamp het egter aanvaar dat dit 'n mindere en tegniese oortreding was omdat daar 'n aansoek hangende was. Hy het Du Preez gewaarsku en ontslaan.

* Bertelsmann en adv Karel Tipp het in opdrag van Bell, Dewar en Hall vir Du Preez en Wending Publikasies opgetree. Die staatsaanklaer was Arno van Wyk.

...en nou ondermyn ons nog diensplig ook!

Max du Preez

DIE Veiligheidspolisie wil Vrye Weekblad ingevolge die noodtoestand se mediaregulasies aankla dat hy kwansuis diensplig ondermyn het.

Twee uur nadat landdros Pieter Bredenkamp die redakteur van Vrye Weekblad 'n opgeskorte vonnis van ses maande opgelê het ná 'n skuldigbevinding ingevolge die Wet op Binnelandse Veiligheid, het 'n majoor Pretorius van John Vorsterplein se veiligheidstak die koerant van die aanklagte verwittig.

Pretorius sê die berigte waarteen hulle dit het, is op 9 Desember verlede jaar en op 10 en 24 Februarie vanjaar gepubliseer.

Dit is nie bekend hoekom die veiligheidspolisie vier maande gewag het ná die laaste berig voordat die aanklagte opgevolg is nie.

Dit is ook nie bekend of dit bloot toeval is dat die aanklagte gestel is net ure ná die laaste saak teen Vrye Weekblad afgehandel is nie.

Pretorius sê die beweerde oortredings is begaan ingevolge Regulasie 5(b) van Proklamasie R99. Hy wil 'n verklaring van Vrye Weekblad hê sodat hy dit in die dossier kan sit wat hy volgende week na die Prokureur-generaal stuur.

Gister het die veiligheidspolisie op versoek van Vrye Weekblad verdere besonderhede van die aanklagte verskaf.

In die uitgawe van 9 Desember, byvoorbeeld, het hulle dit teen twee sinne uit 'n verslag van die hofsaak van 'n gewetensbeswaarde, Charles Bester, waarin Bester só aangehaal word: "Ek glo vas dat God wil hê ek moet weier om diensplig te verrig." En: "Ek glo die Weermag hou ons (die verskillende rassegroepe) uitmekaar en ondersteun die stelsel van apartheid."

In die uitgawe van 10 Februarie, sê die veiligheidspolisie, glo hulle die volgende aanhaling van Bester tydens sy hofsaak is 'n oortreding van die mediaregulasies: "Ek is 'n belydende Christen en ek glo dat dit Jesus Christus se wens op aarde was dat daar vrede, geregtigheid en vryheid moet wees. Ek glo vas dat God wil hê ek moet weier om diensplig te verrig."

Die ander aanklag spruit uit 'n onderhoud wat Vrye Weekblad op 24 Februarie met 'n oud-polisieman, Mike Rautenbach, wat weier om verder diensplig te doen, gevoer het.

Die redaksie van Vrye Weekblad het gister die aanklagte as "absurd en belaglik" beskryf. "Ons kan nie anders nie as om te glo dat dit deel is van die voortgesette vendetta wat die regering teen die koerant voer.

"Ons lesers sal voortaan weet wat om te dink as die regering weer so hoogheilig praat van hul respek vir persvryheid.

"Ons sal ons nie laat afskrik van ons plig om ons lesers op 'n gebalanseerde en verantwoordelike wyse in te lig oor wat in Suid-Afrika aan die gang is nie. Ons soek nie konfrontasie met die staat nie, maar dit word duidelik dat die regering konfrontasie met ons soek," het die redaksie gesê.

Durr hof toe ondanks herverhoor

Anton Steenkamp

LESLEE DURR, Stellenbosse Nusas-voorsitter, gaan steeds hof toe, al het die universiteitsowerhede haar skorsing en die tydelike verbod op Nusas en die swart studente-organisasie BSOS opgehef met die oog op 'n herverhoor.

Durr het aan Vrye Weekblad gesê hulle het besluit om voort te gaan met 'n hofsaak teen die universiteit omdat hulle die geldigheid van die universiteitsreël wat protesoptogte op die kampus verbied, bevraagteken.

Die universiteitsowerhede het in 'n verklaring gesê die opheffing van die tugmaatreëls en die herverhoor beïnvloed nie die geldigheid van die reël teen protesoptogte en demonstrasies wat in 1985 ingestel is nie.

Durr se prokureur het bevestig dat hulle vandag namens Durr, Nusas en BSOS 'n aansoek sal bring om die geldigheid van die 1985-reël te hersien.

Die universiteit se prokureurs het gesê die herverhoor waarop die universiteit besluit het, sal so gou as moontlik na 15 Julie plaasvind.

Durr se prokureurs gaan hulle egter vra om dit uit te stel totdat die hof beslis het oor die geldigheid van die reël. Aangesien die hof op die oomblik in reses is, sal dit nie voor Augustus kan gebeur nie.

Met 'n keuse tussen vooraanstaande handelsname soos: Snowflake meelblom, Iwisa en Impala mielieprodukte, Epic olie, Blossom margarien, Kraft margarien en slaaisouse, Epol troeteldierkos en veevoer, Peck's Anchovette en Redro Vissmeer, Mama's pasteie, Nice 'n Easy geriefskos en Blue Ribbon brood, sal u winkelmandjie beslis propvol prima-gehalte Premier-produkte gelaai wees.

Nogtans is dit vir ons hier by Premier nie genoeg om bloot die hoogste standaarde te handhaaf nie. Deur middel van verskeie vindingryke programme, streef ons voortdurend daarna om hierdie standaarde te verhoog, sodat ons u selfs beter waarde kan bied.

En selfs dít is nie vir ons voldoende nie. Ons verbintenis tot die verhoging van standaarde strek verder as ons produkte. By Premier is ons toegewy aan die verbetering van die lewensgehalte van ons personeel en die gemeenskap as 'n geheel.

Want slegs een ding is vir ons so belangrik soos voedselgehalte – en dit is lewensgehalte.

Premier Food Industries

HUNT LASCARIS TBWA

'SA op die drumpel van 'n nuwe geskiedenis'

Dr Frederik Van Zyl Slabbert, mede-direkteur van Idasa, praat met ELSABÉ WESSELS oor huidige stominge in die Suid-Afrikaanse politiek asook sy eie posisie as skakel in die politieke proses.

Hoekom het jy besluit om nie vir die Demokratiese Party in die algemene verkiesing op Stellenbosch te staan nie?

Slabbert: Van die begin af toe die studentetak gestig is, was my standpunt dat ek nie beskikbaar was om te staan nie. Toe het van die DP-mense my kom spreek en gevra om dit te heroorweeg. Maar die feit dat dit na die pers uitgelek het, het dit vir my geweldig moeilik gemaak om te konsulteer, want dis nie net 'n besluit wat ek op my eie kan neem nie. Ek moet gesels met mense binne Idasa en mense wat ons wil betrek deur middel van Idasa.

Maar jy het tog 'n nominasievorm ingevul?

Slabbert: Net voor ek Duitsland toe is, het die DP my gevra om 'n nominasievorm in te vul. Hulle het gesê hulle weet ek het nog nie besluit nie, maar omdat ek in Duitsland sou wees as die nominasies sluit, moet ek maar 'n vorm invul. Toe teken ek. Dit het ook toe bene in die pers gekry. Toe dit lyk of die ding gaan hand uitruk, moes ek maar sê ek is nie beskikbaar nie.

Wil jy sê dat jy dit sou aangeneem het indien jy die kans gehad het om te konsulteer en jy die groen lig gegee is?

Slabbert: Ek sou dit sterker oorweeg het. Maar 'n mens se besluit word geneem op grond van hoe jy dit beding. Dis nie 'n kwessie van ek wat verlof kry by ander nie. Ek het my eie analise gedoen van die moontlike skade wat berokken kan word.

Een van die dilemmas van die DP is oor hoe om deel te word van 'n breër demokratiese alliansie. Met die steun van die buite-parlementêre groepe kan die DP baie sterker staan. Maar nou worstel hulle oor deelname in die ander twee huise. Kan jy jou voorstel as hulle voluit sou gaan vir die twee huise en ek gaan staan op Stellenbosch hoe dit my buiteparlementêr gaan raak en hoe dit Idasa gaan raak? Dan is dit mos 'n gemors.

Is jy in beginsel teen die Demokratiese Party?

Slabbert: Nee, hoegenaamd nie. Ek is ook nie in beginsel teen die gedagte van staan nie. My hele uittrede uit die parlement dink ek is van die begin af verkeerd verstaan. Deelname is vir my 'n strategiese oorweging - nie 'n beginselsaak nie. Ek kan mos nie vir 12 jaar my gewete staan en verkrag het in die parlement nie.

Ek is daar uit omdat ek gedink het dis vir my persoonlik 'n mors van tyd. Die parlement het 'n slagoffer geword van die polarisering van die land. In die PFP het ek in 'n party gesit wat hom voorgehou het as deel van die breë demokratiese stryd, maar hy kon nie gesels met die mense nie en hy kon nie by hulle uitkom nie.

Afgesien daarvan het PW Botha toenemend die parlement begin ignoreer. Soos ek destyds gesê het, was dit 'n buiteparlementêre regering wat deur 'n buite-parlementêre opposisie gekonfronteer word - en die parlement was die toeskouer - soos by 'n Wimbledon-finaal.

Jy het goeie kaartjies en jy kan die spel mooi dophou, maar jy is nie deel daarvan nie.

Wat sou jou kon laat besluit het om terug te gaan?

Slabbert: As daar nie meer 'n driekamer-parlement is nie, as beperkings op verbode organisasies opgehef en politieke gevangeners vrygelaat word en as daar 'n werklike poging aangewend word om 'n proses van bedinging aan die gang te kry. Dit sal die optimale omstandighede wees. As ek gedink het dat daar genoegsame strategiese konsensus in die buite-parlementêre veld bestaan en genoegsame duidelikheid binne die Demokratiese Party oor sy eie rol sou ek deelname oorweeg het. Maar ek dink daar moet nog aan albei kante gewerk word oor watter rol die parlement binne 'n breë demokratiese opset kan speel.

Sal jy vir die Demokratiese Party stem op 6 September?

Slabbert: Dit hang af van wie die kandidaat is. Daar is mense in die Demokratiese Party wat ek onder geen omstandighede sal steun nie. Ek sal nou nie name noem nie. Maar hulle weet wie hulle is. Hulle hoort eintlik tuis in die regtervleuel van die Nasionale Party. Maar daar is sonder twyfel baie knap mense in die DP wat wel steunbaar is en wat 'n belangrike rol kan speel.

Kan die DP die teenstrydige vleuels akkommodeer?

Slabbert: Die dilemma van die DP is die dilemma van die NP. Albei dra teenstrydige elemente in die boesem rond. As die DP wil gaan vir wit steun ten koste van 'n duidelike buiteparlementêre rol - dan het hy geen rol om te speel nie. Dan kan jy net sowel by die NP aansluit.

Sou die DP wel 'n rol kan speel in die wit Volksraad?

Slabbert: Ja, as 'n skakel tussen die parlement en die buite-parlementêre bewegings, wat die regering self nie by magte is om te doen nie. Hy sou dan kon praat met steun van miljoene Suid-Afrikaners as deel van 'n breër demokratiese alliansie. Maar neem hy deel in die ander twee huise, verloor hy dié posisie.

Is onderhandelingspolitiek moontlik?

Slabbert: Ons is op die drumpel van die negentigs en die FW de Klerk-era. Een ding is vir my baie duidelik; die Nasionale Party kan nie soos hy nou daar uitsien, oorleef nie. Kyk 'n mens na die land se politiek is daar op internasionale, streeks- en nasionale vlak 'n onderhandelingsformule besig om uit te kristalliseer.

Dié formule is baie eenvoudig: ontban politieke organisasies, bevry politieke gevangenes, breek apartheidstrukture af, hef die noodtoestand op en onderhandel.

Die vraag wat 'n mens moet vra, is hoekom Thatcher en Kohl vir FW sien. Dis sy laaste kans en hulle gaan dit vir hom sê. Hierna is dit verby. Maar as hy die kans aangryp, is ons binne-in 'n nuwe politieke spel. Dan is 6 September die laaste algemene verkiesing van dié aard. En die volgende stap is nie 'n verligte opposisie nie. Die volgende stap is 'n nuwe politiek - onderhandelingspolitiek.

Wat is die tydsfaktor van so 'n proses?

Slabbert: Dit gebeur baie vinnig. Dan gaan dit nie meer oor die wit politiek en die parlement nie. Dan is jy in 'n onderhandelingspolitiek. Daarom is dit juis so noodsaaklik vir die DP om sy huis met die buite-parlementere politiek in orde te kry. Pasop hulle nie, kan hulle hulself in 'n situasie bevind waar FW met die ANC gaan praat voor hulle dit doen.

Hoe oordeel jy De Klerk se politieke persoonlikheid?

Slabbert: Ek dink hy is instinktief 'n konserwatiewe mens. As dit van hom afhang sal hy duimpie vir duimpie vorentoe strompel. Maar die druk en veral ekonomiese druk sal hom aanhelp. Hy is rasioneel en genadiglik meer intelligent as sy voorganger. Hy kan dus die tekens goed lees. As hy in die rigting van onderhandelingspolitiek beweeg, dan loop Mandela en Mbeki en die ander vry rond - en hulle begin onderhandel en gesels.

Voorsien jy 'n internasionale geskikte 435- of Lancaster-oplossing?

Slabbert: Geensins, mense maak 'n fout om Suid-Afrika met Namibia of Zimbabwe te vergelyk. Nie een van die twee kan as 'n oefenloop vir Suid-Afrika beskou word nie. Brittanje, Amerika en Rusland is ingestel op die formule van 'n binnelandse proses. Dié formule is nie deur hulle geskep nie. Dit is deur die body politic hier geskep: die ANC, UDF en Cosatu.

Watter rol sal die vrylating van Mandela speel?

Slabbert: Sy vrylating sal onderhandelingspolitiek begin. Tot dan is almal lamgelê. Dit is Buthelezi se grootste dilemma. Hy kan nie beding solank Mandela in die tronk is nie. Maar 'n vry Mandela sal 'n Buthelezi, 'n Enos Mabuza en die ouens in die vakbonde losmaak om te konkurreer. Dan het jy 'n debat. Jy kan blanke vrese nooit besweer solank daar 'n noodtoestand is nie.

Jy het al baie kontak met die ANC gehad. Is hulle politieke program vir jou aanvaarbaar?

Slabbert: Ek aanvaar hulle standpunt van Oktober 1987 dat hulle geweld sal afsweer indien die regering voldoen aan die onderhandelingsformule van ophef, ontban en loslaat. Ek dink die regering is mal om nie die kans aan te gryp nie. Ek aanvaar ook hulle grondwetlike riglyne as 'n basis vir onderhandeling hoewel ek kriewelrig is oor sekere aspekte soos hulle ekonomiese beleid.

Jy word voorgehou as 'n instrument van die ANC in regeringsmedia?

Slabbert: Ek is so min 'n instrument van die ANC as wat ek 'n instrument van die NP is. Maar as ons onderhandelingspolitiek wil hê, kan ek nie sien hoe ons dit sonder die ANC gaan doen nie. Die ANC kan 'n baie konstruktiewe rol speel in onderhandelingspolitiek. Trouens in 'n situasie van vrye assosiasie en ontbanning gaan ons uitvind hoe gematig hulle is.

Wat is die rol van die veiligheidsestablishment in die proses?

Slabbert: Dit is een van die grootste dilemmas wat FW in die gesig staar as hy oorvat. Hoe gaan hy sy eie regering se propaganda ongedaan maak. Jy weet tog wat die Nasionaliste nou geword het. Hulle is 'n klomp lapelvreters. Hulle gryp jou aan die lapel en vra: wat het die boys gesê, sal hulle onderhandel?

Maar dan gaan staan hulle op die openbare verhoog en praat teen die ANC. Die ANC het nou veertig sendings in die buiteland. Dis wanneer ek mense soos FW jammer kry in die buiteland.

Daardie mense is honderd maal beter ingelig oor die Suid-Afrikaanse situasie as hy. Dit is waar die regering die fout maak. Hulle gaan steeds voort om die indruk te skep dat die ANC 'n klein terreurorganisasie is.

Wat is die noodsaak nou?

Slabbert: Kry die grootste alliansie van anti-apartheidsbewegings saam en kyk wat gedoen kan word. En dit moet binnelands gedoen word.

Sou jy weer aktief in die politiek wil wees?

Slabbert: Ek sal graag aktief in die politiek wil wees as ek glo dit beweeg in die rigting van die ideale waarin ek glo: 'n nie-rassige demokrasie en onderhandelingspolitiek.

Die afgelope 15 jaar het ek politiek geëet, gedrink, gedroom en asem gehaal. Maar dit kan nie gemeet word aan die soort ervarings wat ek die laaste drie jaar gehad het nie. Die kragte van bedingingspolitiek vind ek geweldig opwindend.

Ek dink ons is op die drumpel van die mees opwindende tydperk in ons land se geskiedenis.

THE US INFORMATION SERVICE

is seeking a switchboard operator/ receptionist,

available to work 8 a.m. thru 5 p.m., Mondays thru Fridays. High school, fluency in English is required, any second or third languages helpful.

Typing and familiarity with standard office equipment preferred.
The successful applicant must enjoy dealing with the public (both in person and by phone), be flexible and able to work under pressure.

Contact the administrative assistant at (011) 29 3451, for an application form.

FIVE FREEDOMS FORUM

Nooi u uit na die bekendstelling van 'n boek met die titel

101 Ways To End Apartheid

Maandag 26 Junie 1989
6nm tot 8nm
Bozzolli-paviljoen, Wits Universiteit
(ingang in Empirelaan, net na Jan Smutslaan)

Gassprekers en kunstenaars: Pieter-Dirk Uys
Jennifer Ferguson

Shell ondersteun die reg van alle mense om te woon waar hulle wil

Ons werk om <u>nou</u> 'n verskil te maak.

Die opkoms en ondergang van Eugene Terre'Blanche

Ses maande gelede het Eugene Terre'Blanche vier van sy getrouste volgelinge geskors omdat hulle onder meer aan die komende verkiesing wou deelneem. Nou gaan dié ekstremis self aan die verkiesing deelneem as onafhanklike kandidaat vir Rustenburg. Kenners meen dit is duidelik dat hy iets aan sy dalende steun probeer doen en verlore aansien wil herwin. Waar Terre'Blanche 'n jaar gelede nog kon aanspraak maak op leierskap van die regses, sukkel hy nou om sy beweging van verdere skeuring te red. JACQUES PAUW doen verslag.

DIE bebaarde man met die kortmou-safaripak het op die ysterwiel van die wa gaan sit, trane uit sy oë gevee en gesê: "Ek is eintlik maar net 'n seun van die veld wat my vaderland innig liefhet. Ek is soos 'n Noag van ouds wat 'n ark moet bou - 'n ark vir my eie Boerevolk."

Dit is Februarie 1986 by die Voortrekker-gedenkmonument by Bloedrivier. Op die wa sit Eugene Ney Terre'Blanche, hoofleier van die Afrikaner-Weerstandsbeweging (AWB).

Hy is veertig jaar oud en op die kruin van sukses. Hy spreek twaalf vergaderings en sowat tienduisend mense per maand toe. Die ledetal van die AWB klim tot meer as honderdduisend. Die buitelandse pers hang aan sy lippe en die binnelandse media skreeu histeries oor die bedreiging wat hy inhou.

Hy breek NP-vergaderings op en maak van Pik Botha 'n gek. Hy beledig die Staatspresident as 'n "rugmurg-ontwaterde smurfie" en 'n "dowe hond". Hy word die groot vredemaker onder die regse groepe.

Op die verhoog is hy die groot orator - regterhand ten hemele en opreg bekommerd oor die graf waarvoor sy Boervolk te staan gekom het. Hy dreig met revolusie, geweld en bloedvergieting. En die mense juig, gil en swaai die swastika-vlag.

In gedigte word dié gewese polisieman - wat die AWB in 1973 in 'n garage op Heidelberg gestig het - besing as Godsman, Volksman, Vaderlander.

Dit is die Eugene Terre'Blanche van Februarie 1986 wat oor die Bloedrivier-laer kyk en bewoë mymer: "Hierdie plek is groter as ons almal. Vir dié grond sterf ek."

Hartland

Drie en 'n half jaar later. Die hoofleier spreek 'n vergadering toe op Krugersdorp, hartland van die AWB. Daar is tientalle leë sitplekke in die Eeufeessaal. Op die verhoog sit 'n ry nuwe leiersgesigte.

Die Groot Orator is aan die woord: "Vlokkie, jou klokkie het gelui. Suster Agnes Malan: jou ou papbroek!"

Hy steek 'n oomblik vas. 'n Man in kakieklere reg voor die verhoog spring op, begin hande klap, en kyk vir die gehoor. Klap, klap, klap val die res in. Hy sê iets van as 'n mens al die stories oor hom moes glo, hy 'n harem en 'n drankkelder moes besit. Die mense giggel.

Die veggeneraal lyk oorlogsmoeg.

Sy vernaamste adjudante het immers die ark verlaat. Daar was gerugte van drank, vroue en vuisslanery. Die staat het hom in 'n hofsaak probeer vastrek.

Lede verlaat die AWB glo in hul duisendtalle en daar is ernstige geldelike probleme.

En nou dreig 'n hernieude skeuring met sy begeerte om ook in die groen kussings van die parlement te gaan sit.

Kortweg: Die regse stuurman wat die saak van die ware Afrikaner drywend moes kry, se ark het op die rotse geloop.

Kenners meen sy skielike begeerte om parlement toe te gaan, is 'n aanduiding van sy dalende steun en sy gebrekkige finansiële posisie. Die kanse is goed dat hy na die verkiesing in die vergetelheid sal verdwyn.

Op 21 Januarie vanjaar het Terre'Blanche by 'n geslote hoofraadsvergadering ná die Paardekraal-voorval in Pretoria gesê dat hy van sy belangrikste adjudante uit die party geskors het omdat hulle onder meer daarop aangedring het dat die AWB aan die komende verkiesing moet deelneem.

Hy het gesê: "Vroeg in November verlede jaar het prof Alkmaar Swart na my toe gekom en gesê: gee vir my die Blanke Volkstaatparty dat ek met hom kan loop. Ek gaan hom aktiveer.

"Ek draai om en sê: Teen Treurnicht, en hy sê ja. Ek sê ek pleit vir eenheid en julle wil my party gebruik om in die groen parlementskussings te gaan staan. Nee! En ek loop. Hy wil party maak van die AWB."

Rustenburg

Dit is die einste ver-regse leier wat verlede week aangekondig het dat hy voornemens is om as onafhanklike kandidaat in die komende verkiesing in Rustenburg te staan. Dít nadat hy die KP herhaaldelik belowe het die AWB sal nie by die partypolitiek betrokke raak nie.

By die einste vergadering het Terre'Blanche gesê hy het onderleier Jan Groenewald en Alkmaar Swart uit die party geskop omdat hy geweier het om aan hul verkiesingseise toe te gee.

Terre'Blanche het by die vergadering in Pretoria gesê die "grootste skok" vir hom was toe Groenewald wou gehad het hulle moet met Andries Treurnicht gaan praat oor setels vir die AWB.

"Ek sê vir hom ek het nie geweet jy wil parlement toe gaan nie. Hoe kan ek vir Treurnicht gaan setels vra? En toe vind Donkerhoek plaas en ek pleit vir eenheid. Toe moes hulle besef het dat ek nie van plan is om die AWB te gebruik om setels af te eis nie. My pleidooi was vir eenheid; u weet mos."

Vandag, ses maande later, het Terre'Blanche sy deuntjie heeltemal verander. Nou pleit hy by Treurnicht om nie 'n KP-kandidaat teen hom in Rustenburg te stel nie.

En nie omdat hy die AWB by die politiek wil betrek nie, maar bloot om Rustenburg in die parlement te gaan verteenwoordig.

Of hy vir die parlement mag staan, is natuurlik 'n heeltemal ander saak. Prof Marinus Wiechers, kenner van die konstitusionele reg aan Unisa, meen Terre'Blanche se kriminele oortreding - hy in 1983 agtien maande tronkstraf opgelê weens die onwettige besit van vuurwapens - diskwalifiseer hom. Die vonnis is vir vyf jaar opgeskort.

Die grondwet bepaal dat iemand onbevoeg is om as lid van die parlement verkies of benoem te word as hy tronkstraf vir 'n tydperk van minstens twaalf maande opgelê is, tensy die tronkstraf minstens vyf jaar vóór sy verkiesing verstryk het.

Die dispuut draai rondom die vraag wanneer die vyf jaar rehabilitasietydperk in werking tree: die oomblik toe hy gevonnis is, of ná die verstryking van die agtien maande tronkstraf.

'n Revolusie in die kleine broei al weer in die binnekringe van die AWB oor Terre'Blanche se verkiesingsdeelname. Twee van sy grootste vertrouelinge in die leierstruktuur, Willie Olivier en Chris Beyers, beskuldig hom van persoonlike ambisie wat hy met geld van die AWB en ten koste van Afrikaner-eenheid wil bevredig.

Eie gewin

"Die AWB en Terre'Blanche is besig om te verkrummel. Sy leier se deelname aan die verkiesing is bloot net 'n poging om verlore aansien te probeer herwin. Hy gaan na die verkiesing geen faktor meer in die regse politiek wees nie."

Só meen Dries Alberts, gewese publisiteitshoof van die AWB en 'n man wat eens baie na aan Terre'Blanche beweeg het.

"Terre'Blanche se steun daal daagliks en hy en die AWB het finansiële probleme. Hulle skuld byvoorbeeld hul drukker tien duisende rande wat hulle nie kan betaal nie. Ek dink die man doen dit vir eie finansiële gewin. Dis mos baie makliker as die staat in die toekoms sy salaris betaal," sê Alberts.

Hy sê hy kry nog daagliks oproepe van ontevrede AWB-lede wat uit die beweging wegbreek. Hy meen hul steun kan nou die helfte wees wat dit voorheen was.

"Ná Paardekraal is die elite van die AWB weg. Dit was ook die mense wat geld gegee het. Terre'Blanche weet as hy nie nou iets ingrypends doen nie, is dit verby met hom.

"Hy dink hy kan werklik Rustenburg wen omdat baie KP's vir hom sal stem. Al wat hy gaan doen, is om die regse stem te verdeel. In die proses kan die AWB weer skeur, hy gaan 'n nog groter verloorder wees as die KP klaar is met hom.

"Daar is nog net 'n paar kreupeles in sy beweging oor. Dis 'n siek situasie waar die leier en onderleier van 'n beweging ernstige probleme het," sê Alberts, verwysende na die nuwe onderleier, Ernie van der Westhuizen, 'n oud-predikant.

Prof Hennie Kotzé, hoof van politieke wetenskappe aan die Universiteit van Stellenbosch, meen Terre'Blanche het 'n baie gewaagde stap geneem.

"Dit is duidelik dat hy isolasie binne die regse politiek wil verhoed. As hy egter dié setel verloor, is sy politieke lig uit," sê Kotzé.

Hy sê die mens Eugene Terre'Blanche het homself vernietig. Hy het alle "gematigdes" en ordentlikes binne die AWB met sy gedrag van hom af weggestoot. In die proses het hy ook die KP vervreem en homself in die regse politiek geïsoleer.

"Ek dink boonop is die KP verheug hieroor. Die KP het nie Terre'Blanche nodig nie, want AWB-lede stem in elk geval vir die KP," sê Kotzé.

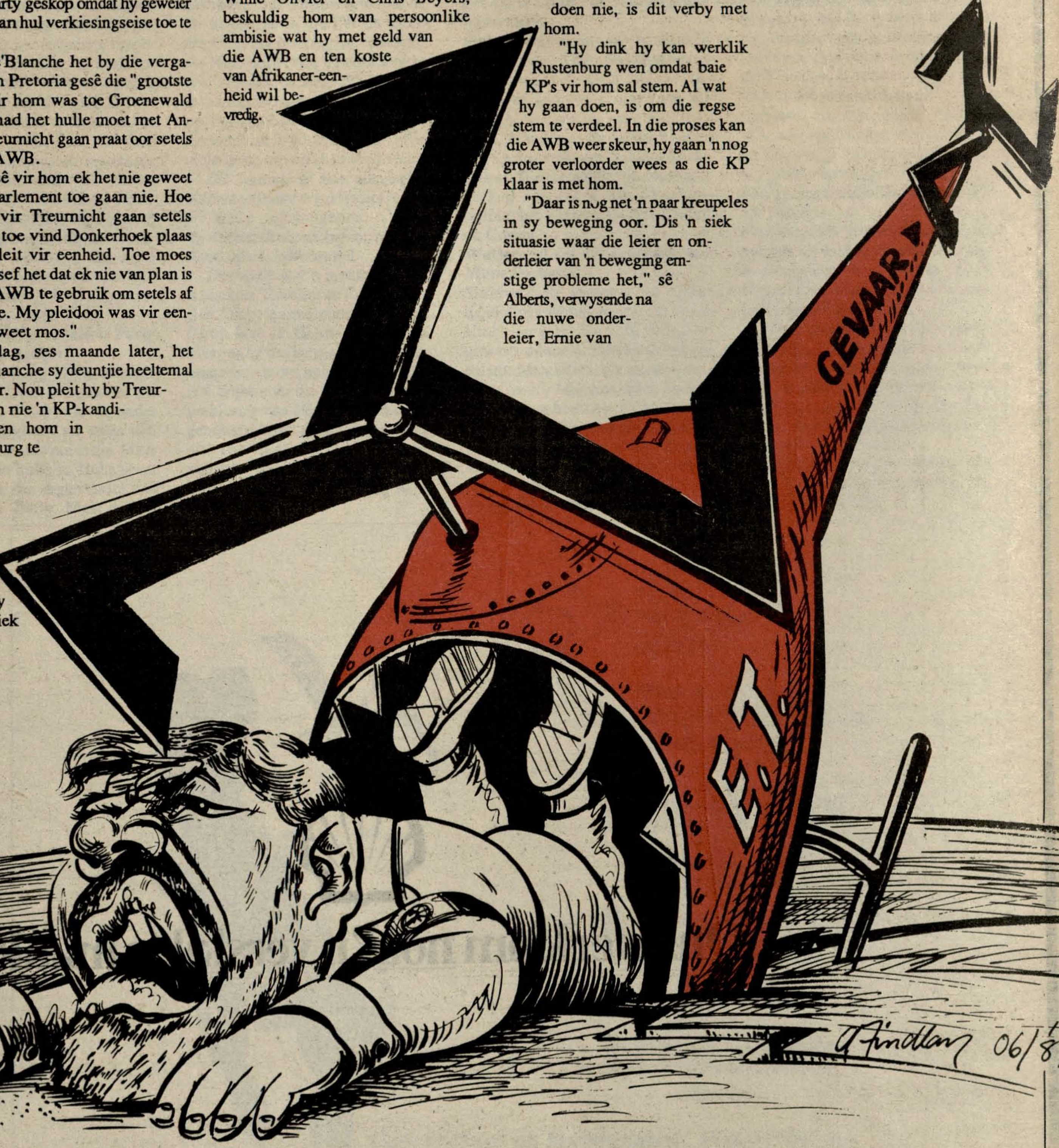

Beleë Fugard 'n 'angry old man'

Athol Fugard het weer huis toe gekom en 'n toneelstuk, My Children! My Africa!, saamgebring. Sy liefde vir sy geboorteland en sy gebondenheid aan "sy mense" word duidelik in sy werk weerspieël. ELSABE WESSELS het met hom gaan gesels

OP sy gesig is dekades van hard leef uitgekerf, en 'n beleënheid syfer deur sy gedagtes as Athol Fugard sê: "I'm an angry old man."

Hy lyk ouer as sy 57 jaar. In die laaste paar jaar het hy drank laat staan, opgehou rook en begin draf. Hy kuier nou om rooibostee. Sy donkerbruin donderweersoë het ligter geword, en in sy stem - met daardie tipies ongeronde Oos-Kaapse klanke - weerklink 'n nuwe energie.

Ons sit in die voorportaal van die Mark-teater. Kan hy êrens meer tuis lyk.

Blood Knot

Die posters teen die mure getuig van sy arbeid: Blood Knot, The Island, Sizwe Bansi is Dead, The Road to Mecca, a Place with the Pigs en nou My children! My Africa!. Daar is vele ander. So altesaam 19 skat hy.

'n Paar maande gelede het hy weer huis toe gekom. En as hy huis toe kom, kom skryf hy. Sy nuwe stuk open op 27 Junie by die Mark.

Fugard is by uitnemendheid 'n produk van Suid-Afrika. Dit kan ook nie anders nie. Hy is die 57-jarige maaksel van die "unieke maatskaplike faktore" van 'n spesifieke landskap - waar 'n doringdraadheining swart en wit apart hou.

In die titel van sy jongste drama weergalm sy passie vir sy geboorteland. Sy woorde is die spieëlbeeld van die spanning, konflikte en paradokse van die maatskaplike kontoere waarbinne hy grootgeword het.

In sy werk en in sy wese weerspieël Fugard 'n gebondenheid aan 'sy mense'.

Wie is sy mense?

Dit is, soos die titel van sy jongste stuk getuig My children! My Africa!, die kinders van sy Afrika. Dit is duidelik dat die titel vir Fugard veel weier as die emosie-belaaide woorde strek. Vasgevang daarin is 'n visie, 'n gebed vir die kinders van sy land.

Geloofsdaad

In gesprek verwoord Fugard 'n geloof in die land se jong bloed. Hy is opgewonde oor die dinamiek van die karakters in sy nuwe stuk: "Dit is 'n dubbele geloofsdaad. Geloof in jong Suid-Afrikaners: swart, bruin en wit. En ook geloof in my ambag - die mag van die geskrewe en gesproke woord."

Hy vind 'n renons in geweld.

Die ontdekkingstog van dié dubbele geloofsdaad het in die repetisielokaal 'n ontdekkingtog vir sy jong akteurs geword. In die stuk ontdek twee hoërskoolleerlinge (een swart en een wit) mekaar se wêrelde. Die tog het vir sy jong akteurs ook 'n pesoonlike reis geword. Dit is die 22-jarige swart akteur, Rapulana Seiphemo, se eerste "intieme" ervaring met sy wit landgenote. En Fugard speel vroedvrou.

In sy teks gee hy gestalte aan sy afsku aan geweld. Hy haal die onderwyser, gespeel deur John Kani, se woorde aan 'n jong radikale aan: "If the struggle needs weapons, give it words. Petrol bombs and stones can't get inside those Casspirs. But words can. Words are more dangerous. They can get inside the heads inside those Casspirs."

New York

Met die geweld-tema worstel hy reeds lank, dekades al. Daarom skryf hy: "Die geskrewe woord het voortgeleef terwyl dié wat bomme gemaak het lank reeds vergete is," sê hy selfversekerd.

Fugard geniet die laaste twee dekades reeds ongekende sukses in Amerika. "Ek verdien my geld daar en ek geniet dit daar." Sy dogter woon ook daar. Sy skryftuiste is egter sy familiehuise in Port Elizabeth en Nieu Bethesda. En hy wou die stuk op Suid-Afrikaanse grond die lig laat sien.

"Ek sou baie ongelukkig gevoel het om dit eerste met onbekendes te deel. Dit is uit my hart uit geskryf."

Maar dit was al drawwend deur New York se strate dat die idee vir sy nuwe werk ontkiem het.

Die drawwery is deel van die nuwe lewe, toe hy die Oude Meester en Jack Daniels uit sy heupvles gehaal en die sigarette en pypskoonmakers uit sy baadjiesakke gekeer het.

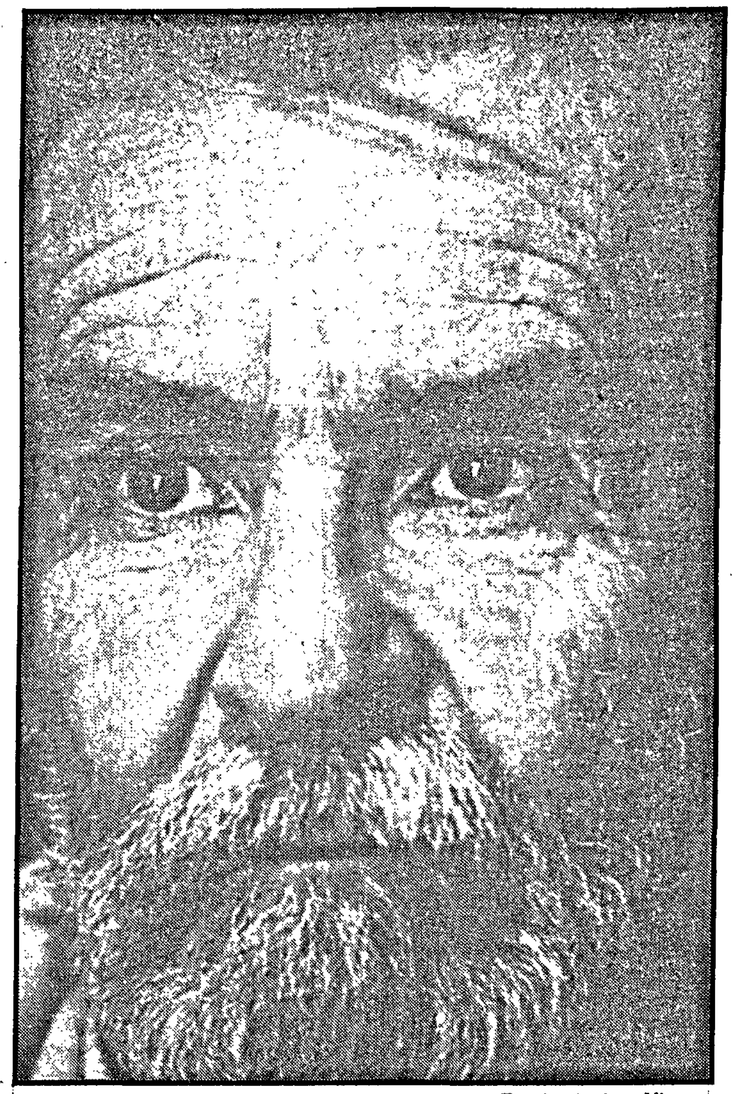

Foto's: Andrea Vinassa

Rooibostee

Vandag is dinge vir hom baie helderder. En Fugard het ook groter vrede gemaak met die wêreld rondom hom. Soberheid het 'n persoonlikheidsverandering meegebring.

"Nou geniet ek my kop op 'n manier wat ek nooit kon terwyl ek gedrink het nie. Dit is wonderlik om vry te wees van die goed. Dit het die lewe net gekompliseer. It left you moeg."

Hy was 'n man wat 'n gesellige dop kon maak. Nou verkies hy dit om alleen te wees. "Wie anders wil in elk geval koppies rooibostee die nag in drink?"

Fugard is uitgesproke oor die Suid-Afrikaanse teater. Hy geniet die energie wat uitgestraal word, maar hy staan krities oor die invloed wat hy glo televisie op dramaturge se skryfwerk het. Bowenal is hy geraak deur die moed wat hy bespeur in die werk van jong Afrikaanse dramaturge soos Deon Opperman, Charles Fourie en Reza de Wet.

Afrikaanse teater

Hy vind Afrikaanse teater meer opwindend. "Ag man, it goes back to the question of roots, commitment and passion. Afrikaners have never been weak in those regards," sê die skrywer wat homself as 'n "old style liberal in die Alan Paton-tradisie" beskou.

"Liberalisme leer 'n mens verdraagsaamheid."

Maar dié verdraagsaamheid is gebou op die fondamente van 'n ontevredenheid en 'n woede met 'n gemeenskap waarin hy soos 'n verworpene gestaan het toe sy eerste toneelstukke deur die Suid-Afrikaanse politieke taboes begin sny het.

Beledigings, polisie-intimidasie en wit rûe het die reël geword. Persoonlike vooroordele moes oorgesteek word. In sy lewe het Fugard aanhou beitel om die grense tussen wit en swart nietig te verklaar. "'n Mens betaal 'n prys;" sê hy. Maar wat hy ontdek het, was 'n rykdom in lewenservaring.

"Onthou net as jy die kleurgrens oorsteek, gee jy 'n sprong vanuit 'n wêreld van vier of vyf miljoen mense in 'n wêreld van 35 miljoen. Dis 'n hele nuwe lewe wat wag om ontdek te word."

Richtersveld se boere kan bly

Anton Steenkamp

DIE veeboere van die Richtersveld kan hul bokke laat wei.

In 'n unieke ooreenkoms tussen die veeboere en die Nasionale Parkeraad het die twee partye ooreen gekom dat die gebied wel tot 'n Nasionale Park verklaar gaan word, maar die veeboere kan bly. 'n Bestuursplankomitee, met verteenwoordigers van die Parkeraad en die boere, sal die gebied gesamentlik bestuur.

Dit sal beteken dat die inwoners van die gebied kan voortgaan met hul boerdery en ook kan baat by die voordele van 'n Nasionale Park, soos moontlike werksgeleenthede.

Terselfdertyd word die Richtersveld beskerm teen toeriste in vierwielaangedrewe voertuie en vetplant-versamelaars wat oor die laaste paar jaar die besonderse plantegroei en ekologie van die gebied begin vernietig het.

"Vanaf 1944 het ek die huis met vee onderhou. Wat sal van my mense word as ek my vee moet verloor? Dis aan hulle wat ek dink," het Joël Swartbooi in April vanjaar gesê toe die veeboere die gevaar geloop het om van hul tradisionele grond afgegooi te word om plek te maak vir die park.

Nou sal dit hopelik nie meer vir hulle nodig wees om met 'n hofsaak voort te gaan nie, het hul prokureur dié week gesê.

"Wat die geld van die park betref, sal ons ook van die geld kry?" het Swartbooi gevra voordat die ooreenkoms bereik is.

"Geld kan ons nie eet nie, bokke dood maar daar bly altyd iets agter om te gebruik.

"Die plek waar ons grootgeword het kan ons nie afstaan vir 'n onbekende plek nie. Dorsland toe gaan ons nie trek nie. Ek ken die grond se geaardheid daarom weet ek waarvan ek praat."

En as die ooreenkoms slaag, gaan dit nie meer nodig wees vir Swartbooi en sy mede-boere om te trek nie, sê Lala Steyn van die Surplus People's Project in Kaapstad.

Die mense van die Richtersveld, op die grens tussen Namakwaland en Namibia, boer al geslagte lank daar. Hulle is afstammelinge van die nomadiese Khoi-khoi wat sowat 1 500 jaar lank in die gebied gewoon het. Die grond word nou as "Kleurlingreserwes" in trust gehou vir die inwoners.

In Maart vanjaar het die inwoners van Koeboes en Dryfsand 'n interdik aangevra om te verhoed dat die Noordelike Richtersveld Bestuurskomitee, die Nasionale Parkeraad en die minister van Omgewingsake 'n kontrak onderteken om 162 445 hektaar in die gebied opsy te sit vir 'n Nasionale Park vir 'n tydperk van 99 jaar. Dit sou beteken dat die inwoners die gebied moes verlaat.

Die saak is uitgestel om verdere samesprekings te voer, en dit lyk asof 'n ooreenkoms nou bereik is wat vir albei kante aanvaarbaar is.

NUWE KERAMIEKWERKE VAN TINA VAN DER WALT
ons koop van die oorspronklike bronne en kan bewys dat alle stukke outentiek is
african magic
spesialiste in Suider-Afrikaanse stamkunsvoorwerpe en volkskuns
rockeystraat 20, bellevue, johannesburg 011 648-4548
9a milkwoodsentrum, plettenbergbaai 04457 32-908

Joego-Slawië: in die skadu van die Rooi Reuse

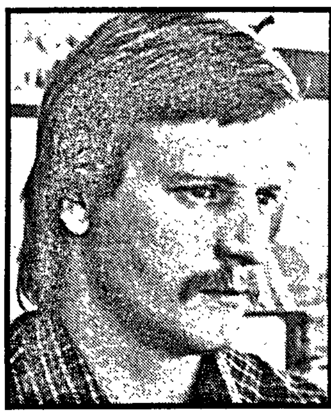

Die veranderings en opstande in die Sowjet-Unie en China geniet wye dekking in die media, maar in die skadu van dié twee reuse gaan Joego-Slawië gebuk onder ekonomiese en politieke probleme. Soos in Pole is die kommunistiese leierskap besig om te verbrokkel en ontevredenheid onder die bevolking aan 't toeneem. JURIE VAN DER WALT doen verslag uit Zagreb, Joego-Slawië

TERWYL die twee kommunistiese magsblokke - die Sowjet-Unie en China - gebuk gaan onder ekonomiese en politieke veranderings, en fyn dopgehou word deur die internasionale gemeenskap, is daar gebeure in klein Joego-Slawië wat ongesiens verbygaan.

Tog is die veranderings in dié sosialistiese Balkanstaat ewe belangrik omdat dit op 'n heel ander manier geskied.

Onder pres Mikhail Gorbatsjof se perestroika-beleid is politieke en ekonomiese veranderings in die Sowjet-Unie te danke aan staatsinisiatief. Ook in China is die ekonomiese verandering aan die leierskap van die Kommunistiese Party te danke.

Maar in Joego-Slawië word verandering geïnisieer deur intellektuele en openbare mening - ondanks die Sowjet-leierskap. Daar word na dié situasie verwys as "Revolusie van onder".

Sedert die dood van Joego-Slawië se eerste president, Josip Broz Tito in 1980, het die Kommunistiese Party se houvas op die land verslap. Die ses federale republieke en twee selfstandige provinsies het meer onafhanklik geraak van die federale regering in Belgrado - nie net wat politieke besluite en standpunte betref nie, maar ook op ekonomiese gebied. Die gevolg is dat die federale regering in die Joego-Slaafse hoofstad so te sê lamgelê is en dat die republieke en provinsies meer vryheid geniet.

Al hoe meer lede van die Kommunistiese Party bedank - 'n teken dat ondersteuning vir die party aan die afneem is. Die "drosters" - die meeste van hulle intellektuele en ontnugterde jongmense - sê dit is sinloos om as partylede aan te bly, want die Party is magteloos en nie meer in die posisie om die eko-nomiese probleme van die land sinryk aan te spreek nie.

Die verswakking van die Kommunistiese Party in Joego-Slawië het daartoe gelei dat baie opposisiepartye in verskillende dele van die land tot stand gekom het om 'n alternatief te vorm vir die "ondoeltreffende" regerende Kommunistiese Party. Die Sosialistiese Party, die Sosialistiese Liberale Party en die Joego-Slaafse Demokratiese Inisiatief is onder meer van die aktiewe opposisiepartye.

Die Joego-Slaafse pers geniet nou ook groter vryheid en lewer verslag oor die politieke en ekonomiese kwelpunte in die land.

Die vinnige veranderings in buurstate soos Pole en Hongarye het ook die Joego-Slaafse bevolking beïnvloed in hul strewe na 'n Westerse demokrasie.

Die buitelandse pers berig dat Solidariteit se oorweldigende oorwinning oor die regerende Kommuniste "die gesig van Europa verander het" - 'n effek wat die Joego-Slaafse werkers een of ander tyd gaan bereik.

Ten grondslag van die Joego-Slaafse interne krisis is 'n hele klomp ekonomiese probleme. Met 'n inflasiekoers van 600 persent, en wat na verwagting sal styg tot 1 000 persent voor die einde van die jaar is dit duidelik dat die owerhede met 'n probleem sit wat maklik kan lei tot gewelddadige opstand onder die algemene publiek - veral in die baie arm suidelike provinsies van Kosovo en Voivodina.

Die Joego-Slaafse geldeenheid, die dinar, is waardeloos en 'n nuwe 100 000 dinarnoot is 'n paar weke gelede uitgereik. Sekere ondernemings oorweeg dit om salarisse twee maal per maand uit te betaal om sodoende die effek van inflasie op die geldwaarde te verminder.

Die ekonomiese krisis het sosiale onrus tot gevolg gehad en verlede jaar is Joego-Slawië geteister deur meer as 1 200 stakings. Die stakers het aangedring op hoër salarisse. Ondanks 'n reeks van salarisverhogings - en die druk van meer waardelose geld - is ontevredenheid aan die toeneem.

Pryse van goedere het verlede maand met 23,4 persent toegeneem en dit dra ook by tot die ontevredenheid.

Joego-Slawië se buitelandse skuld beloop 21 biljoen Amerikaanse dollar, en terugbetaling aan krediteurs, wat meer as 600 banke in twaalf lande insluit, is besig om agterstallig te raak.

Die jongste ekonomiese aanwysers het druk op die Joego-Slaafse eerste minister Ante Markovic geplaas om 'n anti-inflasieprogram af te kondig. Tot dusver was sy mening dat 'n spesiale program nie nodig is nie en het hy eerder voortgegaan met sy ambisieuse deregulasieprogram.

Die Internasionale Monetêre Fonds (IMF) dring aan op strenger maatreëls wat sal behels dat die werkers se lewenstandaarde verlaag moet word. 'n Stap wat die kruitvat net dalk kan laat ontplof.

Die owerhede oorweeg dit nie om pryse of lone te bevries nie - waarskynlik omdat hulle die politieke gevolge daarvan vrees. Markovic sê hy hoop die IMF aanvaar dit so.

Dit wil egter voorkom of Joego-Slawië nog nie gereed is om die Weste se advies - "vertrou op ekonomiese hervorming, politieke hervorming sal volg" - ter harte te neem nie. Dit is omdat die politieke gevolge van ingrypende ekonomiese maatreëls te veel sal wees vir die wankelende regerende Kommunistiese Party in Belgrado.

In die verband sal die eerlikheid van die Westerse regerings eers op die proef gestel word wanneer die logika van perestroike en ekonomiese verandering in die Oos-Europese lande - soos Joego-Slawië - in konflik kom met die imperatief van politieke demokratisering.

Die skermutseling kan dalk binnekort plaasvind. Die Belgrado-leiers wil weet wat sal gebeur as strenger maatreëls en groter industriële herstrukturering ernstige opposisie onder werkers en die gemeenskap uitlok? Met ander woorde, as die staat toeslaan op die ontevrede protesteerders, aan wie se kant sal die Weste wees? Sal die Weste 'n hoër premie plaas op die beveiliging van ekonomiese herstrukturering, selfs al plaas dit sosiale en politieke verandering in die weegskaal?

Bo en behalwe Joego-Slawië se ekonomiese benardheid, heers daar 'n plofbare situasie in die Kosovo-provinsie op die suidelike grens van Albanië. Kosovo was in 1981 - 'n jaar ná Tito se dood - in die nuus. Gevegte het uitgebreek tussen Joego-Slaafse Albaniërs - wat vier vyfdes van die provinsie se bevolking uitmaak - en die Serbiërs, wat 14 persent van die bevolking uitmaak

Die Albaniërs eis dat Kosovo, 'n outonome provinsie binne die republiek van Serbië, republiekstatus moet verkry. Die eis is verwerp.

Die Serbiese minderheid sê daar word teen hulle gediskrimineer, hulle word geïntimideer en aangerand deur plaaslike Albaniërs. Die aantygings dat die Albaniërs die Serbe terroriseer het tot gevolg gehad dat duisende Serbe die provinsie verlaat het. Dit het ook gelei tot die grootste betoging in die Joego-Slaafse geskiedenis.

Die Albaniërs dring aan op 'n "etniese skoon" Kosovo wat baie herinner aan die regse groepe in Suid-Afrika se eise. Die situasie in Kosovo dien as voorbeeld van die onenigheid wat heers in die res van Joego-Slawië.

Die ontevredenheid tussen die provinsies is aan die toeneem, en dit wil voorkom of die leierskap in die land besig is om te verbrokkel. Geen wonder nie dat die meeste van Joego-Slawië se 24 miljoen inwoners begin vra of die land sy probleme sal oorkom. - ANO

WOODMEAD SCHOOL

requires the services of Mathematics Teachers for Stds 6 - 10 (2 posts)

TEMPORARY POST: SEPT - DEC 1989
PERMANENT POST: FROM JAN 1990

Preferably able to teach Additional Mathematics as well.

Woodmead School is an independent, non-racial, co-educational, progressive school, situated between Johannesburg and Pretoria.

HUMANITAS

Send application, with full CV, to:
THE HEADMASTER
PO BOX 68068
BRYANSTON 2021
or telephone (011) 708 1849 for further information

JODAC

Politieke Debat

UDF

DIE MENSE SAL REGEER- keuses vir 'n regering in 'n post-apartheid samelewing

Spreker: Firoz Cachalia
Publieke sekretaris TIC
Almal is welkom.
Versnaperings sal na die tyd bedien word
Datum: Maandag 26 Junie
Tyd: 7.30nm
Plek: Congregational Church
De Kortestraat 75, Braamfontein

UNIVERSITEIT RHODES

PH D IN PSIGOTERAPIE:

Die Departement Sielkunde bied 'n voltydse tweejarige doktorale kursus in Psigoterapie aan. Hierdie kursus is die enigste van sy soort in Suid-Afrika en is oop vir gekwalifiseerde kliniese Sielkundiges.

Die doel is om studente se kennis te verdiep deur praktyk en teorie te integreer en dit behels intensiewe onderrig asook 'n tesis.

Tot dusver het twee studente gegradueer en drie het in 1989 geregistreer.

Verdere inligting kan van Professor Dreyer Kruger van die Departement Sielkunde, Universiteit Rhodes, Grahamstad by telefoon (0461) 22023 verkry word.
Aansoeke vir die 1990-inname sluit op 15 Julie 1989

AGTERGROND

Namibia wankelrig op pad na onafhanklikheid

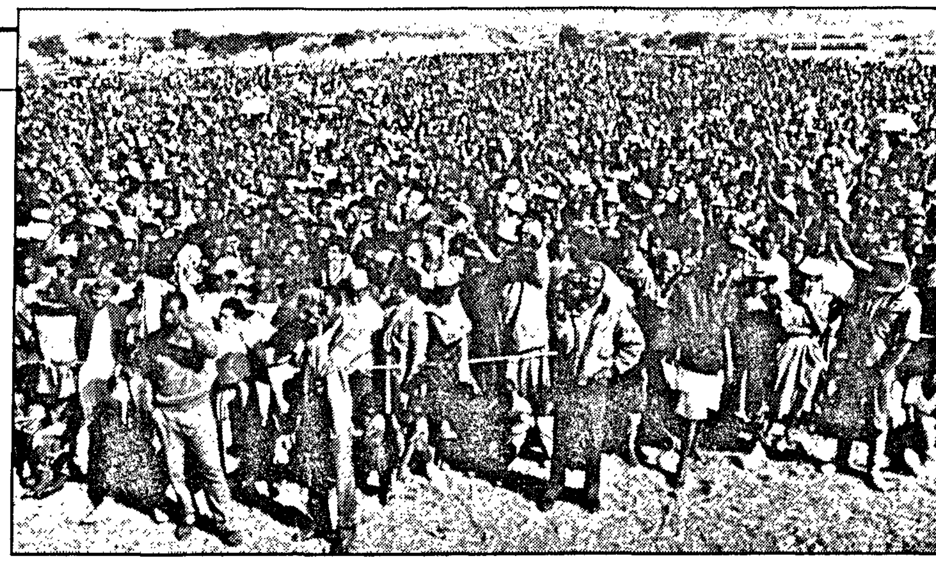

Swapo-ondersteuners staan en wag vir hul leiers, wat uit ballingskap teruggekeer het, op Windhoek se lughawe

Foto: John Liebenberg

Pierre du Plessis

WINDHOEK - Die verkiesingstryd in Namibia is veronderstel om op 1 Julie te begin en die duidelikste teken daarvan tot dusver was seker die meer as 6 000 Swapo-ondersteuners wat verlede Sondag by Windhoek-lughawe saamgedrom het om hul party se verkiesingsorganiseerders te verwelkom.

En wat 'n toneel was dit nie - uitgevat in die blou, rooi en groen klere van die bevrydingsbeweging het die mense gekom, gesing, slagspreuke geskree - en is later ewe gedweë terug stad toe. Want die Zambiese vliegtuie was drie ure laat en dit was al donker toe die formaliteite uiteindelik afgehandel is.

Die byeenkoms is afgelas omdat daar vroeër die dag 'n paar voorvalle van geweld voorgekom het - 'n blanke man in 'n verbygaande motor het 'n skoot deur die venster van 'n bus geskiet, 'n man in die skare is met 'n mes in die been gesteek. En in die donker is daar meer geleentheid vir kwaad doen.

Nogtans het 'n paar honderd mense die donker en kouegetrotseer om hul leiers te verwelkom, en plakkate met "From Omgulumbashe to Cuito, from Cuito to Windhoek, Welcome Plan freedom fighters" was oral te sien.

Swapo se verkiesingspan staan onder leiding van Hage Geingob, voormalige direkteur van die VV se Namibia-instituut in Lusaka.

"Ek kan dit nie glo nie. Dis soos 'n droom wat waar geword het," het hy gesê nadat hy van die vliegtuig afgeklim en die aanloopbaan twee keer gesoen het. Vir die eerste keer in 27 jaar is hy terug in sy geboorteland, dié keer om deel te neem aan die vrye en regverdige verkiesing waarvoor Swapo so lank geveg het.

By sy eerste perskonferensie het Geingob belowe Swapo sal 'n skoon verkiesing veg: "Ons belowe 'n skoon stryd, maar 'n helse stryd."

Swapo het nie teen die binnelandse partye soos Swanu of DTA, of enige bevolkingsgroep geveg nie, maar teen Suid-Afrikaanse kolonialisme en daarom gun hulle alle partye die demokratiese reg om hul standpunt openlik te stel sodat Namibiane self oor hulle toekoms kan besluit, sê Geingob.

Hy was vaag oor Swapo se beleid en manifesto - dié sal op 1 Julie formeel aangekondig word as eerste salvo in die aanloop na stemdag.

Maar hy het tog aangedui dat indien Swapo wen die ekonomie gemeng sal wees, met sowel sosialistiese as vrye mark-kenmerke.

Etniese partye sal nie verdra word nie - "Ons het gesien wat burger- en stamoorloë in ander dele van Afrika beteken het en ons sal dit nie hier toelaat nie."

Hoewel Swapo Engels as amptelike taal voorstaan om nasionale eenheid te bou, sal ander tale beskerm en uitgebou word as "'n belangrike en fundamentele kultuurreg", solank 'n taal net nie gebruik word as rassistiese organisasiemiddel nie.

Swapo is egter nie die enigste faktor in die verkiesing nie.

Die Demokratiese Turnhalle Alliansie (DTA), wat 12 etniese partye verenig, het volgens berigte sowat 60 miljoen dollar uit die buiteland - hoofsaaklik Duitsland - ontvang om die verkiesing mee aan te durf en dit word deeglik gebruik.

Elke naweek hou die DTA vergaderings regoor die land. Indien nodig word die skares met busse aangery. Joernaliste word met vliegtuie saamgery om maksimum dekking te verseker en belangstellendes ontvang 'n gratis ete wat bestaan uit 'n broodrolletjie, 'n blikkie boeliebief en 'n koeldrank.

Verder word daar letterlik duisende T-hempies uitgedeel en kom 'n mens reg oor die land gerugte teë van duisende nuwe voertuie wat aangekoop is.

In dié stadium is dit baie moeilik om te sê presies hoeveel steun die twee hoofpartye het. Wat egter duidelik begin blyk, is dat die steun grootliks verdeel is volgens sosio-ekonomiese klas - behalwe in die streek met die meeste mense, Owambo, waar Swapo oorweldigende steun geniet, val die tradisionele gemeenskappe, wat sterk deur stamleiers beïnvloed word, al meer in die DTA-kraal.

Opgevoede mense op die dorpe en in Windhoek gaan weer oorweldigend vir Swapo stem.

Die verdeling was ook baie duidelik te sien in 'n onlangse aansoek om beskerming wat deur 'n groep tradisionele hoofmanne by die Hooggeregshof aanhangig gemaak is - sonder uitsondering was die klaers DTA-ondersteuners, en hulle wou teen Swapo en sy bondgenote beskerm word.

Die Suid-Afrikaanse Administrateur-Generaal, Louis Pienaar, het in die hof belowe hy sal die beskerming verskaf, indien genoeg polisie beskikbaar is. En nou word voormalige lede van die weermag gewerf om in die polisie as "kitskonstabels" diens te doen vir spesifiek dié doel.

Intimidasie is nie juis aan die orde van die dag nie, maar daar word tog elke week 'n paar gevalle aangemeld.

Dit is gewoonlik Swapo en DTA wat mekaar oor en weer aankla.

Maar die grootste faktor wat tans in die weg van 'n vrye verkiesing staan, is die teenwoordigheid van Koevoet, die gewese teen-insurgensie eenheid van die polisie, in die gewone polisiemag.

Die amptelike standpunt is dat hulle geheroriënteer is om gewone wet en orde toe te pas, maar niemand buiten die establishment glo dit juis nie, veral nie die VV se Spesiale Verteenwoordiger Martti Ahtisaari nie. Hy het in 'n onlangse brief aan Pienaar beweer dat Koevoet vrye verkiesings bedreig. En dat hulle wel mense slaan, dreig en hulle lande met Casspirs platry, is byna bo alle twyfel. Daarvoor is daar te veel onafhanklike bevestiging deur internasionale sendings.

Die VV se monitorgroep Untag sukkel maar om die polisie dop te hou. Daar is net 500 polisie-monitors en hulle is maar yl gesaai.

Boonop beskik hulle nie oor landmyn-bestande voertuie nie, en hoewel daar lank laas 'n ontploffing was, is hulle maar skrikkerig om met Landrovers agter Casspirs aan deur die bos te jaag.

Só groot is die vrees vir Koevoet dat dit die repatriasie van vlugtelinge kan verongeluk. Terugkerendes was veronderstel om binne 'n week uit die ontvangskampe en terug by die huis te wees. Maar amper twee weke later is die meeste van hulle nog in die kampe en sê hulle reguit hulle is bang om dit te verlaat.

Dit is een faktor wat die verkiesing in die wiele kan ry. Die ander is vrees binne blanke geledere dat Swapo nog steeds die bewind met geweld wil oorneem. Gerugte doen die rondte dat hulle net wag totdat Koevoet uit die polisie verwyder word voordat hulle toeslaan.

Swapo se amptelike standpunt is dat hulle die verkiesing sal wen en niks sal baat by 'n militêre avontuur nie.

Die ander faktor wat nog 'n rol speel, is die blankes se traagheid om die verandering wat besig is om plaas te vind, te besef en aanvaar.

Weggesteek op bladsy 15 van Die Suidwester (Kampvegter vir groepsregte en die NP-koerant) van verlede Vrydag is 'n kleinerige advertensie waarin die publiek versoek word om tog geld aan die NP te skenk.

"Doen iets!...ons is in die loopgraaf!" lui die wanhopige pleidooi. En die NP is nie die mees regse groep nie. Hulle is darem nog teësinnig bereid om aan die verkiesing deel te neem.

'n Mens hoor gereelde gerugte van Wit Wolwe en versteekte wapenopslagplekke, meestal in Angola gebuit en op plase versteek "net ingeval". Boonop is die blanke boere in die noorde van die land ná die skietery van 1 April herbewapen en sit nog met hulle gewere.

Al belowe Swapo ook hoe dat hy nie die blankes wil verdryf nie en 'n beleid van versoening voorstaan, is daar nog baie potensiaal vir geweld in die land.

En só loop Namibia wankelrig die draad na onafhanklikheid.

Oom Paul se donker Rustenburg-vriend

Ameen Akhalwaya

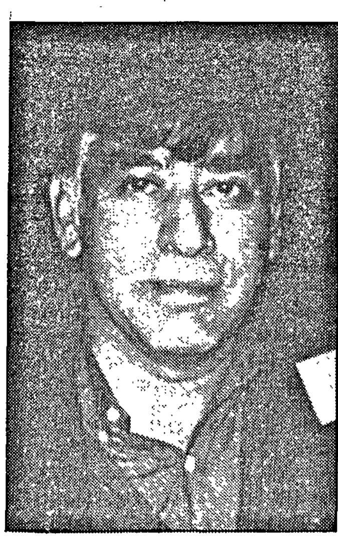

'N BIETJIE meer as 'n uur se ry noordwes van Johannesburg, anderkant die skilderagtige Magaliesberg, lê die dorp Rustenburg.

Dis die dorp waar broedertwis in al sy glorie, of berugtheid, afhangende van jou sienswyse, oor die volgende paar weke vertoon sal word in die aanloop tot die September-verkiesing.

Want AWB-leier Eugene Terre'Blanche het aangekondig dat hy ook die wit setel wil beveg, wat beteken dat hy met die Konserwatiewe Party en die Nasionale Party in die stryd sal tree.

Iemand het dit beskryf as die stryd tussen die wit regses, die verregses en die regses- -anders. En daaragter lê 'n tikkie ironie.

Maar laat my so 'n geslag of wat teruggaan. My pa se oudste broer was 'n imam (Moslem-priester) in die moskee in die hartjie van Rustenburg. In sy tienerjare het my pa as 'n winkelassistent in die dorp gewerk.

Lank nadat hy Johannesburg toe getrek het, het hy nog dikwels saam met sy gesin op Rustenburg gaan kuier, en ek het baie gelukkige vakansies daar deurgebring in my kinderdae.

So twintig jaar gelede is die Indiërgemeenskap van Rustenburg 'n paar kilometer oor die spoorlyn na Zinniaville verskuif. Die afgebakende groepsgebied het nou pragtige huise, 'n groot winkelsentrum, 'n moskee en sportgeriewe.

Op die oppervlak behoort almal gelukkig te wees. Maar die ou mense het nie vergeet nie. Hulle is bitter oor die vernietiging van hul gevestigde, vreedsame gemeenskap.

Laas week, kort na Terre'Blanche se aankondiging, het ek my gesin saamgevat om by vriende op Rustenburg te gaan kuier. Rondom die ou moskee in die dorp het die Indiërgemeenskap 'n moderne winkelsentrum gebou, maar die winkeleienaars wat as Indiërs geklassifiseer is, het 'n maandelikse permit nodig om daar handel te dryf.

Ouer mense beskou dit as 'n "monument van wat witmense aan ons gedoen het".

Die Terre'Blanche'e en ander ultra-regses verafsku mense van Indiër-afkoms. Party van hulle maak daarop aanspraak dat hulle lojaal is aan Boereleier Paul Kruger. Tog ontken hulle hul eie geskiedenis.

Of ten minste bewys hulle hul dankbaarheid teenoor hom op 'n baie vreemde manier.

En dis waarom dit alles so ironies is.

Volgens oorlewering was Oom Paul 'n goeie vriend van Suliman en Fatima Bhayat, familielede van die huidige leier van die Transvaal Indian Congress, Cassim Saloojee.

Teen die eeuwending het die Bhayats gasvryheid aan Oom Paul bewys wanneer hy ook al op Rustenburg gekom het. Toe die Anglo-Boere-oorlog uitbreek, het oom Paul geld nodig gehad.

Bhayat het 2 000 pond aan hom gegee, wat toe 'n baie groot som geld was. Hy het dit eers na die einde van die oorlog terugbetaal, vertel Saloojee.

Toe Oom Paul vir die Britte gevlug het, het die Bhayats hom van kos en voorrade voorsien.

Oom Paul het baie van 'n Arabierperd gehou wat Bhayat besit het. Bhayat het die perd aan hom gegee, en Oom Paul het 'n goudstaaf aan Bhayat gegee.

Toe die Moslemgemeenskap 'n moskee wou bou, het Oom Paul hulle gehelp om 'n stuk grond in die middedorp te kry, en dis hieroor, sê Saloojee, dat die moskee nie onteien is onder die Groepsgebiedewet nie.

Vandag is die AWB- en KP-ondersteuners meer vyandiggesind teenoor Indiërs as die Natte. Maar enige plattelandse Indiër-handelaar sal jou kan vertel hoe die regses oor die laaste eeu oorleef het deurdat hulle kos en handelsware op skuld van Indiërwinkels kon koop - wat soms nooit terugbetaal is nie.

En die rassiste sal natuurlik nooit erken hoedat die sweet, en soms die bloed, van mense wat as swart en Kleurling geklassifiseer is, in die bou van Suid-Afrika ingegaan het nie - en aan witmense hier een van die hoogste lewenstandaarde ter wêreld gegee het.

In plaas daarvan het witmense vir hulle groepsgebiede en tuislande soos Bophuthatswana gegee, maar dis 'n ander storie.

Paul Kruger

Intussen hou die Natte nog die parlementêre setel van Rustenburg, wat volgens hulle soos 'n seer vinger uitsteek in KP-gebied.

En die mense oor wie se beperkte regte die NP, die KP en die AWB stry, sal die grootste broedertwis van anderkant die spoorlyn sit en dophou.

Ameen Akhalwaya is die redakteur van The Indicator.

Op 25 Junie 1955 het 2 884 afgevaardigdes van al Suid-Afrika se gemeenskappe en streke by Kliptown, net buite Johannesburg, byeengekom vir die eerste en tot dusver enigste ware nasionale konvensie in ons land se geskiedenis. Hulle het die eise en wense van die meeste mense van Suid-Afrika bespreek, en die volgende dag ooreengekom op 'n merkwaardige dokument wat 'n waterskeiding in die stryd teen apartheid was, wat vandag nog relevant is en vir miljoene Suid-Afrikaners politieke leiding gee - die Vryheidsmanifes of Freedom Charter. MAX DU PREEZ bespreek dié geskiedkundige gebeurtenis en die status en rol van die manifes in vandag se politiek.

Na 34 jaar steeds die oktrooi van nie-rassigheid en die wil van die gewone burgers

'n Manifes vir vrede, vryheid en demokrasie

DAAR was 'n sterk oplewing in politieke bewussyn in Suid-Afrika tydens en net ná die Tweede Wêreldoorlog.

Afrikaner-Nasionalisme het in dié tyd gebloei en gelei tot die verkiesingsoorwinning van die Nasionale Party in 1948 en die reeks apartheidswette wat net daarna ingestel is.

Onder swart Suid-Afrikaners het dit onder meer gelei tot die Versetveldtog (Defiance Campaign) wat op 26 Junie 1952 begin het en waartydens duisende swartmense en Indiërs apartheidwette vreedsaam geïgnoreer het.

Dit was in dié atmosfeer dat die African National Congress, die South African Indian Congress, die Congress of Democrats ('n wit organisasie) en die South African Coloured People's Congress in 1953 besluit het om 'n Kongres van die Mense (Congress of the People) byeen te roep om 'n Vryheidsmanifes daar te stel.

Maar só maklik was dit nie. Daar is 'n lang pad geloop tussen dié besluit en die uiteindelike byeenkoms by Kliptown op 25 Junie 1955. Die mense van Suid-Afrika moes geraadpleeg word, want die manifes moes nie 'n beleidstandpunt van die leierskorps wees nie, maar die wilsuitdrukking van die massas.

Die kongresse het 'n aksiekomitee aangestel, wat "Vrywilligers vir Vryheid" gewerf het om die veldtog landwyd te loods. Tienduisende kopieë van 'n pamflet "Call to the Congress of the People" met die tema "Kom ons praat van vryheid" is gedruk en landwyd versprei. Daarin is mense gevra om al hul eise en begeertes neer te skryf en dan afgevaardigdes te kies wat dit by die Kongres van die Mense moes gaan stel.

Maande lank het die sowat tienduisend vrywilligers van huis tot huis, van kraal tot kraal, van plaas tot plaas, van fabriek tot fabriek geloop en gery om mense in te lig oor die Kongres van die Mense en hul eise in te samel vir die beoogde manifes. Miljoene mense - waarskynlik die oorgrote meerderheid van die land se swart, bruin en Indiërbevolkings - is só geraadpleeg.

Elke groepie mense het afgevaardigdes aangewys en dan geld ingesamel om hul reis na Johannesburg moontlik te maak.

Eise het gewissel van "ons voorman mishandel ons en moet afgedank word" tot "ons wil trekkers hê om ons lande te ploeg" tot "ons het meer grond nodig" tot "die boer vloek ons en gee nie vir ons huise nie" en "ons wil volle stemreg hê". Alles is neergeskryf en aangestuur.

Die organiseerders het elkeen van die duisende eise gelees en begin om 'n dokument op te stel wat die gees van al die eise sou weerspieël. Maar niemand buiten die opstellers het dié konsep-manifes gesien voordat dit op 25 Junie stuk vir stuk voorgelees is nie.

Teen Donderdag 23 Junie het die groot trek na Kliptown momentum begin kry. Uit al die windstreke het die mense aangekom: per vragmotor, bus, motor, trein, perdekar of fiets. Vryheidsoptogte is in die meeste dorpe gehou om die reisigers te verwelkom.

Heelparty afgevaardigdes kon geen reisgeld bekostig nie, en daar is mense wat dae lank te voet die reis na Kliptown afgelê het.

Natuurlik het die polisie teen dié tyd al deeglik geweet van die planne, en hulle het uit hul pad gegaan om dit vir die reisigers moeilik te maak. Op al die paaie wat na Johannesburg lei, is padblokkades opgestel. Passe en reispermitte is gevra en dosyne mense is só aangehou. Padvervoerpermitte is geëis en heelwat "onpadwaardige" vragmotors is van die pad getrek.

Baie mense het nooit in Kliptown aangekom nie, en ander het weer laat gekom. Maar die polisiemag kon die stroom van geesdriftiges nie stuit nie.

Op Saterdag 25 Junie was daar 'n opgewonde, feestelike atmosfeer by die vergaderplek toe die eerste mense begin aankom. Uiteindelik was daar 2 884 afgevaardigdes: 2 186 swart, 320 Indiërs, 230 Kleurlinge en 112 blankes. Daar was 721 vroue.

Dit was die mees verteenwoordigende vergadering van Suid-Afrikaners wat nog gehou is.

Maar daar was nie net afgevaardigdes nie: meer as 7 000 geesdriftiges het bloot as toeskouers opgedaag.

Daar was kos vir almal, en heelwat kore en orkeste. Net ná ete is die eerste eis bespreek: Die mense sal regeer.

Op elke punt het dosyne afgevaardigdes gepraat, met die klem van die toesprake afhangende van waar die sprekers gekom of wat hulle gedoen het. En op elke punt is daar gestem.

Laat die Sondagmiddag het honderde berede polisiemanne skielik aangekom en die skare mense omring, gevolg deur vragmotors en Saracens.

Die goed-gedissiplineerde skare het kalm gebly. Die grap onder die mense was dat dit die regering se afvaardiging was - hoofman Albert Luthuli, president van die ANC, hét vroeër die regering amptelik genooi om 'n afvaardiging te stuur.

'n Polisieman het op die verhoog gespring en geskreeu dat almal onder arres was. Daar was 'n gespanne stilte. Toe klim 'n vroue-leier, Ida Mntwana, op die verhoog en sit in met Nkosi Sikelel'iAfrika. Die spanning is ontlont en met die polisie reg rondom hulle, het die afgevaardigdes die hele Vryheidsmanifes goedgekeur.

Toe alles verby is, het die polisie alle dokumente en plakkate by die afgevaardigdes afgevat en hul name en adresse geneem. Daar was nie 'n enkele voorval van geweld nie.

Daarna het die lang proses van terugrapportering begin. Van huis tot huis, plaas tot plaas, fabriek tot fabriek.

Die regering het besef hier het 'n belangrike ding gebeur. 'n Paar maande later is 156 van die leiers aangekeer en weens hul deelname aan die opstel van die Vryheidsmanifes van hoogverraad aangekla. Onder hulle was Albert Luthuli, die latere Nobelpryswenner, Nelson Mandela, Oliver Tambo, Moses Kotane, Ahmed Kathrada, Helen Joseph, Joe Slovo en sy vrou, Ruth First.

Uiteindelik is net 30 van die 156 voor die hof gebring, en almal is vrygespreek nadat die Hooggeregshof in Maart 1961 besluit het dat die beleid van die Kongres-alliansie, soos ook vervat in die Vryheidsmanifes, nie op 'n gewelddadige omverwerping van die regering gemik was nie.

Maar die 1960's het 'n nuwe era van onderdrukking gebring. Talle organisasies, onder meer die ANC, is verbied.

Die fout wat die regering toe gemaak het en steeds maak, is dat organisasies verbied en mense aangehou en in hegtenis geneem kan word, maar die idee leef voort.

Want vandag is die Vryheidsmanifes nog net so 'n belangrike dokument as in 1955.

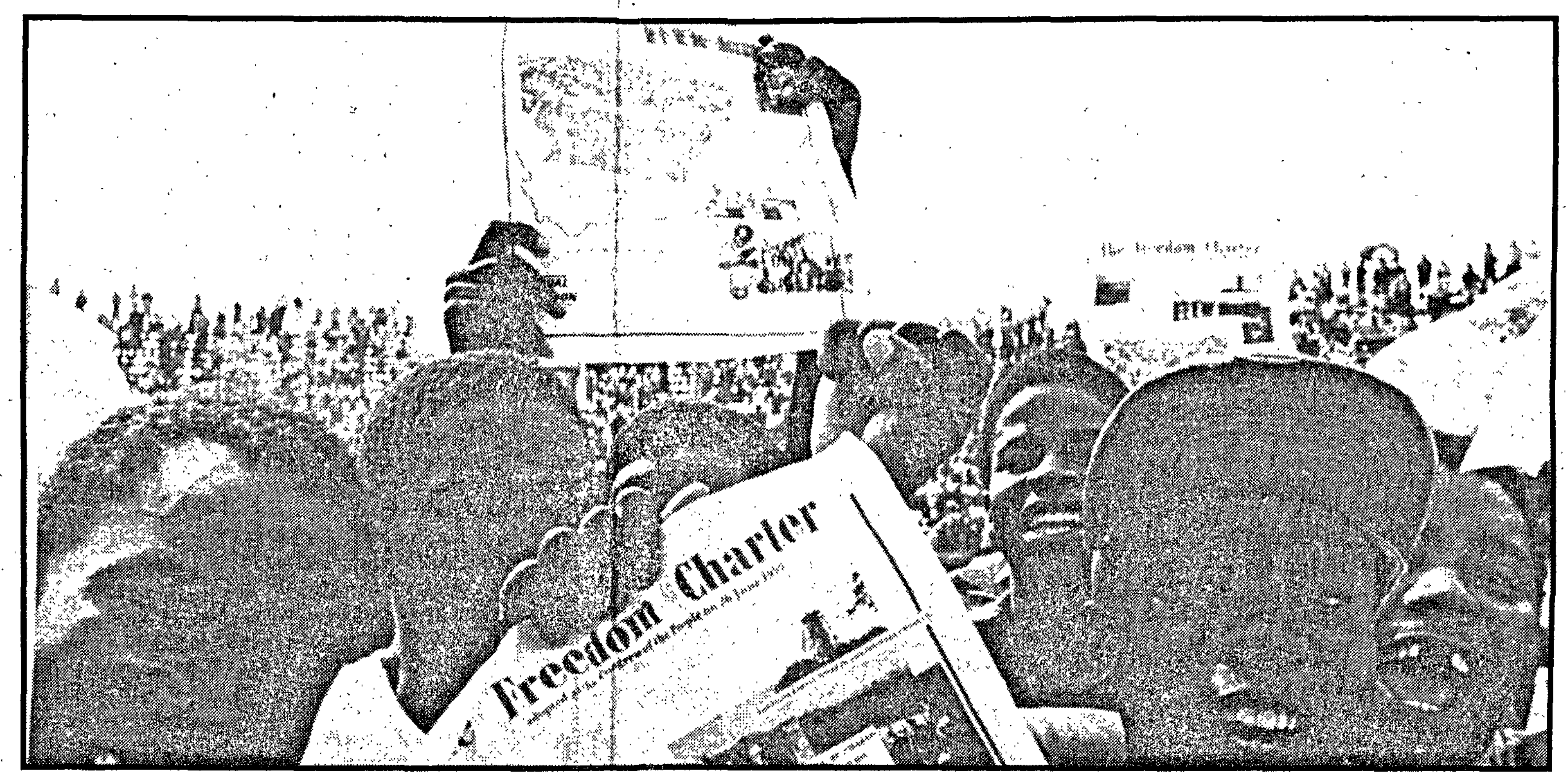

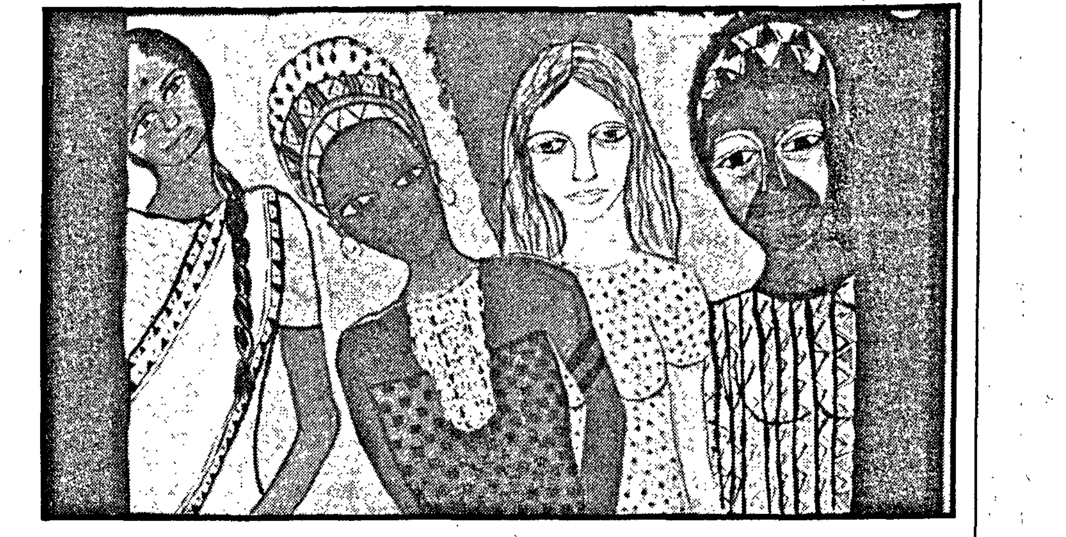

Wat beteken die Manifes in 1989?

ONDANKS die breë aanvaarding wat die Vryheidsmanifes geniet het, was en is daar elemente in die weerstandspolitiek wat dit verwerp. In der waarheid het dit daartoe bygedra dat die grootste versetbeweging, die ANC, geskeur het.

Daar is vandag nog 'n gesonde debat oor wat die Vryheidsmanifes nou eintlik beteken en wat die status van die dokument moet wees.

Simbolies is die Vryheidsmanifes van baie groot waarde. Dit was die eerste keer dat Suid-Afrikaners van alle kleure en lae van die bevolking op só 'n verteenwoordigende basis saamgekom en oor hul gesamentlike Suid-Afrikaanse burgerregte uitsprake gegee het.

Dit het die basis gelê van die benadering wat tot vandag nougeset deur die belangrikste versetbewegings gevolg word: dié van nie-rassigheid.

Maar dit het ook die grondreëls gelê vir 'n Suid-Afrika ná apartheid: 'n volle demokrasie; basiese menseregte soos vryheid van spraak, die pers, politieke organisasie en beweging; gelykheid voor die reg en die soewereiniteit van die reg; en die beskerming van kulturele en taalregte.

Die aspekte van die manifes wat toe en vandag nog steeds kontroversieël is, is die aanhef en dié wat handel oor ekonomiese beleid.

In die aanhef staan daar dat "Suid-Afrika aan almal behoort wat daarin woon, wit en swart."

Dít is waarteen die Afrikaniste van destyds dit gehad het en die Swart Bewussynsgroepe dit nou nog het. Hulle beskou die blankes eerder as setlaars. Dié verskille het gelei tot die wegbreek van die Pan Africanist Congress uit die ANC, en vandag nog word die ANC/UDF/Cosatu "Charterists" genoem om hulle te onderskei van die Swart Bewussynsgroepe.

Blankes is deur die jare veral afgeskrik deurdat hulle die manifes as 'n sosialistiese dokument gesien het wat nasionalisering voorskryf. Party swart groepe glo weer dit is geskryf vir die petit bourgeouisie en is nie sosialisties genoeg nie.

Dit is duidelik dat die manifes hom uitspreek teen die monopolie-kapitalisme, maar dan is dit ook net die groot kapitaliste self wat dié soort stelsel ondersteun.

Selfs die ANC verklaar vandag nog dat hulle dit nie as 'n sosialistiese dokument beskou nie, en dit is ook duidelik uit die dokument dat vrye onderneming eerder aangemoedig as afgekraak word: "Alle mense sal gelyke regte hê om handel te dryf waar hulle wil, iets te vervaardig en deel te neem aan alle handelsaktiwiteite, handvaardighede en beroepe."

Maar daar is waarskynlik min waarde daarin om in 1989 hare te kloof oor presies wát die manifes vir die praktyk wil uitspel.

Dit kan tog nie ná 34 jaar nog as 'n wetenskaplike handleiding beskou word vir hoe die land se regering en ekonomie bedryf moet word nie.

Daarom het die ANC byvoorbeeld onlangs nuwe, gedetailleerde grondwetlike voorstelle vir bespreking gepubliseer.

Die Vryheidsmanifes se waarde lê in sy geskiedkundige agtergrond, in die verenigende, versoenende en demokratiese gees wat dit uitstraal en die basiese beginsels wat dit neerlê.

Só beskou is die Vryheidsmanifes vandag nog een van die belangrikste, indien nie dié belangrikste nie, dokument in die Suid-Afrikaanse politiek.

Die Vryheidsmanifes - soos aanvaar deur die Kongres van die Mense op 26 Junie 1955 te Kliptown

AANHEF

Ons, die mense van Suid-Afrika, verklaar teenoor ons land en die hele wêreld:

Dat Suid-Afrika aan almal behoort wat daarin woon, swart en wit, en dat geen regering met reg die gesag mag opeis tensy dit gebaseer is op die wil van die mense nie;

Dat ons mense beroof is van hul geboortereg op die grond, vryheid en vrede deur 'n regeringsvorm wat op onreg en ongelykheid berus;

Dat ons land nooit vooruitstrewend en vry sal wees nie alvorens al ons mense in broederskap woon en gelyke regte en geleenthede geniet;

Dat slegs 'n demokratiese staat wat gebaseer is op die wil van die mense vir almal hul geboortreg kan verseker sonder onderskeid van kleur, ras, geslag of geloof;

En daarom neem ons, die mense van Suid-Afrika, swart en wit, almal saam gelykes, landgenote en broers hierdie VRYHEIDSMANIFES aan. En ons belowe plegtig om saam te stry en niks van ons krag en deursettingsvermoë te ontsien nie totdat die demokratiese veranderinge wat hier uiteengesit word, bewerkstellig is.

DIE MENSE SAL REGEER!

Elke man en vrou sal die reg hê om te stem en kandidaat te wees vir alle liggame wat wette maak;

Al die mense sal die reg hê om deel te neem aan die administrasie van die land;

Die regte van die mense sal dieselfde wees afgesien van ras, kleur of geslag;

Alle liggame van minderheidsregering, adviesrade, kommissies en besture sal deur demokratiese instellings van selfregering vervang word.

ALLE NASIONALE GROEPE SAL GELYKE REGTE HÊ!

Daar sal gelyke status vir alle nasionale groepe en rasse in alle staatsliggame, in die howe en in die skole wees;

Alle nasionale groepe sal deur die reg beskerm word teen beledigings van hul ras en nasionale trots;

Alle mense sal gelyke regte hê om hul eie taal te gebruik en hul eie volkskultuur en -gebruike te ontwikkel;

Die prediking of beoefening van diskriminasie of minagting op grond van nasionaliteit, ras of kleur sal 'n strafbare misdaad wees;

Alle apartheidswette en -praktyke sal afgeskaf word.

DIE MENSE SAL DEEL IN DIE LAND SE RYKDOM!

Die nasionale rykdom van ons land, die erfenis van alle Suid-Afrikaners, sal aan die mense teruggegee word;

Die minerale rykdomme onder die grond, die banke en die monopolie-industrieë sal aan die mense as geheel as eiendom oorgedra word;

Alle ander industrieë en handelsondernemings sal beheer word om die welsyn van die mense te bevorder;

Alle mense sal gelyke regte hê om handel te dryf waar hulle wil, iets te vervaardig en deel te neem aan alle handelsaktiwiteite, handvaardighede en beroepe.

DIE LAND SAL VERDEEL WORD TUSSEN HULLE WAT DIT BEWERK!

Beperkings op die besit van grond op basis van ras sal beëindig word, en al die grond sal herverdeel word tussen hulle wat dit bewerk ten einde hongersnood en die behoefte aan grond uit te wis;

Die staat sal die boere help met implemente, saad, trekkers en damme ten einde die grond te bewaar en die landbouer by te staan;

Vryheid van beweging sal gewaarborg word aan almal wat op die land werk;

Mense sal nie van hulle beeste beroof word nie, en gedwonge arbeid en plaastronke sal afgeskaf word.

ALMAL SAL VOOR DIE REG GELYK WEES!

Niemand sal sonder 'n billike verhoor in die tronk gestop, gedeporteer of ingeperk word nie;

Niemand sal op bevel van enige regeringsamptenaar veroordeel word nie;

Die howe sal verteenwoordigend wees van al die mense;

Gevangenisstraf sal slegs vir ernstige misdade teen die mense gegee word en sal gerig wees op heropvoeding, nie op wraak nie;

Die polisiemag en leër sal op 'n basis van gelykheid vir almal oop wees en die helpers en beskermers van die mense wees;

Alle wette wat diskrimineer op grond van ras, kleur of geloof, sal herroep word.

ALMAL SAL MENSEREGTE GENIET!

Die wet sal aan almal die reg waarborg om te praat, te organiseer, byeen te kom, te publiseer, te preek, te aanbid en hulle kinders op te voed;

Die privaatheid van die huis ten opsigte van polisieklopjagte sal deur die wet beskerm word;

Almal sal vry wees om sonder beperkings te reis van die platteland na die stad, van provinsie tot provinsie, en van Suid-Afrika na die buiteland;

Paswette, permitte en alle ander wette wat hierdie vryhede aan bande lê, sal afgeskaf word.

DAAR SAL WERK EN SEKURITEIT WEES!

Almal wat werk sal vry wees om vakbonde te stig, om hulle eie verteenwoordigers te kies, en om loonooreenkomste met hul werkgewers aan te gaan;

Die staat sal die reg en plig erken van almal om te werk en om volle werkloosheidsvoordele te geniet;

Mans en vroue van alle rasse sal gelyke betaling vir gelyke werk ontvang;

Daar sal 'n werkweek van veertig uur wees, 'n nasionale minimumloon, betaalde jaarlikse verlof en siekverlof vir alle werkers, en ten volle betaalde swangerskapverlof vir alle werkende moeders;

Mynwerkers, huiswerkers, plaaswerkers en staatsamptenare sal dieselfde regte hê as alle ander mense wat werk;

Kinderarbeid, kampongarbeid, die dopstelsel en kontrakarbeid sal afgeskaf word.

DIE DEURE VAN GELEERDHEID EN KULTUUR SAL OOPGEMAAK WORD!

Die regering sal nasionale talent ontdek, ontwikkel en aanmoedig om ons kulturele lewe te bevorder;

Al die kultuurskatte van die mensdom sal vir almal oop wees deur die vrye uitwisseling van boeke, idees en kontak met ander lande;

Die doel van die onderwys sal wees om die jeug te leer om hulle mense en kultuur lief te hê en om die broederskap van mense, vryheid en vrede te eer;

Die onderwys sal gratis, verpligtend, universeel en vir alle kinders gelyk wees;

Hoër onderwys en tegniese opleiding sal vir almal beskikbaar gestel word deur staatstoelae en beurse wat volgens meriete toegeken word;

Volwasse ongeletterheid sal beëindig word deur 'n massale staatsonderwysplan;

Onderwysers sal dieselfde regte hê as ander burgers;

Die kleurskeidslyn in die kulturele lewe, in sport en onderwys sal afgeskaf word.

DAAR SAL HUISE, SEKURITEIT EN GERIEF WEES!

Alle mense sal die reg hê om te woon waar hulle wil, om ordentlik behuis te wees, en om hulle kinders in gerief en veiligheid groot te maak;

Onbenutte woonruimte sal aan die mense beskikbaar gestel word;

Huurgeld en pryse sal verlaag word, kos sal volop wees en niemand sal honger ly nie;

'n Voorkomende gesondheidsplan sal deur die staat in stand gehou word;

Gratis mediese dienste en hospitalisering sal aan almal verskaf word, met spesiale sorg vir moeders en jong kinders;

Krotbuurte sal gesloop word en nuwe buurte gebou word waar almal vervoer, paaie, ligte, speelterreine, crèches en sosiale sentrums sal hê;

Bejaardes, weeskinders, gestremdes en siekes sal deur die staat versorg word;

Toegekampte lokasies en ghetto's sal uit die weg geruim word, en wette wat gesinne vernietig sal herroep word.

DAAR SAL VREDE EN VRIEND-SKAP WEES!

Suid-Afrika sal 'n ten volle onafhanklike staat wees wat die regte en soewereiniteit van alle nasies respekteer;

Suid-Afrika sal daarna strewe om wêreldvrede en die skikking van alle internasionale dispute deur onderhandeling in plaas van oorlog te handhaaf;

Vrede en vriendskap tussen al ons mense sal verseker word deur die handhawing van gelyke regte, geleenthede en status vir almal;

Die mense van die protektorate Basoetoland, Betsjoeanaland en Swaziland sal vry wees om self oor hul eie toekoms te besluit;

Die reg van die mense van Afrika op onafhanklikheid en selfregering sal erken word en die grondslag vir noue samewerking wees.

Laat almal wat hulle mense en hul land liefhet, nou sê soos wat ons hier sê:

VIR HIERDIE VRYHEDE SAL ONS VEG, SY AAN SY, ONS LEWE LANK, TOTDAT ONS ONS VRYHEID VEROWER HET.

(Vertaling: Gerrit Olivier)

'Dis soos 'n baba wat gebore is'

Eerwaarde Mcebesi Xundu, 'n leiersfiguur van die UDF in Natal, het die Kongres van die Mense as 'n hoërskoolleerling bygewoon. Hy gee sy indrukke:

"DIE Vryheidsmanifes is die eerste dokument ná die Bybel wat goeie buurskap en liefde vir jou broers en susters in die gemeenskap ernstig opneem.

"Ek was teenwoordig toe die manifes op 26 Junie 1955 aangeneem is. Toe ons in Kliptown bymekaargekom het, was ek in standerd 9 in St John's College in Umtata. Ek was 'n lid van die ANC se jeugliga en het die kongres as lid bygewoon.

"Voor dit het ek heelwat vergaderings van die jeugliga bygewoon, maar die opwinding van Kliptown was iets wat ons nooit tevore ervaar het nie.

"Dit was opwindend want mense het openlik verklaar dat almal politieke regte moet hê, ongeag kleur, geslag, besittings of onderwyskwalifikasies.

"Dit was die eerste keer dat ons ons probleme op 'n nie-rassige basis probeer oplos het.

"Ná die besprekings is die manifes aan almal voorgelê. Die vreugde was soos by die geboorte van 'n baba.

"Vanweë sy fundamentele Christelike grondslag het die manifes steeds geweldige potensiaal vir verandering in Suid-Afrika, al word die dokument deur swart bewussynsgroepe en ander groepe wat kortpaaie wil vat, gekritiseer.

"Om vir 'n demokratiese toekoms te stry deur demokratiese metodes te gebruik, is baie moeiliker en daarom wil mense baie keer kortpaaie vat.

"Maar die manifes lê die waarde neer van gedissiplineerde demokrasie."

(Uit: 30 Years of the Freedom Charter, deur Raymond Suttner en Jeremy Cronin. Ravan Press.)

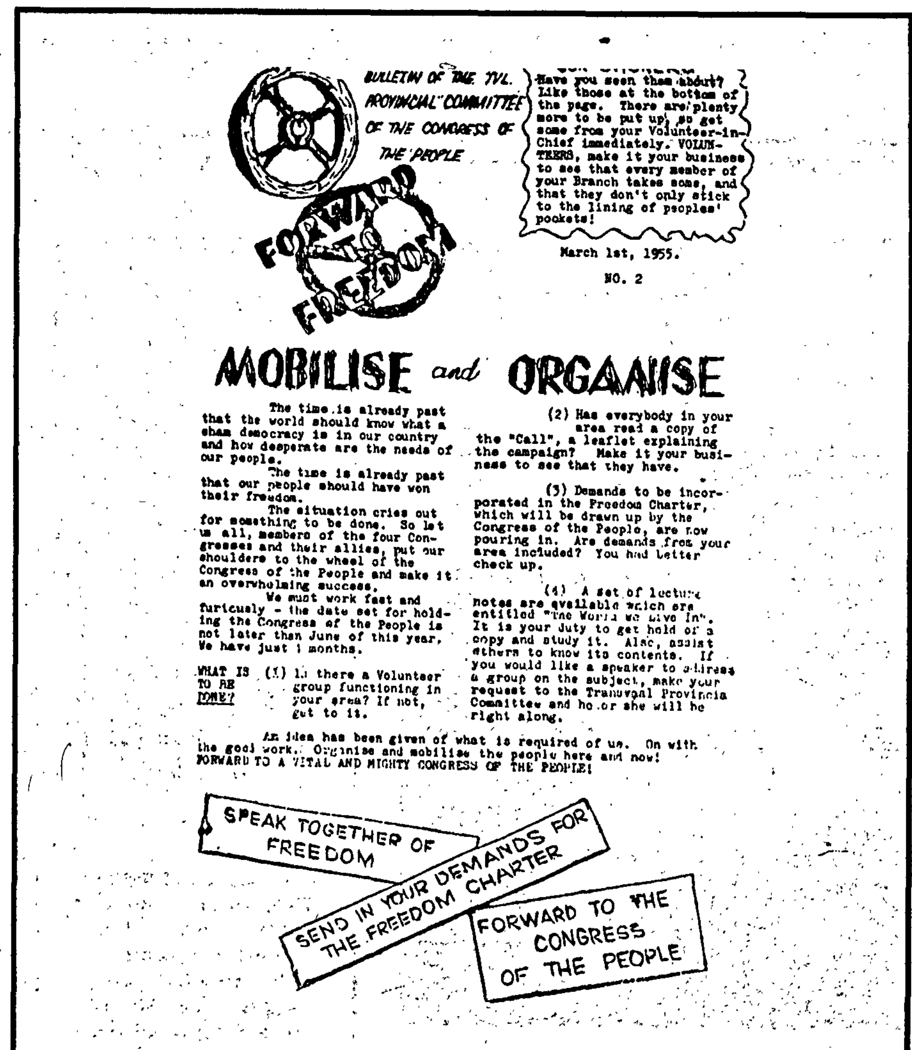

BULLETIN OF THE TVL. PROVINCIAL COMMITTEE OF THE CONGRESS OF THE PEOPLE

FORWARD TO FREEDOM

Have you seen them about? Like those at the bottom of the page. There are plenty more to be put up, so get some from your Volunteer-in-Chief immediately. VOLUNTEERS, make it your business to see that every member of your Branch takes some, and that they don't only stick to the lining of peoples' pockets!

March 1st, 1955.

NO. 2

MOBILISE and ORGANISE

The time is already past that the world should know what a sham democracy is in our country and how desperate are the needs of our people.

The time is already past that our people should have won their freedom.

The situation cries out for something to be done. So let us all, members of the four Congresses and their allies, put our shoulders to the wheel of the Congress of the People and make it an overwhelming success.

We must work fast and furiously - the date set for holding the Congress of the People is not later than June of this year. We have just 4 months.

WHAT IS TO BE DONE? (1) Is there a Volunteer group functioning in your area? If not, get to it.

(2) Has everybody in your area read a copy of the "Call", a leaflet explaining the campaign? Make it your business to see that they have.

(3) Demands to be incorporated in the Freedom Charter, which will be drawn up by the Congress of the People, are now pouring in. Are demands from your area included? You had better check up.

(4) A set of lecture notes are available which are entitled "The World we Live In". It is your duty to get hold of a copy and study it. Also, assist others to know its contents. If you would like a speaker to address a group on the subject, make your request to the Transvaal Provincial Committee and he or she will be right along.

An idea has been given of what is required of us. On with the good work. Organise and mobilise the people here and now! FORWARD TO A VITAL AND MIGHTY CONGRESS OF THE PEOPLE!

SPEAK TOGETHER OF FREEDOM

SEND IN YOUR DEMANDS FOR THE FREEDOM CHARTER

FORWARD TO THE CONGRESS OF THE PEOPLE

Een van die pamflette wat versprei is om die Volkskongres bekend te stel.

'Kan u vir so 'n stelsel stem?'

Franklin Sonn, die president van die Kaaplandse Professionele Onderwysersunie (KPO), het tydens die 22e jaarkongres van die KPO vandeesweek op Upington gevra dat lede van dié unie mooi moet dink voor hulle aan die Algemene Verkiesing op 6 September deelneem. Hier is 'n verkorte weergawe van sy toespraak

EK weet, kamerade en kollegas, dat baie van u soms baie swaar kry. Beginselvaste leiers en meningsvormers kry mos altyd die wind van voor. Mense wat 'n verskil maak, kry altyd teenkanting. Sommige van ons ontvang dreigbriewe en telefoonoproepe en van ons gerespekteerde kollegas se motors word in die middel van die nag in hul motorhuise uitgebrand sonder dat die polisie ooit die booswigte kry. Apartheid is essensieël 'n gewelddadige stelsel en geweld wek geweld.

Die Kongres sal sy leiers oproep om wanneer hulle moet kies tussen die weg van persoonlike voordeel teenoor die edele weg, hulle laasgenoemde sal kies. Nou weet ons daar is instansies wat voel daar is goeie rede vir noue betrokkenheid by die stelsel. Daar is selfs stemme wat opgaan vir deelname aan die verkiesing en wat voel die KPO moet hom beywer om die Huis van Verteenwoordigers oor te neem.

Die pad van deelname aan die apartheids-onderwysstrukture is 'n weg wat die organisasie met groot opregtheid en eerlikheid beproef het. 'n Voorbeeld van daardie pad was ons deelname aan die sogenaamde De Lange-ondersoek. Dit is nou geskiedenis dat die regering op oorhaastige manier die hart van die verslag uitgepluk en apartheidsonderwys in die grondwet vasgelê het.

Is daar dus meer te wen of meer te verloor deur deelname aan die stelsel? Die KPO het baie goeie redes waarom hulle deelname weerhou van die 6 September-verkiesing en sy lede wil ontmoedig om daaraan deel te neem. Ons glo die driekamerstelsel is niks meer nie as die modernisering van die apartheidstelsel. Die minderwaardige en tweederangse status van "bruinmense" is met die gewraakte stesel grondwetlik in vaste vorm gegiet.

Al wat eintlik gebeur het, is dat apartheid nou deur "bruinmense" aan ons bedeel word.

Hoe die Raad van Verteenwoordigers ook al protesteer teen apartheid, bly hy in werklikheid die afvoerpyp daarvan na ons mense. Die mag berus steeds by die blanke deel van die regering. Dit is hulle wat besluite neem oor wesenlike sake soos die oorhoofse begroting, belastings, veiligheidswetgewing, die noodtoestand ens. Die bruin deel van die regering het nie veel seggenskap daaroor nie.

Wat die onderwys betref, sal daar stapsgewys uitgewys word in welke mate daar vooruitgang of agteruitgang was in die finansiële besteding aan onderwys onder die driekamer-apartheidstelsel.

Die minister van Nasionale Opvoeding het in die afgelope parlementsitting aangekondig dat die regering se beleid van apart-maar-gelyk in die onderwys op die ys geplaas word en dat die program van gelykstelling uitgestel word. Ervaring het ons geleer dat uitstel afstel beteken. Apart én ongelyk bly ons voorland in die onderwys.

Dit gaan inteendeel in dié jaar van sogenaamde hervorming slegter met ons, want die befondsing van onderwys vir "bruinmense" het relatief tot die ander groepe afgeneem. Die onderwysbegroting vir blankes toon 'n afname van 1,8 persent in reële terme op verlede jaar, vergeleke met 'n vermindering van 4,2 persent vir swartmense en vyf persent vir "bruinmense".

U weet mos hoe dit by ons gaan. Onderwysers werk tans tot 49 periodes per week omdat diensstate ingekort is; skoolgeboue is in baie gevalle in 'n toestand van verval, geld ontbreek vir noodsaaklike dienste en die arme kindertuinjuffies moet uit hul karige salarisse opdok vir apparaat wat van hul vereis word om te hê.

As verantwoordelike persoon moet ek myself sterk maak om te sê ons sake gaan agteruit. Tweedens moet ek ook vir u sê ons sal onsself laat mislei as ons glo dat die Raad van Verteenwoordigers by magte is om iets daaraan te doen. Ons weet sake kan nie vir ons regloop met apartheid nie.

Laat ons dus nou vanaand vir die Afrikanerregering dit mooi en in duidelike taal stel: net soos julle daardie afskeepregeringstelsel wat die Britte aan julle afgesmeer het verafsku het, en net soos julle jul leiers wat in daardie tyd met die Britte saamgeloop het, verwerp het, verpes ons ook die model wat julle op ons afdwing. Laat ons ook vir die Afrikanerregering dít sê: julle het goed van die Britte geleer.

U verban ons organisasies, u perk ons mense in, u stop mense wat met oop hande veg in u tronke. Vandag moet ons kinders leer dat julle mense wat in gewelddagige verset gekom het teen die Britse "Algemene Sake-regering" voortreflike helde was, maar lees in u media dat ons mense wat die voet dwars sit vir u Algemene Sake/noodtoestand/ verdrukking vyande van Suid-Afrika, verraaiers en terroriste is.

Terwyl ek dit sê, herinner ons onsself aan mense wat vanaand in die gevangenis sit. Miskien sal die wit deel van die regering nou besef waarom ons ontroer is. Miskien sal u nou begryp waarom ons wellewende Suid-Afrikaners is wat die beste vir ons land en sy kinders nastreef. Miskien sal u selfs verstaan waarom ons vir ons mense 'n met helder stem vra: "Kan u vir so 'n stelsel stem?"

Vir daardie mense (die Arbeidersparty) wat vandag die apartheidsregering help bedryf, het ons ook 'n boodskap:

Dit is een van die groot skuldlaste wat apartheid dra dat hy ons en julle teen mekaar opgestel het. U het miskien probeer om die stelsel teen homself te draai. Al wat u kan regkry is om diskriminerende maatreëls hier en daar te verwyder en om hier en daar sake te vertraag. U weet egter so goed soos ons dat u nie die apartheidswa kan stop nie - nie van binne af nie. U weet ook dat ons die apartheidspil bitter vind en baie swaar sluk as u dit vir ons in die mond lê.

Daarom wil ons as die onderwysers van ons gemeenskap en die leiers in die dorpe en stede vir u vra: moet u werklik weer in September in die spel meespeel? U het mos nou die bewind 'n kans gegee. U het gedoen wat u kon. Moet u nie nou mét duidelike stem sê dat al die materiële voordele ten spyt u nie langer kan deel uitmaak van 'n breë regering wat u mense met apartheid regeer en u deelgenote daarvan maak nie?

Ons is deel van die mass democratic movement. Ons het die Freedom Charter as ons leidende dokument aanvaar. Ons is deel van die stryd vir 'n nie-rassige demokrasie. Ons is 'n God-vresende organisasie van professionele mense. Ons stryd moet nie net wees om die verskriklikhede van apartheid af te breek nie, maar om 'n gemeenskap te bou wat gegrond is op die beginsels van die Freedom Charter en blywende vrede in die land kan bring.

Twee historiese dae praat met mekaar

STEWARD GILLAN, 'n Presbiteriaanse predikant van Kanada, doen sedert 1986 sendingwerk in Alexandra. Hy vergelyk twee dae van groot betekenis vir Suid-Afrika: 16 Desember en 16 Junie.

TRAANROOK. Hardhandige polisie-optrede. Arrestasies. Grafskendings. Die oorwinnaars van 16 Desember het weer eens die slagoffers van 16 Junie geviktimiseer, en vrae oor die relatiewe waarde van dié twee dae laat ontstaan.

Die twee dae, aan verskillende kante van die jaar, het nie veel vir mekaar te sê nie. Dit is verstaanbaar binne die historiese konteks, maar ook baie jammer, want dit is simbolies van die vervreemding en haat wat Suid-Afrika in twee skeur. Tog sal ons baie kan leer uit 'n dialoog tussen die twee dae. Wat het 16 Junie te sê vir 16 Desember? Hoe lyk 16 Desember in die lig van 16 Junie?

Sestien Desember word deur die oorwinnaars gehuldig en gevier. Sestien Junie vra: "Wat vier julle, erfgename van Bloedrivier, op dié Geloftedag?" Wat en aan wie was die gelofte?"

Want 16 Junie weet dat die oorwinnaars van 16 Desember van Bloedrivier beweeg het na 'n stelsel van gewelddadige onderdrukking wat weer op sy beurt dae soos 21 Maart, 16 Junie en 15 November geskep het. Sestien Junie weet dat te veel van die seuns van Bloedrivier hul bloedskuld soos 'n lapelwapen dra. Dié dag weet ook dat die tirannie van apartheid selfs vir sy skeppers buite beheer geraak het, waarom anders noem hulle dit 'n "noodtoestand". En 16 Junie weet ook dat die "nood" eintlik die status quo is, 'n status quo van diep en voortslepende lyding, en bevraagteken dus die geldigheid van die Christelike aansprake van 16 Desember.

Sestien Desember word deur die meeste van sy erfgename beskou as dié dag waarop die God van Abraham die Volk uit die hande van die swart barbare gered het. Die redding word beskou as 'n heilige bewys daarvan dat die Volk God se uitverkore herrenvolk is. Deurdat God die Volk gehelp het om die "swart gevaar" te oorwin, het Hy die "regeer deur oorheers"-beginsel van die Boere geseën. Die Volk was dus verseker van hul rol as die ligdraers in 'n donker kontinent. Daarvan getuig die lampie wat nog steeds in die Voortrekkermonument brand, en die klippanele wat die Christentriomf uitbeeld.

Sestien Junie weet dat dit nie 'n Boere-God was nie, maar gewere in die Boere se hande wat die oorwinning by Bloedrivier behaal het. Dit was ook gewere en nie God nie wat gepraat het by Sharpeville, Soweto, Pretoria, en soveel ander plekke.

Sestien Junie antwoord 16 Desember met sy eie teologie. Dié wat 16 Junie oorleef het beskou dié dag as die dag waarop weerlose skoolkinders koelbloedig doodgeskiet is deur 'n bose regime.

'n Regime, swak vermom as Christelike voogde, wat swartmense sistematies van hul Godgegewe regte beroof en ongenaakbaar van hul menslikheid ontdaan het.

Sestien Junie antwoord die teologie van 16 Desember met die snikke van die kinders se bloed in die strate van Soweto, wetende dat God die gebede van die onderdruktes aanhoor.

Sestien Junie antwoord die teologie van die Voortrekkermonument met die graf van Hector Peterson - die eerste slagoffer van die opstande op 16 Junie 1976.

Daardie graf, nou geskend, van 'n gebroke seun se lyk, is die ware simbool van die kruis van Christus in Suid-Afrika. Dit is seer sekerlik nie die gebiedende massa van die Voortrekkermonument nie.

Hector Peterson se geskende graf is ook 16 Junie se antwoord aan die nuwe monument in Pretoria vir die Slagoffers van Terrorisme.

Sestien Junie vlek die Christelike pretensies van die monument oop. In groot metaalletters haal dit aan uit Romeine 12:19: "My kom die wraak toe. Ek sal vergeld..."

Maar dit vergeet om die aanhaling te voltooi! Dit laat "sê die Here" uit. Sodoende word die betekenis van die gees van die vers heeltemal ondermyn.

Sestien Junie beskou die monument, met sy verkeerde gebruik van die Bybel, as net nog 'n poging om geweld teen die swartmense in Suid-Afrika te regverdig.

Die soort geweld wat op 15 November net 'n paar blokke verder plaasgevind het. Sestien Junie beskou Hector Peterson as 'n slagoffer van terrorisme, en lees op sy grafsteen: Die waarheid is vandag aan die kant van die onderdrukte.

Verder vra 16 Junie aan die erfgename van 16 Desember: Wie se geweld is agter die herinstelling van die noodtoestand? Want in die voorafgaande maand, Mei, was dit die geweld van die regse witmense wat die media aangegryp het. Die hofsaak van Barend Strydom, die moord op David Webster en die teer en veer van die burgemeester van Welkom!

Sestien Junie vra: Waarom, in al die verklarings rondom die herinstelling van die noodtoestand, is daar nie een keer verwys na regse geweld nie?

Waarom is daar geen erkenning gegee aan die feit dat apartheid self, met al sy tragiese abnormaliteit, verantwoordelik is vir die onrus in die land nie?

Laastens, 16 Junie vra aan die erfgename van 16 Desember: Wanneer sal julle dít wat julle geskep het, aanspreek? Wat het julle geskep? Want 16 Junie weet dat 'n vergelyking tussen die twee dae vra vir beleidenis van sonde. 'n Oproep om terug te keer van 'n toestand van *animal violens* na 'n staat van *homo sapiens*. Dan kan die helingsproses begin.

Die Wit Wolf en die Kerk

BAIE is die afgelope tyd oor die Wit Wolf gesê en geskrywe. Heelwat aandag is veral gewy aan die regse politieke invloede wat op hom sou ingewerk het. Hy is voorgehou as die produk van konsekwente apartheid, as die slagoffer van 'n skeefgetrekte ideologie en as 'n voorbeeld van wat kan gebeur wanneer radikalisme nie getemper word nie. Die invloed van sy ouerhuis is ook dikwels sterk onderstreep.

Hoe waar dié stellinge ook al mag wees, is daar 'n ander waarheid wat nie misgekyk durf word nie. Kom ons gaan haal 'n storie etlike jare gelede.

Eendag was daar 'n (blanke) man wat 'n bode by sy werk finansieel gehelp het om hom as onderwyser te bekwaam. Die eertydse bode het daarna saam met die man sy eie bro[illegible] finansieel bygestaan om vir ges[illegible]dheidsinspekteur te leer.

[illegible] 'n dag sterf die blanke man. Die onderwyser en die gesondheidsinspekteur (wat terloops nie wit was nie) het vanselfsprekend gevoel om die begrafnis van hulle weldoener by te woon. Die familie het dié versoek verstaan en daarmee na die plaaslike predikant gegaan.

Hulle hoop was egter tevergeefs. Die predikant het geweier. Mense wat nie wit is nie, kan nie die huis van die Here betree waar hulle aanbid nie. So staan dit immers in Artikel 3 van hulle Kerkorde. Ja, hulle mag begraafplaas toe gaan, maar nee, hulle mag nie die kerk betree nie. Want hulle is nie wit nie.

By navraag het die betrokke predikant beweer dat die familie net daarop uit was om politieke munt uit die begrafnis te slaan.

Teks en konteks

Dr JOHAN RETIEF, studentepredikant van die Universiteit van Wes-Kaapland, besin oor die invloed van die Kerk op Barend Strydom.

Hier eindig ons storie, behalwe dat daar een ding oorbly wat nog gesê moet word: die gemeente is dieselfde gemeente waar Barend Strydom as kind deel van was... As tiener moes hy van dié voorval kennis geneem het... En dit moes in 'n sekere mate 'n indruk op hom gemaak het...

Dit laat 'n mens dink.

Die ontstellende is dat die betrokke kerk met sy vertolking van die Bybel en met sy gepaardgaande verkondiging van die evangelie dalk 'n mede-bepalende rol gespeel het in die vorming van Barend Strydom se (rassistiese) denke - al het die kerk dit ook nie so bedoel soos wat Strydom dit klaarblyklik verstaan het nie.

Strydom het juis met God geworstel oor die reg of verkeerd van sy optrede. Hy het berusting daarin gevind dat dit God se wil is - so het hy self getuig.

Die konsekwensie hiervan is ewe ontstellend. Indien Barend Strydom se oortuigings (al is dit net gedeeltelik) deur sy kerk en sy gemeente gevorm is, moet daardie gemeente en kerk van die verantwoordelikheid dra vir wat gebeur het.

Natuurlik sal daardie kerk nie Strydom se optrede goedkeur nie; natuurlik sal elke regdenkende Christen, ook binne daardie kerk, die vorm van terrorisme ten sterkste afkeur. Die vraag bly egter in watter mate die kerk, met sy spesifieke vertolking van die Skrif, met sy Derde Artikel en met sy optrede tog wel ('n diepgaande?) invloed op mense uitoefen.

Die tragedie van die Wit Wolf behoort daardie kerk te dwing om dringend hand in eie boesem te steek.

Die tragedie is egter nie tot die Wit Wolf beperk nie. Elke ander kerk in die land wat nie apartheid bestry het of tans bestry nie, sal moet wonder oor hulle invloed op hulle eie lidmate. En hulle sal hulle skuld moet bely, tot bekering moet kom en daadwerklike stappe moet doen.

Elke verantwoordelike Christenouer sal moet vra na die opvoeding wat hy of sy hulle kinders in die verband gee.

Die mees tragiese van alles is egter nie geleë in die sinlose geweld en lewensverlies nie; maar dat God vir sulke wandade misbruik kan word.

Die ergste is dat die Naam van God oneer aangedoen word. Die kerk staan immers met sy verkondiging en optrede in diens van God.

Nadat alles gesê is, bly die tergende vraag vir die kerk en vir alle gelowiges: Het die kerk self nie dalk 'n mede-bepalende rol gespeel in die vorming van Barend Strydom se oortuigings nie? Wat beteken dit vir die kerk en vir sy (goeie) boodskap?

Kan 'n mens dan enige persoon wat aan die verkeerde kant van die apartheidsgrens grootword en lewe, verkwalik wanneer hy of sy nie meer in die verkondiging van die kerk se boodskap kan glo nie?

En wat, menslik gesproke, is die toekoms van die verkondiging van die evangelie en van die kerk in ons land dan?

Wurg die vyand tot hy skuim om die bek

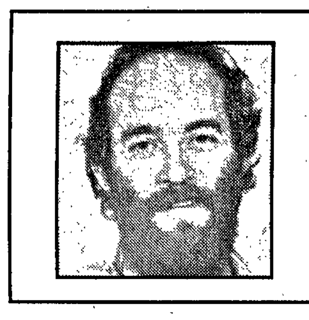

MAKLIKER GESÊ

Victor Munnik

EK was op 'n keer deel van 'n betoging by Wits. Ons het op die grond gaan sit, en die polisie het oorkant ons stelling ingeneem.

Niks het gebeur nie, totdat 'n adjudant-offisier, 'n omie, om die hoek gestap kom.

Die klippe het op hom gereën. Sy gesig was die ene verbasing - hy het die reaksie nooit verwag nie. En ek? Ek was kwaad vir die mense wat hom gegooi het, want ek het die uitdrukking op sy gesig gesien.

Nie dat ek sy gesigsuitdrukking kon sien toe ek - saam met die ander - moes hardloop toe hy en sy manne met traanrook, honde en sambokke op ons toesak nie.

'n Paar jaar voor dié insident het ek geluister hoe 'n kapelaan in Ovamboland sê "'n mens moet jou vyand liefhê."

Ek dink hy het bedoel die Swapo's word geskiet sodat hulle nie soveel sondig dat hulle hel toe gaan nie, of dan sodat hulle korter in die hel bly omdat hulle minder kan sondig as hulle korter leef.

In elk geval, as stoorman het ek glad nie met die vyand te doen gehad nie (behalwe om posters te lees waarop staan 'Min dae vir Swapo'), totdat ek - as stoorman - saam met my maatjies 'n boks klere moes uitpak.

Dit was jeans en hemde en deurgeloopte tekkies, en die klere was vol droë bloed.

Ek het oorweeg om een so 'n langbroek te gaan was en terug te vat huis toe. Terwyl ek die skade aan die broek beskou, raak ek bewus van hoe skraal die mens moes wees wat die klere gedra het - voordat hy doodgeskiet is. Miskien was hy baie jonk.

Die broek het in Namibia agtergebly.

Deesdae, jare later, krap ek geleerd rond in Maretha Maartens se dikwels bekroonde roman (en trefferverfolgverhaal in 'n vrouetydskrif), Die Verste Grens, om te probeer uitvind hoe dit gebeur dat soveel goeie mense in Suid-Afrika 'n verskriklike koloniale oorlog kon goedkeur.

In die boek sê 'n klein seuntjie aan sy pa, 'n majoor in die army:

"Pa, wie is nou regtig die beste: die Weermag of die Koevoete? Die ding wat my hinder, is dat die Koevoete die terries váng, Pa. Hulle kry al die koppe; die Koevoetkinders maak altyd asof hulle Pa's so danig is. Pa... Pá?"

Maar klein seuntjies word groot en so dink die hoofkarakter in dieselfde boek oor die grensoorlog: "...skielik het hy, Hannes, geweet hoe 'n groot stuk kind daar nog in hulle almal vasgesit het. Eintlik was die basiese opleiding nog maar 'n bietjie soos in die kleintyd, toe jy droëbek moes klaar speel met die winkel-krieketkolwe. 'Wag, jy,' het die ouer broers ongeduldig oor hul breë skouers geblaf. 'Jou beurt kom.'"

Hoe kom dit dat die doodmaak van mense so "natuurlik" word dat 'n predikantsvrou in 'n pryswennende Christelike roman sulke dinge skryf? (Om nie eens van die werklikheid van die oorlog in Namibia te praat nie.)

Dis maklik: die ander mens is die vyand.

En as jy 'n vyand doodmaak, maak jy nie 'n ander mens dood nie. Jy verwoes 'n werktuig van die duiwel.

Want die duiwel is agter die kommunisme, en die kommunisme is agter die swartes wat "vir hul vryheid baklei".

Deur 'n vyand dood te skiet, brei jy dus eintlik die koninkryk van die Lig uit - met ander woorde moord is 'n mooi daad.

Of moord is pret, soos Maartens se karakter dit sien.

Hier is duidelik iets vreesliks verkeerd, maar wat kan 'n mens daaraan doen?

Want kyk: 'n bom gaan af by 'n Wimpy. Onskuldige mense sterf (of moet daar maar ongevalle in die struggle wees?).

Die staat soek die skuldiges. Onskuldiges beland in die kruisvuur, en/of verdagtes - dalk onskuldiges - word gemartel. (Maar is dit dan nie hulle - of hulle kamerade - wat die mense in die Wimpy vermoor het nie?)

Nou is moord ook nie meer moord nie, want die een se mens is die ander se vyand.

As jy my nie glo nie, dink bietjie na oor harde en sagte teikens.

Of dink bietjie na oor politieke sluipmoorde wat nooit opgelos word nie. Natuurlik moet dit verander. 'n Mens moet jou vyand lief hê. Maar hoe?

Dis makliker gesê as gedaan.

Want ek sou graag daardie siniese fasciste wat die totale aanslag-teorie uitgedink het, wou wurg tot die gif in hulle breins by hulle monde uit skuim.

Ek dink steeds aan Wally

DR BARBARA KOK van die Universiteit van Pretoria was saam met die Unie van Demokratiese Universiteitspersoneelverenigings (UDUPV) se afvaardiging na Lusaka om met die ANC te praat. Sy gee haar indrukke van die besoek

OP 12 Junie so tussen 10 en 11 uur in die aand sit 'n afvaardiging van die Unie van Demokratiese Universiteitspersoneelverenigings (UDUPV) in Lusaka-lughawe se "VIP lounge" en vorms invul.

Purpose of visit: "Konferensie". Occupation: "Universiteitsdosent". Vanaf Engels, regte, sosiologie en politieke studies tot by abstrakte wiskunde.

Ek verteenwoordig die Universiteit van Pretoria se UDUPV-tak. Ek wonder wat my ma sal sê as sy weet ek is hier.

Dinsdagoggend 13 Junie ontmoet ons die ANC-afvaardiging onder leiding van Thabo Mbeki. Onder 'n menigte nuwe name en gesigte slaan 'n paar tog vas: Dié van Pallo Jordan, Steve Tswete, Barbara Masekela, Gertrude Shope, Jeremy Cronin en vele ander. ('n Persoonlike hoogtepunt was my ontmoeting met Mongane Wally Serote - een van ons groot digters.)

Vir UDUPV is Lusaka 'n logiese stap - in die aanhef tot ons grondwet staan daar dat "ons glo dat universiteite slegs vooruitgang kan maak in 'n vrye, nie-rassige, nie-diskriminerende samelewing en dat ons dié beginsels aktief sal nastreef spesifiek op die terrein van tersiêre inrigtings."

Dit vereis samesprekings met alle belanghebbende instansies. Doelstellings soos die uitskakeling van diskriminasie aan ons universiteite, verdediging van akademiese vryheid en universiteitsoutonomie, bevordering van kritiese navorsing en onderrig het UDUPV dus sedert ons stigting (Julie 1988) van FW de Klerk in Pretoria tot die Departement van Opvoeding en Kultuur tot die ANC in Lusaka gelei.

Van die ANC-kant word dit gestel dat die rol van akademici in 'n veranderde en post-apartheid Suid-Afrika hoog ge-ag word en dat dinge soos navorsing en onderrig hoë prioriteit geniet. Daar word egter baie klem gelê op die idee van toerekenbaarheid en diens aan die gemeenskap en van die akademikus as polities betrokke en aktief - iets wat natuurlik neig om "liberale" akademici se nekhare te laat rys.

Die besonderhede en omvang van die sake is vanselfsprekend wollerig. Dis in elk geval hier te lande ook 'n teer sakie: Hoe lyk die universiteit van die toekoms - volksuniversiteit of inrigting vir die elite? En kan 'n mens dalk aktivistiese wiskunde pleeg? (So 'n paar jaar gelede is die doen van Christelik-Nasionale wiskunde mos in sekere kringe bepleit!).

Die transformasie en demokratisering van ons universiteite in die lig van die groot getalle swart studente wat geakkomodeer moet word, word aangespreek. In dié verband is 'n onderwerp waaroor sommige lede van die afva[illegible]rdigings van Suid-Afrika en die [illegible]NC nogal sensitief en selfs neg[illegible]ef voel, dié van Akademi[illegible] Steunprogramme (bykomend[illegible] [illegible]ulp aan studente wat vanweë hul [illegible]glike skoolagtergrond nie dadelik v[illegible]t inpas by die universiteit nie) en dit is duidelik dat daar nog lank hieroor gedebatteer gaan word.

Dan die akademiese boikot: UDUPV sal in Julie op die Nasionale Kongres hieraan aandag skenk en die debat met die ANC was dus besonder belangrik. Dit is duidelik aan ons gestel dat die doel van die boikot is om die Suid-Afrikaanse regering verder te isoleer en dat dit steeds toegepas sal word. Aan die ander kant, so lyk dit my, is daar 'n gevoel om progressiewe akademici te steun om sodoende die breë demokratiese beweging te bevorder.

Weer eens, vir die akademikus wat daarvan hou om te praat oor "akademiese vryheid" en "objektiwiteit", 'n netelige sakie. Is enige vorm van akademiese boikot hoegenaamd te regverdig? Is 'n akademiese lewe wat "neutraal" en afgesonder kennis genereer hoegenaamd te regverdig?

Aan beide kante is daar hard en intens gepraat en selfs intens saamgestem oor sake. Die helfte van die agenda is nie eers deurgewerk nie - dit het om die waarheid te sê al langer geword! Maar dit was goed om sake wat na aan 'n akademikus se hart lê te kan deel en om ook nuwe perspektiewe terug te bring om te oordink.

En so tussenin dink ek ook aan Wally.

Vrye Weekblad

Persvryheid

VRYE WEEKBLAD het vandeesweek weer eens 'n slagoffer geword van die staat se berekende aanslag teen die pers en sy reg om inligting aan die publiek weer te gee.

Dit is 'n tragiese dag vir enige land wanneer die media nie meer die standpunte van belangrike politici mag bespreek, ontleed of selfs kritiseer nie.

Of as die media nie gebalanseerd oor 'n belangrike probleem vir baie jong wit Suid-Afrikaners soos diensplig mag berig doen nie.

In ons skole, universiteite en op TV leer ons die jeug van die verdrukking van die pers in China, die Sowjet-Unie en Afrika-lande. Maar wat gebeur hier op eie werf?

As Oliver Tambo vandag sou aankondig dat die ANC geweld verwerp, mag koerante dit nie eens publiseer nie. Want Tambo, en 'n hele klomp ander Suid-Afrikaners, mag volgens die Wet op Binnelandse Veiligheid nie aangehaal word nie.

Selfs neutrale beriggewing oor 'n sogenaamde "verbode organisasie" kan beskou word as die "bevordering" van só 'n beweging. En die oordeel of 'n organisasie verbied moet word of nie, berus by die staat.

Daar is verder 'n horde noodregulasies waaraan die pers moet voldoen. Daar word vandag wyd aanvaar dat dit onmoontlik is vir enige koerant om hieraan te voldoen. Soos 'n redakteur dit al gestel het: dit is om geblinddoek deur 'n mynveld te stap.

Daar is selfs 'n bepaling dat 'n koerant "nie die beëindiging van die noodtoestand mag vertraag nie." Die oordeel of 'n koerant dit doen al dan nie, berus weer eens net by die staat.

Talle koerante het die afgelope drie jaar die slagoffers van die noodregulasies geword. Die Weekly Mail, New Nation, New Era, South, Saamstaan en Work in Progress is almal al vir rukke deur die Staat gesluit.

Vrye Weekblad het ook sedert sy ontstaan op 4 November verlede jaar die snykant van die staat se vendetta teen die pers leer ken.

Dis al erg genoeg om onder die noodregulasies 'n geloofwaardige koerant te probeer uitbring.

Maar dis nog erger wanneer jy die slagoffer word van die ongenaakbare en kleinlike vervolgingswaansin van die staat.

Ja, hulle kan ons môre toemaak onder die Wet op Binnelandse Veiligheid as hulle wil. Hulle kan ons ook vir drie maande verbied onder die noodregulasies as hulle wil.

En hulle kan ook 'n sogenaamde "staatsensor" aanstel om hier in Breëstraat 153 te kom sit en alles goed te keur wat ons wil skryf.

Vrye Weekblad is 'n klein koerant wat sy ontstaan te danke het aan die politieke oortuigings van 'n groepie joernaliste.

Dit was en sal nooit die spreekbuis van enige gewelddadige organisasie wees nie en het nog nooit anargie of revolusie gepropageer nie.

Maar dit is nie altyd die kriteria vir die staat nie. Ons skryf wat in ons land aan die gebeur is, ons ontmasker die regering vir wat hulle is en vertel ons mede-Suid-Afrikaners van 'n nuwe en beter toekoms.

Vrye Weekblad sal nie gaan lê nie.

So sê hulle . . .

"We knew when the SA Defence Force sent thousands of troops and appropriate hardware into Angola in 1975. We were just prevented by law from telling anybody. And that was long before the present sweeping emergency regulations turned SA into an even more secret society." - Die redakteur van die Sunday Star in antwoord op 'n brief van minister Stoffel van der Merwe.

"Toe ons in 1975 op kort kennisgewing Angola moes binneval om Kubaanse ekspansionisme te stuit..." - Genl-maj PJ Pienaar, hoof van Leërstaf Personeel, tydens 'n medaljeparade op Kimberley.

"Nee kyk, dis hoog tyd dat iemand nou in die bres tree vir ons Volkslied! Hoeveel duisende van ons land se seuns was bereid om na die slagveld te gaan om te lewe of te sterwe vir Suid-Afrika." - Dr Jannie Malan van Johannesburg.

"Ons het geleer dat, wanneer die minister sê iets is disinformasie, beteken dit dat hy skuldig is." - DP-leier Wynand Malan oor minister Magnus Malan se ontkenning dat sy amptenare die DP gevra het om nie 'n kandidaat in Modderfontein te stel nie.

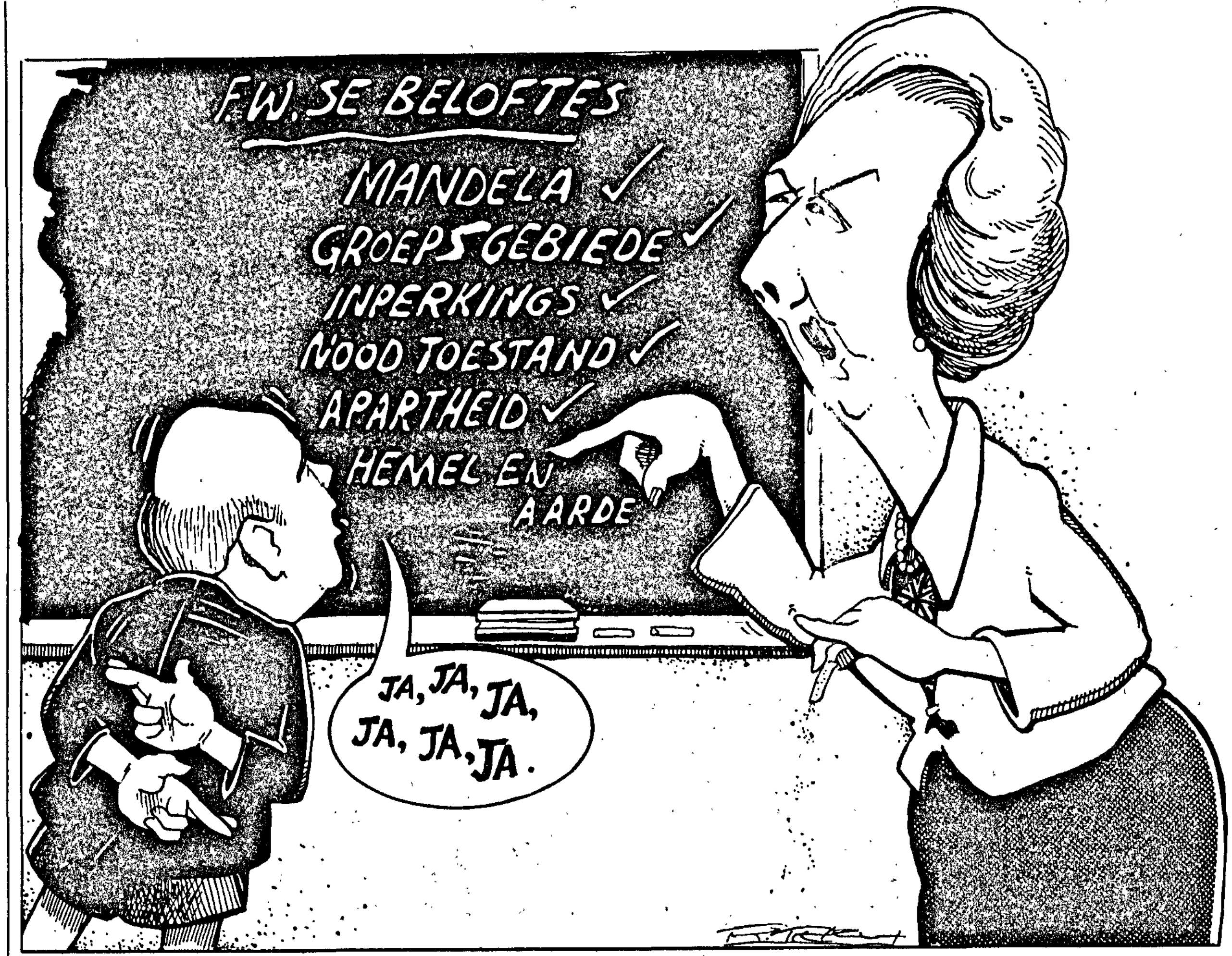

Verandering eerder as hervorming

WM Chalmers van Beirnfels 1, Coweyweg 170, Durban skryf:

Min F W de Klerk het in sy jongste beleidsverklaring twee beloftes aan die land gemaak; eerstens, 'n veranderde konstitusie wat voorsiening sal maak vir alle bevolkingsgroepe en, tweedens, die voortsetting van hervorming.

Die verskillende tale, kulture en godsdienstige eienskappe van die verskillende groepe in enige land dra grootliks by tot die sterkte van sy sosiale karakter. Die VSA is 'n goeie voorbeeld van 'n samestelling van Engelse, Iere, Duitsers, Pole, Italianers en Swart Amerikaanse groepe.

Wanneer die kontitusie die groepe polities skei, is die gevolge rampspoedig. Stel u voor die VSA met 'n konstitusie wat 'n politiese groepskeiding maak tussen die Engelse, Iere, Duitsers, Pole, Italianers, Hispaniese en Swart Amerikaners!

Min FW de Klerk se handhawing dat die konsep van Aparte Groepe 'n essensiële deel van 'n veranderde konstitusie vorm, gestroop van alle retoriek, beteken eenvoudig dat hy nie een iota verander aan die basiese konsep van Apartheid nie. Apartheid bly onveranderd!

Mev Thatcher en pres Bush sal dit baie duidelik sien, selfs as dit misgekyk word deur die Suid-Afrikaanse stemgeregtigdes.

Voortgesette "hervorming" word beklemtoon: hervorming van wat?

'n Gemodifieerde hamer is nog altyd 'n hamer. Hervormde apartheid is nog altyd apartheid.

Die laaste ding wat ons land benodig is hervorming. Wat desperaat benodig word, is fundamentele verandering; nie hervorming nie.

Tensy Suid-Afrika 'n regering en 'n konstitusie het, vrygemaak van apartheid in alle vorms, sal die omstandighede in die land verval van swak na swakker. Die res van die wêreld sal voortgaan om ons te verwerp, met al die implikasies daarvan op elke faset van ons daaglikse lewens. In die gemeenskap van nasies sal Suid-Afrika die twyfelagtige benaming as "Die Muishond van die Wêreld" bly behou.

My brein ook wakker

Mevrou Jakaranda (sy droom nie van 'n veranda) van Pretoria skryf:

Ek wil u van harte bedank. Net soos een van die vroeëre briefskrywers, "Huisvrou van Ermelo" het Vrye Weekblad ook my kop alias brein wakker gemaak. Die eerste paar uitgawes van Vrye Weekblad het ek wel geneem sonder om daarvoor te betaal, totdat die ordentlike kafee-eienaar my daarop gewys het dat "Vrye" in dié geval nie verwys na gratis of verniet nie. Nou koop ek elke Vrydag 2 eksemplare en gee dit aan iemand wat dit nodig het. As ander lesers dalk dieselfde kan doen, kan ons die koerant se voortbestaan verseker.

Artikels oor skedels, renosters, voëls en die groenhuis-effek vind ek insiggewend. So ook die spotprente en baie ander, maar O GENADE, as Barend Strydom en Krap Kreef-kroep-musiekartikels soveel ruimte in beslag neem, raak ek skoon verslae.

Ek was saam met twintig Barends op skool en het toe reeds van die onlangse gebeure gedroom. Die "Eet Kreef"-musiekkore is soos eerste liefdes. Meer bek as binnegoed.

Die Fanie Oliviers, Dirk Ligtebachs en ander intellektuele veelsydige vakmanne en soms selfs vroue laat my koud en soms bekaf. Dalk sou NP van Wyk Louw na die lees van hul artikels 'n tweede konjak geskink en aan sy vrinne gesê het: "Hierdie mense span 'n fyn netwerk van silwerragfyn woorde". Maar hy leef nie meer nie.

As huisvrou met kinders soek ek net die basics. Selfs in my leesstof. Het ons nog tyd en godweet-die-krag om 'n ontleding van Barend se oorbekende blou oë te doen. Ek is bly die Krewe se voëls is vry en dat Barend soos 'n arend lyk, maar dit het min te doen met die lewe (struggle) en ander onaangeraakte onderwerpe in die land.

Dankie vir 'n koerant wat ek met 'n groot stem adverteer, net waar ek gaan.

PS Die Jakob Regop-kapsules werk regtig

Voëlvry-optrede skok

Leon Steenkamp van Johannesburg skryf:

Die alternatiewe Afrikaanse musiek-"kunstenaars" het geslaag - geslaag om te skok!

Op Saterdag 10 Junie het ek die afsluiting van André Letoit, Bernoldus Niemand, Johannes Kerkorrel en die Gereformeerde Blues Band se Voëlvry-toer in Johannesburg ervaar.

Om dít te beskryf as vulgêr, banaal, boos, lasterlik, siek, gemors, destruktief sê nog nie alles nie! Iets so totaal afkeurenswaardig en ongewens het ek nog nie beleef nie. Godsdiens en Christelike kerke word bespotlik gemaak, drank openlik gebruik en die rook van dagga aangemoedig, van die kunstenaars kom voor asof hulle onder die invloed is, walglike taalgebruik is die reël, algemeen aanvaarbare norme en beginsels word afgetakel, en so meer. Hulle plate (hoewel dit maar swak musiek is) weerspieël nie hulle openbare optredes nie.

Met die skrywe wil ek in die sterkste moontlike terme beswaar aanteken teen bogenoemdes se optrede. Ek sal ook graag van hulle wil weet wat hulle poog om te bereik en wat hulle "alternatief" is vir alles wat hulle so afbreek. Mense wat my ken, weet dat ek nie konserwatief, rigied of eng is nie. Ek is 'n Christen.

Briewe

Vrye Weekblad plaas alle briewe wat nie die wet oortree of lasterlik is nie, mits die korrespondent se naam en volledige adres bygevoeg word as 'n skuilnaam gebruik word. Die redakteur behou die reg voor om briewe te verkort. Skryf aan: Die Redakteur, Vrye Weekblad, Posbus 42637, Fordsburg 2033.

Wat van Northam, Dr T?

T Strijdom van Posbus 9205, Pretoria skryf:

Ek wil van die geleentheid gebruik maak om Dr AP Treurnicht uit te daag om te sê wat het hy gedoen het om die swart woonbuurt wat in Northam opgerig gaan word te stop. Opmeters was reeds in die gebied en die grond is reeds verkoop.

Ek is 'n HNP-ondersteuner en wil die dokter tog waarsku dat hy dalk sy setel kan verloor as dit uitlek dat daar niks van sy kant gedoen is nie. Northam val in sy kiesafdeling. Ek sal u sê wat die dokter gedoen het:

Hy het, dié kwessie bekend geword het, 'n vergadering op Koedoeskop toegespreek en gesê die mense moenie vrae oor dié onderwerp vra nie, want hy sal self die volgende Maandag 'n vergadering op Northam toespreek. Dié Maandag het hy wel 'n "vergadering" toegespreek, maar aan huis van iemand welbekend. Ek was nie daar nie omdat ek glo net twee mense het daarvan

Nog briewe op bladsy 18

Wat jy saai, sal jy maai...

DIE gatomswaai van die dekade. Dit is al hoe 'n mens die Nasionale Party-establishment se ingrypende houdingsverandering jeens PW Botha kan bestempel. Dit is niks anders as skandelik nie.

Einde verlede jaar nog was die agbare staatspresident die Groot Volksheld, die Super-Staatsman, die Vader van die Volk. Ses maande later is hy teiken nommer een vir al wat skinderbek is in die Nasionale Pers (was daar iemand wat 'n groter helde-verering vir PW gehad het as hulle?), die SAUK en die party-organisasie. Diplomate en sakelui staan verstom oor hoe openlik kabinetsministers deesdae op onthale oor PW skinder en hom uitmaak as 'n mal ou man.

Dan is dit mos vals om nou 'n duur banket vir die man te hou om hom te "vereer". Dink hulle hy weet nie hoe sy eie mense hom beswadder nie?

Dís mos hoekom die oubaas weier om die Pretoriase feestelikheid by te woon!

* Brolloks reken al lankal die Nattes is soos 'n klomp hiënas.

Onthou julle vir oom John?

Nie dat Brolloks nou eintlik simpatie het met PW Botha nie. Of ooit gehad het nie.

Boonop onthou Brolloks nog goed wat dieselfde PW met sy voorganger, John Vorster, gemaak het. Hy het hom uitgewerk en verneder met 'n meedoënloosheid wat FW laat lyk soos 'n kinderkrans-seuntjie. Oom John is dood as 'n bitter man.

Nog 'n minister wat vandag geen simpatie het met PW nie is Lourens Muller. PW het hom destyds in die grond in getrap. En dan is daar natuurlik Alwyn Schlebusch...

* Wat jy saai, sal jy maai...

Geraamtes in die kas op Matieland

Die Nusas-voorsitter op Stellenbosch, Leslee Durr, word vir die res van die jaar van die universiteit geskors deur die Universiteitsraad se tugkomitee omdat sy aan 'n protesoptog deelgeneem het.

Toe krabbel die owerhede terug, hef dit op vir 'n herverhoor, en erken so half implisiet dat die eerste verhoor nie heeltemal so regverdig was nie.

En wie het haar help skors?

Die grootbaas van die KWV, Ritzema de la Bat, het op die Tugkomitee gesit en was glo ten gunste van streng optrede.

Die einste Ritz se seun, JS de la Bat, het snaaks genoeg so drie jaar gelede ook voor die Tugkomitee verskyn.

Nadat 'n artikel in Die Matie verskyn het oor doop-wanpraktyke by die Wilgenhof-koshuis, het klein JS en ses van sy mede-Wilgenhoffers besluit vryheid van spraak gaan net sover en nie verder nie.

Hulle loop haal toe die verslaggewer wat sy werk gedoen het, Chris Barnard, uit sy kamer in Eendrag in die middel van die nag, vat hom geblinddoek Coetzenburg toe, rand hom aan, sny sy hare af en teer-en-veer hom.

Die skuldiges is vasgetrek en het voor die Tugkomitee verskyn, wat, so glo hulle, reg laat geskied: Die geweldenaars word nou wel nie van die universiteit geskors nie, maar wel uit hul geliefde Wilgenhof.

Ná 'n appèl na die Universiteitsraad word die straf versag, en na 'n bietjie meer as drie maande is die oortreders weer terug in die koshuis.

Dubbele standaarde?

Maar die De la Bat-appeltjie val skynbaar nie ver van die boom nie.

Ritzema was self op sy dag 'n inwoner van Wilgenhof. In 1958 was hy 'n vierdejaarstudent.

Op 'n Vrydagoggend kom Ritz in die eetsaal, reg vir ontbyt, en vind uit dat die kok, Jeremia Olifant, nie genoeg eiers gaargemaak het nie.

Ritz dreig hom toe dat hy hom sal regsien as dit weer gebeur - 'n man kan darem nie laat wees vir klas omdat jy moes wag vir ontbyt nie.

Die volgende aand beveel De la Bat vir Jeremia Olifant om na sy kamer te gaan.

Daar aangekom, wag vyf van De la Bat se trawante al en Ritzema sê: "Jeremia, ons gaan jou opdonner voor ons jou in die pad druk."

Wat hulle toe ook doen - die ander manne hou vir Olifant vas terwyl De la Bat hom met 'n rottang bykom.

Die probleem is dat Olifant toe 'n klag gaan lê het, en De la Bat - wat deur die regter as die leier van die groep beskryf is - en sy trawante word skuldig bevind aan aanranding.

En vir die wat nie wil glo nie, laat hulle lees: Staat teen De la Bat en Ander, opgeteken in die Suid-Afrikaanse Hofverslae, 1959(3)75(CPD).

* Is dit nou die mense wat op 'n tugkomitee sit en besluit om 'n student te skors vir vreedsame protes? Die owerhede kon nie juis anders as om vir 'n nuwe, regverdige verhoor te skik nie!

Sakkie: die ware rede

Skinderstorie van die week: Brolloks verneem op gesag dat die uitskop van Sakkie Burger as hoof van die SAUK se nuus eintlik 'n oulike stukkie manipulasie van die SAUK-base was.

Want sien, Sakkie is nie regtig uitgeskop omdat PW hom ateljee toe gebel het met voorverlede jaar se algemene verkiesing nie. Daar is 'n ander rede - en die geswore verklarings daaroor is glo met kruiwaens weggery.

* Maar die SAUK-base was heel tevrede toe almal dink dis die rede. Want só raak hulle toe maklik van Sakkie ontslae én kom vir PW by!

Nimlike Carel

Meegaande foto is van einste Sakkie se opvolger, Carel van der Merwe.

Die gesig van die toekoms

* Brolloks sou ook so gelyk het as hy dié joppie gehad het!

Pretoria, o Pretoria

Pretoria behoort die leiding te gee op die pad na 'n nuwe, post-apartheid Suid-Afrika, sê die UDF se Titus Mofala dié week aan 'n Idasa-vergadering, want dit is immers die hoofstad van die land!

* Hoe lyk dit, Snor City?

Maak nie saak watter soort nie

Dieselfde Mofala vertel van die man wat op 'n vliegtuig terug huis toe 'n boek met die titel "Anti-communism" sit en lees. Die man langs hom sê toe hy mag dié boek beslis nie in Suid-Afrika inbring nie.

Hoekom nie, vra die boekleser, dit gaan dan oor anti-kommunisme?

Antwoord sy buurman: In Suid-Afrika maak dit nie saak watter soort kommunisme dit is nie, kommunisme is kommunisme...

'n Blik na onder

'n Vriend wat in die VSA geswot het, vertel nou die dag vir Brolloks van die jaarlikse makietie wat al die SA bannelinge daar hou. So 'n jaar of twee gelede kom hulle in 'n koshuis by die Universiteit van Colorado, op die derde vloer, bymekaar. Soos dit gaan by dié soort van geleenthede, is daar groot geween en gekners van tande oor die vaderland, omdat die teenwoordiges meestal aan 'n sekere verbode organisasie behoort, erg bruingebrand is, en nie mag teruggaan huis toe nie.

Een van die ouens begin toe uitvaar oor Afrikaans wat die taal van die onderdrukker is en so aan, en hoedat hy weier om die taal te praat.

* Die res van die mense, wat toevallig oorwegend Afrikaanssprekend was, het glo laataand só kwaad geword dat hulle die ou aan sy voete by die derde verdieping uitgehang het totdat hy om verskoning gevra het!

Messias moet ook parlement toe

SPARE a thought, geliefdes, vir die stomme ET. Waar hierdie inspirerende voorletters eens gestaan het vir Ekstra Tough, kan hulle nou seker nie veel meer beduie as Effens Toiingrig nie.

Voorwaar, Egbertus sê vir julle, die enigste aspek omtrent die wêreld se enigste ware Afrikaner wat die gedagtes nog gaande kan hê, is die toeval van sy naam. Terre'Blanche - wit grondgebied. Of is dié dalk ook 'n namaaksel? Want namaaksel moet die vent mos wees, daar kan tog nie regtig so iets wees nie. Daar staan dit swetend en skuimend voor die mikrofone en basuin uitwaanse ultimatums aan al wat leef.

Die tyd het gekom, glo, dat dit moet parlement toe, na die laaste wit parlement. I have news for you, broeder: die parlement is nou nie wat hy moet wees nie, maar wit is hy al lankal nie meer nie. Maar nuus trek stadig as hy met die ossewa vervoer word, en 'n mens het begrip. Wat so imponeer, is die gevoelente wat die broeder blykbaar aan sy broekspype het (wanneer hy hulle die slag aan het), of in sy smeulende ingewande: die tyd het gekom dat die messias na die parlement gaan, om die volk uit Egipteland te lei, no doubt.

Die eiewaan is oorstelpend. Of kan dit waansin wees? Hou in gedagte dat die kêrel homself as die volksredding beskou, hy met sy persoonlike aantreklikheid (vra maar die Sunday Times), hy met sy gevolg.

Bedoel hy dit werklik, dan is dit mos 'n soort waansin. Bedoel hy dit nie, is dit slenter.

Luister net na sy toesprake: wanneer hy die woorde "geagte meneer die voorsitter" uiter, bereik hy 'n crescendo. Dis so duidelik dat hy nie 'n clue het wat werklik tot die gehoor moet spreek nie. Dit wys mos net hoe onsinnig die geskreeu is. Full of sound and fury, signifying nothing. Die man se bluff is erger as sy byt.

Wat eens pretensies gehad het om 'n leeu van die noorde te wees, is nou gereduseer tot die ruspe van Rustenburg wat moet smeek om 'n veilige setel. Shame.

Veilige setels vir die KP en ander opposisie gaan nie te moeilik wees om te bekom nie, lyk dit my. Die Party is op die afdraande pad, and not a moment too soon.

Die getroue ou SAUK probeer nog sy uiterste bes om te red wat te redde is, maar dit gaan broekskeur. Madam de Klerk se man kry nou splinternuwe billing, noudat die verkiesingswiele van die stadige ou Party uiteindelik ook aan die rol raak.

Onlangs was hy nog die "Minister (na bewering) van Dit of Dat" (wie weet tog, and who cares?). Toe begin hy die "Minister van Dit of Dat en leier van die NP" word. En nou? Nou's dit volskaalse electioneering: "Madam de Klerk se man, leier van die NP, gaan vir Miesies Thatcher kuier". All's fair in love and war, en al is dit nou nie oorlog nie, is die SAUK se liefde vir die Party darem bo verdenking.

Chinese Checkers

Die nagtelikse hantering van die Chinese Checkers op TV is darem ook 'n eye-opener. So 'n blikkie op die Party se psige. Kyk, dis darem onhebbelik, ondemokraties en verdomp tipies van die spul kommuniste, honorary whites of te nie, om die afgelope week elf dissidents sommer so sonder verhoor aan te hou.

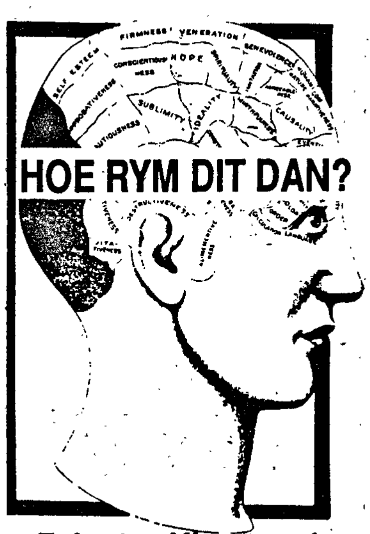

Egbertus Klaagvoort

Wys jou jy kan die mense nie vertrou nie, of hoe? Selfs die kampusse word deur die polisie betree en met traanrook bestook, geen respek vir private eiendom nie, nog 'n uitvloeisel van die kommunisme. So iets sal jy natuurlik nooit by 'n demokratiese, kapitalistiese, Christelike regering kry nie.

Die dertig duisend aangehoudenes wat soos 'n wors deur die gestel van ons tronke is, sonder verhoor, omdat hulle dissidente was, en die beleg van ons kampusse kan immers nie vergelyk word nie: dis anders.

Swanesang in Moddergat

Sappige nuus uit Moddergat, kiesafdeling van die Cicero van die Suider-Afrikaanse politiek. Word gesê dat daar koorsagtig gewiel en gediel word om te voorkom dat die NP stemme aan die DP afstaan.

Manne, as julle nie teen Magnus staan nie, sal ons nie in Sandton teen julle staan nie, so lui die berigte. Furious and eloquent denials van ons bekendste ex-generaal. Die Party sal mos nooit so 'n ding doen nie, hulle gaan nog die verkiesing wen sonder die DP se hulp, kyk, ek sal julle wys.

Come off it, minister, natuurlik is julle oop vir 'n deal. En soos die geskiedenis tot julle verleentheid sal wys en aanhou wys: as 'n deal miskien nie die regte medisyne is nie, is daar altyd stembriefies om te dokter. Maar dis darem seker nie in die Moddergat-repertoire nie. Kan daar dalk 'n swanesang in Moddergat plaasvind?

Election scoop

Soos 'n Biskop Tutu, of Naas Botha. Eers was dit 'n geflikflooiery by die Verantwoordelike Swart Leiers (lees: dié wat nie teëpraat as die witbaas spreek nie). Van party van hulle het ons selfs al gehoor en weet julle wat, party praat toe jou wragtag teë. Jy kan ook op niemand meer reken nie.

Iedergeval, as dit nou nie vir jou 'n election scoop was nie, probeer dan dié een: nou gaan dit glo Europa op horings neem. Net om te wys Stoffel Both het nog nie elke landsburger se paspoort bygekom nie, hier en daar kan enetjie darem nog reis. En dis ook prysenswaardig, dink julle nie, dat iemand uit Europa nog met 'n lid van die Party sal praat. Al sê hulle dan ook net: weg is jy, muishond, en ruk jou huis reg.

Vir die punch-drunk stemvee lyk dit na nog 'n scoop. Maar hoe lyk dit dan of Madam de Klerk se man die plaaslike kiesafdeling vermy? Kan dit wees dat hy iets het wat hy wil wegsteek?

Marsman

'n Man van Mars vra nou die dag vir Miesies Klaagvoort hoekom dit is dat ons Volkshelde almal 'n W in hulle name het - PW, FW... Nee, seg die intrepid boorling, dis verpligtend. Sien, hulle dra nog die ou groen identiteitskaartjie, en daarin word jou ras meer ooglopend aangegee as deesdae. W staan vir Wit, en jy kan nie president word as jy nie Witter as die driven snow is nie, maak nie saak wat Pik sê nie. Die arme siel is met groot verbasing terug na sy rooi gat.

Die klit kwyt

Intussen het Mike the Knife, Vrieskoei onder die heilige beeste van Stellenbosch, die klit heeltemaal kwytgeraak.

By implikasie erken hy nou dat Mies Durr se skorsing onregverdig was.

En by implikasie is die verbod op protesoptogte ook nie te kosjer nie. Konsternasie op die stasie; bek-en-klouseer onder die heilige koeie.

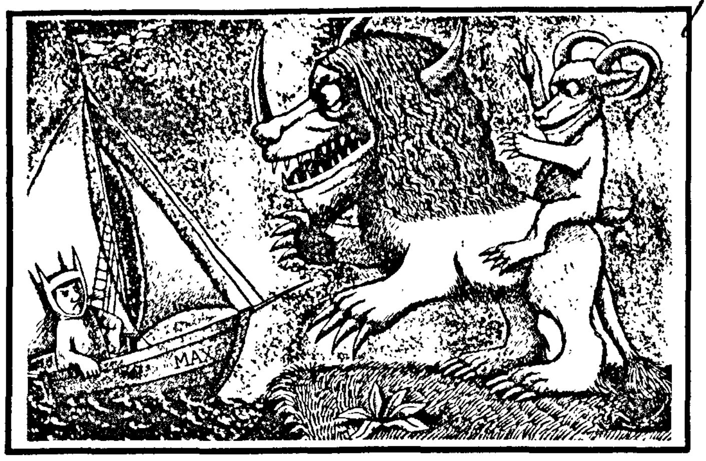

'n Spannende toneel uit Maurice Sendak se gewilde Where the Wild Things Are, 'n kinderboek wat sê dat 'n mens maar kan aanhou stout wees, solank jy net nie bang word nie. Uitgegee deur Puffin Books teen R14-95 in 'n baie aantreklike slapband.

Nuut op die rak

Die Afrikaanse Operagids, deur Louis Steyn, wat oorspronklik in 1964 uitgegee is, het 'n derde, hersiende uitgawe by Human en Rousseau, Kaapstad en Pretoria, beleef. R29.95 vir 290 bladsye. Opsommings van die opera-verhale, met vertalings van gewilde arias daarby. Die vertalings is gedoen deur Alewyn Lee.

Dirk Opperman se **Periandros van Korinthe** is nou weer in die oorspronklike uitgawe van 1954 beskikbaar. Jare lank was net die skool-uitgawe beskikbaar, sonder Opperman-juweeltjies soos matrose se plesiertjies in die hawe-stad Korinthe, Sappho se siening van die liefde, die "ossies van die hemel" en die koudheid van Melissa, wanneer Periandros broodjies wou bak. Dié herdruk van Opperman se "ware versdrama" kos R16.95 by Tafelberg.

Versamel seëls, die koning van stokperdjies, het uit die pen van Andries van der Walt by JL van Schaik verskyn. Dit is die eerste Afrikaanse inleiding tot dié puntenerige stokperdjie. Die skrywer behartig 'n seëlversamelrubriek in 'n Afrikaanse dagblad. R19.95.

In **Pretmaakgoed** verduidelik Engela Mills en Kobie Kuypers hoe 'n mens geskenke en "basaarartikels" uit stukkende sokkies, optelklippies, leë plastiekhouers en ander weggooigoed kan maak. Uitgegee deur Tafelberg teen R19.95.

Elsabe Steenberg se **Rondomtralie** het - teen R15,50 - in sagteband by De Jager-HAUM verskyn.

Rondomtralie het as die rolprent Salomien opspraak verwek - nie net vanweë die gedetailleerde inligting oor die binnekant van 'n gevangenis nie, maar ook en veral omdat dit 'n diep menslike verhaal is van hulle wat weggesluit aan die skadukant van die lewe vertoef. Ja-nee.

(AVB kom by alle pryse.)

Onder redaksie van VICTOR MUNNIK

boeke blad

Selfbehep en alleen skryf hy in sy toring

By wyse van skrywe, deur Jan Swanepoel. Human en Rousseau, 1988. R18.95 plus AVB.

Wilhelm Liebenberg

DIE bundel is as 'n verleentheid bestempel deur Marlene van Niekerk (Die Suid-Afrikaan, Februarie 1989). Volgens Joan Hambidge getuig dit weer van vakmanskap (Insig, Junie 1989).

Ek meen dis tyd dat ons ons arme digters, goed of sleg, begin ernstig opneem en 'n bietjie stilstaan by wat hulle nou eintlik sê.

In een van Swanepoel se netjieser gedigte lees mens:

aan enkeles is dit gegee
om in die ligkristal van taal
die ganse kosmos te laat straal
om skerp essensieel
'n eie wêreld mee te deel

Nie al die gedigte is van dieselfde formaat nie, maar 'n eie wêreld bied hulle wel.

Dit is die wêreld van iemand wat soos die toring van Pisa "hoogmoedig... uittoring" bo jan rap en sy maat.

Van 'n magtige Tiberius wat op 'n eiland sit en waak "teen 'n verskuilde dolk".

Van Narcissus wat nie tevrede is met sy eie refleksie nie.

Wat die figure onderskei, is hul selfbeheptheid en hul alleenheid.

Die digter is iemand wat op die ou end sit in "spieëlgladde verlatenheid", iemand wat kluisenaaragtig sy afgeslotenheid sit en deurgrond.

Bevryding van die vervreemde situasie soek hy nie in woorde of sosiale praktyke nie, maar in verwondering - in dit wat nie "by wyse van skrywe' uitgedruk kan word nie. "Stil nou", sê hy vir sy beminde want

Jan Swanepoel

wat hy wil hê is "voor-taals" en bly "ongesê" - die geheime van 'n serene vrou se ligte glimlag.

Maar helaas, die "mooi-mooi droom om buite/ taal te gaan" is verlore, die "wêreld anderkant/ en tog verwant" is op die ou end net die "vergete speelgoed van 'n god... wat argetipies aartsafsydig" is.

"Ek haal dit nie," skryf hy, "nie verby die grepe van woorde/ die snedige sinne nie".

En tog wil hy glo dat hierdie eie wêreld wat hy ons meedeel, nie net syne is nie - dat dit die wyse is waarop die ganse kosmos straal deur 'n mond wat nie aan hom nie, maar aan God behoort.

Sy eensaamheid, veronderstel hy, is dié van almal. Wanneer hy homself in "Die skuldige" beskryf as "'n aartsbedrewene/ 'n wegskuil in die ek", soek hy bevestiging dat ook die aangesprokene daaraan sou skuldig wees.

Die digter dig oor "universele temas" (volgens Roswitha Schutte in Rapport, 12 Februarie 1989) en volgens Joan Hambidge is daar niks hiermee verkeerd nie.

Dat die lesers dan skynbaar by Swanepoel se spesifieke inkleding daarvan aanklank vind, sê iets, maar dit beteken nie dat dit almal geld of hóéf te geld nie.

Dis die klein wêreldjie die van 'n heel spesifieke soort persoon wat onder andere ook heel sinies praat van "hierdie land van mensefakkels".

Veel bied dit nie. Dit is, by wyse van spreke, op die ou end maar net die solipsisme van 'n uiters vervreemde individu.

'n Passie vir plante straal uit Palmer se tuinboek

Onder die Olien - 'n tuin vir die plesier, deur Eve Palmer. Uitgegee deur Tafelberg, 1989, teen R39.95 plus AVB

Victor Munnik

EVE PALMER het veertig jaar gelede begin tuin maak in Pretoria. Die tuin was skuins teen 'n heuwel met 'n noordaansig, die reënval goed maar die grond dun - "net 'n dun velletjie, twee derdes klippe wat met 'n bietjie klei en leem gebind is".

Sy en haar man het besluit om net inheemse plante geplant - die bome wat hulle om hulle op die heuwels gesien het, bome van vriende in ander streke, en bome uit haar Karoo-jeug. Die uitsonderings was rose, kruie en groente.

Een vir een word inheemse bome, wat tuinbome geword het, aan die leser voorgestel.

Die soetdoring, die vaderlandswilg, die karee.

Met die bome het die Palmers dit reggekry om meer as 48 soorte voëls na die tuin te lok.

Dan word vertel van die klimplante - en partykeer rose - wat as geselle vir die bome geplant is.

Oor die rose self raak sy amper nie uitgepraat nie: die geskiedenis, besondersheid van dié soort of daai soort, en dit lei natuurlik na die wêreld van geure, die veroudering van blomme en blare en die maak van potpourri.

Inheemse kruie kry baie aandag in haar kruie-afdeling, en eersdaags sal 'n klomp Palmer-lesers in die veld rondstap om middels teen hoofpyn en verkoue te vind.

Dit is duidelik dat Palmer - saam met Norah Pitman die skrywer van Trees of Southern Africa - haar kennis met groot liefde vir die plantewêreld kombineer.

Passie, wil 'n mens eintlik sê.

Sy beskryf plante soos ander mense skaars wyne beskryf - kleur, geur, tekstuur en seisoene word tasbaar in haar taal.

Haar belewenis van haar plante word vervleg met anekdotes, botaniese geskiedenis en praktiese wenke vir die tuinier.

Die vertaling - die boek is oorspronklik in Engels - is baie mooi gedoen deur Hester Joubert.

(Joubert het sommer kort gesny deur die moeilikheid wat "African" in Afrikaans gee: vir haar is an African tree 'n Afrikaanse boom, en dit was ook vroeër in ons taalgebruik so gewees. Dit net terloops.)

Die boek - wat ook baie mooi geïllustreer is deur Brenda Clarke - is 'n ideale geskenk vir sowel ou tuiniers as beginners.

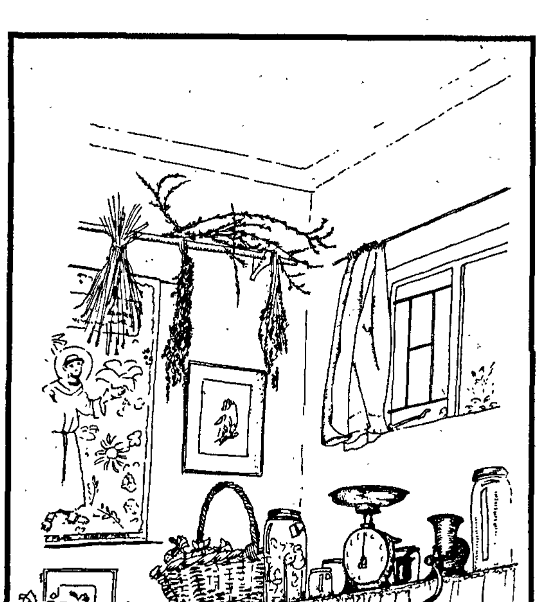

Eve Palmer se tuinwerkskamer, onder beskerming van Sint Flacre

Roman:

Wessel Pretorius se

Storm Sevenster:

nie-ongewens bevind deur die Publikasieraad.

Bestel teen R12 (alles ingesluit)

Vanaf: Clinton du Plessis uitgewers Bk, Posbus 547, Cradock, 5880

Kop- en hartlandskap van die joernalis

Is jy al amper 'n skrywer? Amper 'n joernalis? DIRK WINTERBACH doen die Nuwe Joernalistiek as wenresep aan die hand

REEDS met die afskop wil ek waarsku: ek kan nie omvattend oor die New Journalism praat nie, want ek het nie die literêre agtergrond om dit te doen nie. Wie 'n briljante oorsig soek, moet Tom Wolfe se inleiding tot die bundel wat hy self saamgestel het, lees.

Myns insiens het die New Journalism begin toe Amerikaanse joernaliste die terugtrek na 'n country shack om die Groot Roman te skryf, begin uitstel het.

Die geestelike leier en bobaasuitsteller Tom Wolfe het nou die dag met sy romandebuut gekom - Bonfire of the Vanities - ná 'n joernalistieke sprie wat in die sestigs begin het.

In daardie tyd het Wolfe die New Journalism net so respektabel, en gewilder en soms bloot beter as die roman van die dag help maak.

Nuwe joernalistiek het die opwinding en mitologiese voel van fiksie, maar is konsekwent feitelik korrek.

Daar is ironiese distansiëring van logge joernalistieke stereotipes (die knaende gebodder met die scoop) en 'n inzoom op die joernalis se kop- en hartlandskap.

Dis die vrees en walging wat Hunter Thompson by die Kentucky Derby (The Kentucky Derby is Decadent and Depraved) ervaar. By die Kentucky Derby werk Thompson en kunstenaar Ralph Steadman saam soos enige verslaggewer en fotograaf, maar Steadman se sketse sê méér oor die VSA se groteskhede as die meeste foto's, en Thompson kry dieselfde reg met sy hiperboliese verslagstyl. Let op dat Thompson en Steadman se skynbaar hallusine-rende weergawe van die gebeure, ook ironiese kommentaar op die popping flashbulbs en scribbling reporters van die SCOOP lewer.

Die nuwe joernalis is ook 'n nuushond, maar met 'n twist. Tom Wolfe se kyk na die ruimteresies (The Right Stuff) en Hunter Thompson se verslag oor die Hell's Angels, is ryk aan opgediepde feite. Hulle feite het nie die verblindende blink en hitte van 'n scoop feit nie. Eerder 'n warmte en klaarheid wat kom as daar konsekwent na die mens agter die opskrifte gesoek word.

Die Nuwe Joernalistiek bevestig die gewone mens sterker as die konvensionele joernalistiek. Kyk maar na die profiele van die ruimtemanne se vroue in The Right Stuff. Of die skrikwekkend lewendige Hell's Angels (ouens soos ek en jy) waaroor Thompson skryf. En dis verrassend, want die Nuwe Joernalistiek berus juis op 'n verwerping van die alledaagsheid. Nie die lekker alledaagsheid van jou lyf voel wakkerword en aan die slaap raak nie - die opdringerige alledaagsheid van Nuus wat wentel rondom die gebare van Groot Manne en ander Selebriteite.

Van vroegs af het ek beledig en bedreigd gevoel deur die skindernuus van die dag, die harde fluister oor ministers en foonsnolle.

Erger nog, die passielose wieslaap-by-wie epistels opgedis aan die moderne Afrikaner, vars uit Hollywood. In respektabele tydskrifte. Of dit op populêre aandrang was, sal niemand weet nie. Niemand vra nie.

Nuushond

Maar jy moet kan voetslaan, sê Tom Wolfe, soos enige nuushond. Al soek jy nie dieselfde feite nie. Jy moet jou kop in die mutimark gaan stoot en jou skaars 300 000 jaar oue siel voel kwaak onder die staar van verdorde likkewane. Street credibility is net 'n faset daarvan, jy's after all die een wat môreoggend drieuur die hele sirkus seepglad op papier moet aanbied. Alleen.

Kortom, die Nuwe Joernalistiek is nie 'n hawe vir instant hits of dierbare gedrogte nie. As jy een van hùlle was, sou jy jou nooit in so 'n skemersone soos die Nuwe Joernalistiek hoef begeef het nie. Jy is die

So sien Tom Wolfe 'n President Kennedy wat in 1980 die "Awakened Vote " probeer trek.

een wat geld, mag, roem en magnetiese sjarme weggebabbel het. Jy het jouself uit alle voordele wat die periferale kapitalisme in Banana-land inhou, geklets. Onthou dus: die storie kom nie na jou toe nie - jy gaan dit haal.

Jy weet dat jy in jou lewe waarskynlik geen wenplot gaan baar nie, en tog móét jy sê. Jy weet dat jy nie eens in 'n era simpatiek tot die poësie as digter kon presteer nie, laat staan nog dié een.

Wel, sê ek, en wys oor Duisend Heuwels na kokende stede, thy hinterland lies there. Die Volk, met kebablam in mikro-oond, is gelukkig. Net jy steier ylend deur laatnagjoints.

Die ou koeie lê dood in die sloot, die nuwe verse is anoreksies, die literêre miljoenêr-patriarg bulk vir 'n bulroman. Jy voel tóg vir iets groot en opwindend bestem. Jy sien jouself 96 uur sonder slaap, besig om die Namibia-verkiesing te cover. Wat jy nie weet nie, is dat jy eintlik 'n storie oor die laaste lewende Boesmans doen. Of die laaste hoofstuk in die Renosteroorlog gaan skryf.

Raka

Die Hell's Angels, sê Tom Wolfe, het Hunter Thompson se laaste hoofstuk vir hom geskryf. Thompson het 'n motorfiets gekoop, geloofwaardigheid (street cred?) begin kry onder hulle. Toe skop hulle een aand sy tande uit in 'n kroeg. Exterminate all the brutes! het Thompson deur die bloed gespoeg. Dit kom uit Conrad se Heart of Darkness. Nogal veelseggend.

Wat van 'n dieptestorie oor Koevoet? Kies jou afskeidslyne uit Raka of Bart Nel. Of Eugene Marais se morfiendrome.

Ek sou sê skop af met Thompson se resep. Bongo Journalism. Begin by jouself, soos die koel Montaigne. (Hy was baie hip). Tragiese Hemingway, wat ook of veral op niemacho vlakke gelees kan word, het gesê elke mens se lewe is 'n roman. Indien behoorlik gesê. My lewe is in die lingo van die moderne media geskryf, geprojekteer. 'n Blurb op 'n PC screen. Joune?

Die New Journalists se aanslag was stilisties revolusionêr. Mense wat rugby ken, sê Naas het altyd soveel tyd. Die sterker New Journalists het psigologiese reflekse ontwikkel wat hulle tyd gegee het om vertraagde aksie-skote in te kry.

Wolfe of Thompson (hip, slu, sinies) sou deelnemers se diep motiewe in 'n situasie blitsig raaksien, dán tyd hê om presies te dokumenteer.

Ons eie

Soos Monica Selles, Arantxa Sanchez en Michael Chang, dink ek die Nuwe Joernaliste sal tieners wees, al is hulle deurwinterde literêres. Ek voorspel dus 'n herhaling van die VSA-patroon: Tom Wolfe het opgemerk dat omtrent al die Nuwe Joernaliste romanskrywers in hul dertigs was.

Pas ons die formule toe, lyk skrywers soos Jeanne Goosen, Lettie Viljoen, André le Roux en Koos Prinsloo na kandidate om 'n antwoord op Wolfe en Thompson, Michael Herr (Dispatches) en Roberto Sabbag (Snowblind) te skryf. Onder die Afrikaanse name is Le Roux die een wat (self) bewustelik (as Huisgenootverslaggewer) in sy stories verskyn. Maar sy keuse vir die literêre werk is so beslis soos die ander s'n.

Al dié skrywers het verslagtalente waarvoor Nuwe Joernaliste in die VSA ledemate sou gee. Tóg dink ek nie daar moet druk op dié of ander skrywers wees om skielik die Nuwe Joernalistiek te skryf nie. Fiksie is nog lank nie dood nie.

Maar ek sou graag druk uitoefen op skerp Afrikaanse koppe wat om lewe of dood nie weg wil kom nie van eksklusief literêre joernalistiek - die groot Brink/Mafia-debat.

Vriende, ons/hulle/julle het vars lug nodig. Breek weg uit jou wit kokon. Ontdek Sin City.

Sien jou met verkiesing in Namibia. Jy kan as jy wil!

Tekens van die tye...

Etienne van Heerden

EK het grootgeword op Amerikaanse comics. Daar is baie redes waarom ek comics verslind het. Maar die belangrikste is hul gebruik van leestekens. Dit het my gefassineer. Byvoorbeeld: "Where are you going, Spiderman!?!?!"

Daardie gebruik van uitroeptekens tesame met vraagtekens het my eindeloos geboei. Miskien is die spreker nie seker of dit 'n uitroep of 'n vraag moet wees nie? Kan dit albei, tegelyk, wees?

Ek het uitroeptekens getel, byvoorbeeld: "The Krauts are coming!!" in vergelyking met "Hey you!!!" Wat is die betekenis van drie uitroeptekens in teenstelling met twee?

Hakies

Later jare het ek ook ander boeke begin lees. En gevind dat die skrywers van dié boeke ook comics bestudeer het. Wat 'n ontdekking om te sien wat John Miles met hakies doen! U't reg geraai - hy't 'n hele boek (Okker bestel twee toebroodjies) vol hakies geskryf en die boek het my nog altyd gefassineer oor, naas ander dinge, sy hakies.

'n Hakie is nie van hier rond nie, het ek besluit ná die eerste lees van Okker. (Weens die hakies moes ek dit twee keer lees.)

En Van Wyk Louw het in Tristia sy gedig "Kunsklas" geskryf sonder leestekens en toe neem hy dieselfde gedig en stop hom vol uitroeptekens en vraagtekens en goed en siedaar! Hy't nóg 'n gedig. Een met 'n vrolike titel: "Kermisspieël"...

En kyk wat doen Hennie Aucamp (comics is klaarblyklik ook destyds in Jamestown se kafees verkoop): hy huiwer nie om in sy storie Rustmijn-ziel: 'n Aandgesang 'n vraagteken en 'n aandagstreep langs mekaar te gebruik nie!

Ja-nee, die storie van die digter wat die hele nag gewerk het om 'n komma in te sit en toe 'n tweede nag gewerk het om die komma uit te haal, is nie vir my 'n grappie nie.

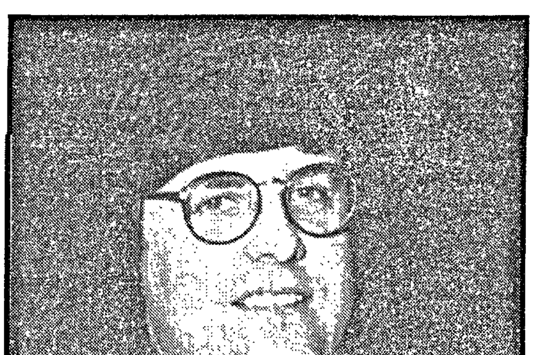

Etienne van Heerden skryf uit Grahamstad

Mettertyd het ek ook in gesprekke die ore oopgehou. Ek gesels soms telefonies met 'n vrou wat by 'n uitgewery werk.

Sy vul haar gesprekke met ( ). Sy sê byvoorbeeld: "Het jy Joan Hambidge se nuutste digbundel gelees ( )."

Elke keer as ek die foon neersit, dink ek eers 'n bietjie na oor al die ( )'s in ons gesprek. Dit laat my erg ontsetel voel.

Dan is daar 'n dame met wie ek 'n ruk lank saamgewerk het. Sy was maar 'n moeilike entjie mens, en sou byvoorbeeld sê: "Het jy Joan Hambidge se nuutste bundel gelees..." Nou, sy's die gevaarlike soort. Sy mors nie tyd met 'n vraagteken nie. Sy lok nie voltooiing nie. Nee, sy insinueer, sy voorspel, sy skimp, sy skinder en ten laaste manipuleer sy. Sy laat jou verdink. Daardie ...'s vul jou met agterdog. Joan Hambidge se bundel is nooit weer dieselfde nie.

Soms, as ek met iemand gesels het en ek stap weg, staan 'n leesteken in my gemoed op.

Maar dié klein verkeerstekentjies vervul nie slegs 'n munisipale funksie in die geskrewe teks of die praatteks nie.

Vraagtekens

Op dae soos 16 Junie, Nasionale Jeugdag, is leestekens voelbaar in die groot teks om ons. Vraagtekens spikkel oor dié dag se landskap; uitroeptekens spring op. En les bes, aan die einde van só 'n dag, is daar die teken van die blinde hoogte.

Die teken wat die reisiger wil waarsku dat iets gaan volg. Dat alles tot nog toe lei tot die onbekende toekoms daaragter. Hierdie teken is ":".

'n Mens kry die gevoel dat te veel van ons vaskyk in dié teken, dat dit 'n versperring is, dat ons nie die durf of verbeelding het om deur te lees, verby hom nie, na 'n toekoms vol, ja, u het reg geraai, die heerlikste versameling leestekens...

geweet.

Na dié "vergadering" het die dokter nog nooit weer op Northam sy verskyning gemaak nie, en daag ek hom om aan my te skryf sodat ek kan uitvind wat hy gedoen het. Ek vertrou u sal my brief plaas want ek wil dit nie in die KP-koerant laat plaas nie.

Encore Rozanne!

Ednacois Labuschumhof van Bellville skryf:

Aangesien ons onder die sterreteken Weegskaal gebore is, het ons met groot belangstelling me Rozanne Botha se debutbundel Libra, aangeskaf en oopgeslaan.

Hoewel 'n liberale vriendin van ons, wat Vrye Weekblad lees, ons gemaan het om nie die bundel te koop nie, is ons baie bly dat ons dit wel gedoen het. Die rype deurdagtigheid van die kort prosastukke het ons tot diepe nadenke gestem. Kan dit wees dat die persone wat so daarteen kapsie gemaak het in die pers en in hul private wonings, bloot nie verstaan het dat me Botha dié skynbaar eenvoudige aanbiedingswyse gekies het om haar boodskap des te meer treffend oor te dra nie? Ons vermoed dat velerlei "kritikasters" deur politieke oogmerke beweeg is tot die kleinlike smeerveldtog.

Die bundel is natuurlik nie sonder foute nie - aangesien die titel Libra is, illustreer Rozanne juis die dualiteit van die moderne samelewing - in selfs die mees deurdagte entiteit skuil die sade van die oersonde. En wat die ligte aanslag betref - hoekom moet 'n mens dan altyd op die negatiewe dwaal? Is ons maatskaplike bestel nie somber genoeg nie? Dieselfde mense wat dié bundeltjie kras veroordeel, is seker dié wat teen Bles Bridges gekant is omdat hy vrolike musiek maak!!!

Aan Rozanne wil ons net sê baie geluk met so 'n toetrede tot die literêre wêreld, en dankie vir die vele insigte waartoe sy ons gelei het. Encore!

Niereenheid blo oop

Dr Adrian Kark, Hoof van die Departement Interne Geneeskunde en Niereenheid by die JG Strijdom-hospitaal skryf:

Ek het u artikel "Eie Sake se doodsvonnis" (Vrye Weekblad 9/6/89) met belangstelling gelees, hoewel die trant van die artikel in verhou-

Vanaf bladsy 14

ding tot die Niereenheid, die verkeerde indruk skep.

'n Belangrike gedeelte van die Niereenheid se funksie is die dialise program, waar die lewe en gesondheid van die pasiënte met gevorderde nierkwale met behulp van kunsmatige lewensmiddele gehandhaaf word.

Die afdeling van die Niereenheid sal NIE sluit nie en GEEN pasiënt op dialise sal as gevolg van 'n tekort aan sorg, sterf nie.

Tans is dit NIE ons idee om enige pasiënt op haemodialise oor te plaas nie, hoewel pasiënte op 'n alternatiewe vorm van dialise, naamlik peritoneale dialise miskien mag. Laasgenoemde groep is klein in getal en ons voorsien geen probleem om hulle elders geakkommodeer te kry nie. Ek wil graag u aandag vestig op die foutiewe stellings om sodoende ons pasiënte verdere onsteltenis te spaar.

Amnestie-lid skryf

M Servais of St Georges, Belgium writes:

I am sending a copy of the following letter to the Honourable HG Coetzee, Minister of Justice in your country. I have thought it was important to inform you of my opinion about the problems of restriction orders in South Africa.

Your Excellency,

I am writing to you as a member of Amnesty International who works throughout the world for the release of prisoners of conscience, for the fair trial of all political prisoners and against torture and the death penalty.

Amnesty International is actually concerned about the imposition of restriction orders on people in South Africa, many of whom, after long periods of detention, have been released unchanged.

I really think that the restrictions placed on the freedom of movement, association and expression of people who have not been charged with any crime are a violation of international standards.

I feel especially concerned about the case of Mrs Jabulisile Tryphina Mhlungu (held in 1988 in Newcastle Prison in Natal) because the severe restrictions imposed to this mother of seven children have prevented her from resuming employment.

I respectfully ask you for the immediate and unconditional withdrawal of the restriction order imposed to Mrs Mhlungu, whom Amnesty International considers to be a prisoner of conscience deprived by the restrictions of her right to freedom of movement, association and expression.

I wish that individuals who are suspected by the authorities of endangering the safety of the public, the maintenance of public order or the termination of the state of emergency, should be charged with a recognizably criminal offence and brought promptly to trial in open courts where they can have an opportunity to know the particular allegations against them and give their response to those allegations.

I would finally appeal to you and to all the authorities of your country to end the practice of imposing restriction orders, and to remove the restrictions imposed on anyone who is not to be charged with a recognizable criminal offence and brought promptly to trial.

I thank you very much for the attention you have paid to this request and for the favourable issue, I hope, you will give it.

Vrye Weekblad KLEINADVERTENSIES

Om 'n advertensie in hierdie kolomme te plaas, bel vir Gwynne of Karien (011) 836-2151, fax (011) 838-5901, of skryf aan Posbus 42637, Fordsburg 2033. Die spertyd vir kleinadvertensies is 5 nm op die Dinsdag voor publikasie.

Persoonlik

Nommer Een - Jy's 'n Charteris in die ware sin van die woord - elf jaar kort, maar dis OK. Nommer Vyf

Die Takhare vir Vrede sê moenie bang wees vir geweld nie

Woonplek

Onafhanklike, stil persoon (verkieslik homoseksuele man) gesoek om 'n huis in Bezuidenhoudvallei met een ander persoon te deel. R350 (huur, elektrisiteit en skoonmaakdiens ingesluit). Skakel (011) 614 2989 na-ure

Soek huis om te koop: 3-4 slaapkamers met dubbel geriewe in die omgewing van Weltevredenpark of Kloofendal. Kantoorure (011) 726 5885. Na-ure (011) 475 2329. Geen Agente

Dienste

Probleme met rumatiek (artritis)? Skryf aan Rael Simanowitz, Delkloof Mansions 1, Kloofnekstraat, Tamboerskloof, Kaapstad 8001

Diensplig Adviesdiens. Vir gratis en onafhanklike advies op enige diensplig navrae. Skakel Durban (031) 301 5663 Richard (w), Pietermaritzburg (0331) 944079 Mark (h), Kaapstad (021) 689 1194 (5.30 nm tot 7.30 nm), Grahamstad (0461) 26067 Rudi (h), Oos-Londen (0431) 27713, Port Elizabeth (041) 56 1483, Pretoria (012) 320 2230 Alice (w), Johannesburg (011) 614 8106 Neil (h) of gaan na die Metodiste Kerk, Pritchardstraat 79 op Dinsdae van 4.30 nm tot 7.00 nm

POWA (People Opposing Women Abuse) is 'n ondersteuning- en inligtingsdiens vir mishandelde en verkragte vroue. Vir meer inligting skakel (011) 642 4345

Kry jy gereeld jou Vrye Weekblad? Indien nie, skakel Jan van den Bos (011) 836 2151

Bondbuster. Is jou verband besig om jou dood te maak? Betaal jou grootste skuld af in die helfte van die tyd. Jou verband kán afbetaal word - gouer as wat jy dink. Vir verdere inligting bel Rhys Bridger by tel (011) 792 2693 (w) of (011) 792 2136 (h)

Soek vertaalwerk. Engels na Afrikaans. Redelike tariewe. Bel Annemarie by tel (011) 836 2151 (w) of 726 2285 (h)

Spesiale Aanbod: Stoomskoonmaak van Tapyte en Stoffeersel. Laat jou drie slaapkamers, sitkamer, eetkamer en gang of ses stuk sitkamerstel professioneel diep stoomskoongemaak word vir net R55. Plus gratis vlekverwyderaar en reukverweerder. Bel tel: (011) 724 0784

Vir 'n alternatiewe transaksie op 'n alternatiewe motor deur 'n alternatiewe verkoopsman. Kontak Nick Wildeboer te Bill Troskie BMW, Welkom (0171) 52591

Gebeure

!Klinknael Nooddienste sê Dè! met groot geraas by die Black Sun, Orange Grove 10.30nm 24, 27, 29 Junie en 1 Julie

The Workshop "Appreciating Contemporary South African Theatre" starts July 6th at the Centre for Continuing Education at Wits. Enq (011) 716 5509/ 5510

Die US Information Service wys "We the People: Who's in Charge?" om 1nm Woensdag 28 Junie. U word uitgenooi om u wegneemete saam te bring na die vertoning by die USIS-ouditorium, 3e Vloer, African Life Centre, Commissionerstraat 111, Johannesburg. Navrae (011) 29 3451

Die Wilma Stockenström-klub vergader Maandagoggend voor Pretoria-Sentraal om die koppe te tel

Vrye Weekblad se telefoonnommer het verander. Die nuwe nommer is 836 2151 en die faksnommer 838 5901

Mark

Te koop: draagbare elektriese Olivetti-tikmasjien. R400. Skakel (011) 487 1239

Vriendelike jong meisie soek 'n jong Staffiebullterriër. Verkieslik 'n teef. Skakel (011) 487-1239 na ure

Twee klein Maltese poedeltjies, 6 weke oud, R60 elk. (011) 802 4871

SIT HAND BY*LAAT DIE POPPE DANS
***SPESIALE AANBOD**
Unieke Hand-gemaakte Porselien Handskoen Poppies vir R32 elk/Volledige stel (4) net R120 Stuur tjek/ poswissel na **PEOPLE'S PUPPETS**, Posbus 232, Judith's Paarl 2045 (2 - 4 weke vir aflewering) Dui aan (a) PIK (b) TUTU (c) P.W. (d) WINNIE Ons maak ook U gunsteling karakter **VOLGENDE: DE KLERK**

Kashgar

KASHGAR Handgeweefde dhurries (gestreepte katoensakke) en silwer juweliersware van Nepal, Indië en Thailand te koop. Winkel 68, The Firs, Rosebank. Tel: (011) 880 3566

Soek dringend baas: Kelvinator-80 vrieskas (regop) R300. 5-sitplek sitkamerstel (bruin, roes en room) R350. Sunbeam-voedselverwerker R120. (011) 802 2455

Vir Mikro-rekenaars teen die beste pryse asook die beste opvolgdiens, bel vir Paul, Boet of Arrie by PC 2000 (011) 7265885/ 5919

Tarief: R10 vir 25 woorde of 'n gedeelte daarvan

JACOB RegoP®

HELP OM VERLORE ENERGIE TERUG TE PLAAS DEUR DIE VOEDINGS-VITAMINES WAT VIR NORMALE LIGGAAMLIKE FUNKSIES VEREIS WORD, TE VERVANG

Stuur R20 (AVB ingesluit) vir 30 kapsules, saam met die koepon hieronder, aan: EMCOR, Posbus 582, Milnerton 7435. Tel (021) 551-4360

Naam: ....

Adres: ....

.... Poskode: ....

Telefoon: ....

OOK VERKRYGBAAR BY JOU NAASTE APTEEK

Moenie jou gewilde strokieskarakters misloop nie!

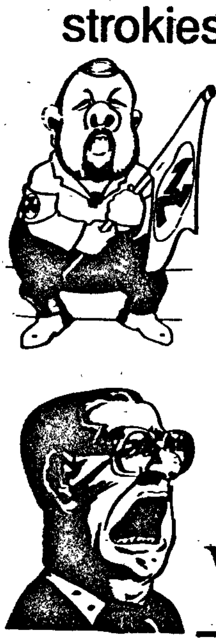

Vir R60 (AVB ingesluit) kry jy Vrye Weekblad 12 maande lank, en vir R30 (AVB ingesluit) 6 maande lank. Stuur aan Posbus 42637 Fordsburg 2033.

Naam: ....

Adres: ....

....

....

Tjek/poswissel ingesluit vir R60/R30

Vrye Weekblad

Dié span bly maar net 'n droom

OPSTOPPERS deur Nicky Macdonald

JEREMIADES oor hoe vrot isolasie ons rugby gemaak het, is al net so deel van die Suid-Afrikaanse opset as skandalige rassewette en angswekkende inflasiesyfers.

Die vertonings van WP en Noord-Transvaal van die laaste tyd laat 'n mens egter wonder oor sulke doemprofete.

Die Noorde het die vaste vyf, WP die driekwarte en daar's 'n swetterjoel goeie losvoorspelers en skrumskakels.

Die All Blacks, feitlik onbetwiste wêreldkampioene, het Saterdag maar bra ordinêr gelyk teen Galliese flair. Philipe Sella het die All Black-verdediging laat spookdanse doen, en die swart skrum was ook nie so allamagtig soos gerugte dit wou hê nie.

Een of twee keer het John Kirwan balle ontvang waarmee Niel Burger sou gaan druk het, en Faffa Knoetze sou die All Black-senters ore aangesit het. Grant Fox het 'n geleerde stewel, maar anything Grant can do, Naas can do better.

Daar was 'n stadium wat Gerald Bosch as die beste Suid-Afrikaanse losskakel beskou is, 'n stadium wat Klippies Kritzinger Springbok-agsteman gespeel het, en 'n ander era wat Christo Wagenaar en Dirk Froneman die Boksenters was. Isolasie was nie vir die toedrag van sake verantwoordelik nie, ewe min as wat Johan de Bruin sy Springbokklere daaraan te danke gehad het.

Ek het al baie seisoene swakker Curriebekerrugby sit en kyk.

Jy kan deesdae veel sekerder wees van mooi rugby op Loftus of Nuweland as twaalf jaar gelede, toe manne soos Bosch, Blair, Ras en Gerber se sukses met die skoen grotendeels die wenners of verloorders bepaal het.

Maar watter jammerte dat 'n mens nooit die Bokke sal vyftienmanrugby sien speel in Christchurch of die Parc des Princes nie.

My pa het my kleintyd van Otto van Niekerk vertel. "Ongelukkigste man om nooit Springbok te word nie," het hy altyd gesê. En apartheid, 'n langasemsiekte as ek al ooit een gesien het, gaan dalk nog veroorsaak dat ek vir my kinders dieselfde moet sê van Burger, Jan Lock, Knoetze, Heinrich Rogers en Robert du Preez.

Eendag, as daar meer swart gesigte en minder swart pakke in die parlement sit, en ons weer teen die All Blacks speel, sal ons daarmee verlief moet neem dat hulle na hulle spanne van die tagtigerjare as onoorwinlik verwys.

Ons sal weet ons kon so 'n span teen hulle in die veld gestoot het: Heunis, Carel du Plessis, Knoetze, Stewart, Niel Burger, Botha, Du Preez, Rogers, Schmidt, Lock, Burger Geldenhuys, Adri Geldenhuys, Malan, Strauss en Breedt.

Heeltemal goed genoeg vir die beste, of hoe? Al is daar nege Noord-Transvalers en vyf WP-spelers in dié span, is dit geen rede tot kommer nie. Nieu-Seeland se span is op Auckland-spelers gebou. Dis tog nie 'n aanduiding dat ons rugby slegter is as Griekwaland-Wes nie meer Springbokke lewer nie.

Maar as ek dink aan die span, raak ek de moer in omdat dit alles net 'n droom is.

En 'n droom sal bly solank Christie Noble vir Seepunt mag rugby speel, maar nie daar mag woon of vir die plaaslike volksraadslid help stem nie.

Bok-bok ... het jy Cerinject in jou lyf?

MY WÊRELD!

PARYS - 'n Nuwe behandeling wat die seksuele aptyt van nege uit tien impotente mans herstel, is in Frankryk ontwikkel. Dié behandeling het dié voordeel dat dit pynloos is en maklik toegepas kan word.

Volgens dr Ronald Virag van die Impotensie Navorsingsentrum is die enigste "nadeel" van die behandeling dat ereksies in sommige gevalle so lank kan duur dat pasiënte herstelbehandeling moet ontvang.

Negentig persent van die mans wat behandel is, het 'n oplewing in hulle seksuele aptyt ervaar, het hy gesê. Altesaam 65 persent van die gevalle se natuurlike ereksievermoeëns is verbeter en 15 persent van die pasiënte is heeltemal genees.

Volgens die behandeling moet die pasiënt tien minute voor omgang 'n voorgeskrewe dosis in sy penis inspuit. In die verlede het 'n spuitnaald pasiënte afgeskrik, maar met Cerinject, 'n toestel wat deur die Navorsingsentrum ontwikkel is en wat soos 'n balpuntpen lyk waarin 'n dun naald versteek is, gaan dit makliker.

Al wat die pasiënt moet doen, sê Virag, is om die punt aan een kant van die penis te plaas en die deksel van die buis te druk. Die naald is so fyn dat die pasiënt geen pyn voel nie.

"Die pasiënt kan nie die spuitnaald sien nie, hy kan nie die inspuiting voel nie en daarom is hy nie bang nie," het hy gesê.

Hy sê die lengte van die naald word individueel bepaal sodat dit die spier, wat vir 'n ereksie verantwoordelik is, kan bykom.

Virag sê hoewel die behandeling veilig is, moet die pasiënt tot drie inspuiting per week beperk word, met 'n pouse van ten minste 24 uur tussen elke inspuiting. - AFP

Motordief geskors uit parlement

NIEU-DELHI - Die polisie het 'n opposisie-parlementslid in hegtenis omdat hy 'n senior regeringsamptenaar se motor in die noordoostelike Assam-staat gesteel het.

Volgens koerantberigte is Gokul Saikia van die opposisie- Assam Gana Parishad-party in hegtenis geneem omdat hy die motor van Nagen Gogoi van die regering se besproeiingsdepartement gesteel het.

Die Assam Gana Parishad-party, wat dié olieryke staat beheer, het die LP geskors.

Saika het die aanklagte in 'n verklaring ontken en gesê dat Gogoi sy toestemming gegee dat hy die motor mag gebruik.

Hy is in hegtenis geneem na Gogoi 'n klag by die polisie in Tezpur in Assam teen hom gelê het. - AFP

Tuisgemaakte motor vir Kenia

NAIROBI - Die president van Kenia, Daniel Arap Moi, het 'n motorvoertuig-prototipe wat deur universiteitsingenieurs ontwikkel is, en slegs uit Keniaanse onderdele bestaan, bekend gemaak. Hy wou geen verdere besonderhede verstrek nie.

Hy het aan meer as 3 000 afgevaardigdes van die Kenya African National Union (Kanu) gesê dat hy eersdaags hulle toestemming sal vra om geld bymekaar te maak om die voertuig te vervaardig.

"Dit is nou nog 'n geheim, maar ek sal later al die besonderhede aan julle bekend maak," het hy aan die opgewonde afgevaardigdes gesê.

Moi het twee jaar gelede studente van die universiteit uitgedaag om "'n motor te ontwikkel, al kan dit net stadig ry".

Volgens bronne word die voertuig onder streng toesig by 'n militêre basis buite Nairobi gebou. - AFP

Neptunus dalk deur orkane geteister

WASHINGTON - 'n Donker kol op die planeet Neptunus, wat deur die Voyager 2 ruimteskip ontdek is, is volgens wetenskaplikes 'n stormstelsel met 'n omtrek van bykans 10 000 kilometer.

"Dit is reusagtig," het Edward Stone, 'n fisikus en hoofwetenskaplike van Nasa se Voyager-projek gesê.

Hoewel die Voyager 2 nog te ver was om vas te stel of daar winde in die middel van die kol is, het Stone die kol vergelyk met die rooi kol van Jupiter, waar daar winde van meer as 400 kilometer per uur voorkom.

"Ons kan aanvaar dat dit 'n groot orkaanagtige kol is, soortgelyk aan die groot rooi kol op Jupiter," sê Stone.

Wetenskaplikes is verbaas oor die donker kol omdat daar nog altyd geglo is dat Neptunus nie warm genoeg is om groot storms te genereer nie.

Televisiekameras op die Voyager 2 het die kol reeds in Januarie afgeneem en teen April was die kol duidelik sigbaar.

Op 24 Augustus sal die Voyager 2 5 000 kilometer van die gasagtige planeet wees. Dit is die naaste wat die ruimteskip aan enige van die drie planete wat dit besoek het - Jupiter, Saturnus en Uranus - nog gekom het sedert sy lansering vanaf Kaap Kanaveral in 1977.

Die Voyager twee sal ook binne 40 000 kilometer van Triton, een van Neptunus se bekende mane, kom.

'n Woordvoerder van Nasa, Mary Beth Murrill, sê die Voyager 2 beweeg teen 'n snelheid van 67 000 km per uur beweeg.

Dit is ongeveer 95 miljoen kilometer van Neptunus en 4,28 biljoen kilometer van die aarde af. - AFP

Dié week in die nuus

Suid-Afrika

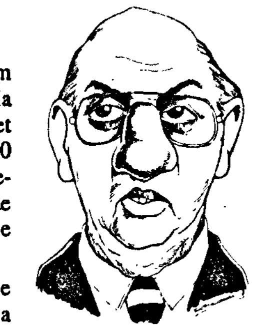

President PW Botha besluit om nie sy afskeidsbanket in Pretoria by te woon nie, en die banket word afgestel nadat meer as 400 uitnodigingskaartjies reeds uitgestuur is. Dit veroorsaak hernieude spanning tussen Botha en die NP-leierskorps.

FW de Klerk, hoofleier van die Nasionale Party, besoek Europa vir samesprekings met die Britse premier, Margaret Thatcher, die Wes-Duitse kanselier, Helmut Kohl, die Portugese eerste minister, Cavaco Silva, en die Italiaanse minister van buitelandse sake, Giulio Andreotti.

Dr Salmon Joubert, parkhoof van die Krugerwildtuin, spreek hom uit teen 'n wêreldwye verbod op ivoorhandel, omdat die inkomste daaruit weer in natuurbewaring teruggeploeg word.

'n Hofbevel dat die Stellenbosse Studenteraad nie 'n mosie mag behandel dat sy publikasiekomitee afgedank word nie, word deur die Kaapse Hooggeregshof toegestaan. Die mosie is ingedien deur die SR-lid wat voorsitter is van die publikasiekomitee, André Gaum. Twee mosies van Gaum dat Kolbé Kolver, kleinseun van John Vorster, as redakteur van Die Matie aangewys word, is deur die SR verwerp. Die SR het toe vir Gaum voor die keuse gestel om 'n ander kandidaat voor te stel of om saam met die publikasiekomitee afgedank te word.

'n Geheime delegasie wat die afdeling gemeenskapskommunikasie (Gemkom) verkry het om dringende aankope "in strategiese belang" te doen, is verkeerd gebruik in transaksies met sy seun Tinus, erken Jaap Strydom, adjunk-direkteur-generaal van Onderwys en Opleiding, voor die Van den Heever-kommissie.

Die Demokratiese Party beweer dat die NP die DP in verskeie kiesafdelings gevra het om nie kandidate te stel nie. Die DP het egter enige sulke verkiesingsooreenkomste van die hand gewys. Genl Magnus Malan, minister van verdediging, ontken dat die NP die DP gevra het om nie in sy Modderfontein-kiesafdeling te staan nie, en dat die NP in ruil daarvoor aangebied het om nie in Sandton te staan nie. Die DP hou voet by stuk. Hendrik Schoeman, vorige NP-LP vir Delmas, erken dat hy in 'n vertroulike brief aan dr Zach de Beer gesê het die DP moenie in Delmas staan nie.

Suid-Afrika maak hom gereed om 'n nuwe middelafstandmissiel wat met Israeliese hulp ontwikkel is, te toets. Die missiel sal kernkoppe 1 440 km ver kan dra.

Die Suid-Afrikaanse Raad van Kerke begin 'n ondersoek na die skynbare poging om hul algemene sekretaris, dr Frank Chikane, te vergiftig.

Dr Nico Smith, predikant in die NG Kerk in Afrika, en sy vrou Ellen, trek uit Mamelodi, die township buite Pretoria.

Rafiq Rohan, 35, 'n Durbanse joernalis, verskyn in die hof op aanklagte van terrorisme.

Wêreld

'n Russiese passasierskip met 953 mense aan boord, die Maxim Gorki, bots teen 'n ysberg aan die Noorweegse kus.

'n Bomontploffing by die ANC se kantore in Lusaka eis die lewe van een persoon.

Drie mense sterf en 53 word beseer in 'n week van etniese konflik in Kazakhstan in die Sowjet-Unie.

Verkiesings vir die Europese parlement word gekenmerk deur 'n swaai na links.

Andreas Papandreou, eerste minister van Griekeland, bedank na 'n nederlaag in die Griekse algemene verkiesing.

'n Ooreenkoms in die westelike Sahara kan bereik word tussen Marokko en die Polisario-front, sê die VV se sekretaris-generaal, Javier Perez de Cuellar, in Rabat.

Drie mans wat 'n trein aan die brand gesteek het in onrusvoorvalle gemik teen die regering, word in Beijing in die openbaar tereggestel. Die volkshof vra vir onmiddellike verhore van deelnemers aan die "teen-revolusionêre rebellie" in China. Die VSA stel hernieude sanksies teen China in.

Israel val drie keer Palestynse teikens in die suide van Libanon uit die lug aan.

'n PLO-verteenwoordiger in Washington sit agt voorwaardes uiteen vir verkiesings in die besette Westeroewer en Gaza-strook, waaronder die onttrekking van Israeliese soldate en die terugkeer van uitgesette Palestyne.

Twintig burgerlikes, onder wie twee joernaliste, word in die Soedan in hegtenis geneem ná 'n mislukte staatsgreep.

Regeringstroepe in Mosambiek skiet 161 MNR-rebelle dood.

Vrye Weekblad word uitgegee deur Wending Publikasies Beperk van Breëstraat 153, Newtown, Johannesburg. Die telefoonnommer is 836 7236. Die posadres is Posbus 42637, Fordsburg 2033.
Die blad word gedruk deur Excelsior Drukkers (Edms) Bpk van Lautreweg 2, Stormill. Dit word versprei deur Allied Uitgewers Bpk van Wepenerstraat 32, Booysens, Johannesburg.

BOKS:

Die narre dra bokshandskoene en ruik harpuis

Beer Pelser

DIE stigter van die eerste boksbeheerliggaaam, die Graaf van Lonsdale, draai sekerlik in sy graf om as hy sou weet wat tans in wêreldboks aan die gang is.

Dit is 'n ope geheim dat die alombekende, maar nie noodwendig beminde promotor, Don King, self planne beraam om 'n vyfde internasionale boksbeheerliggaam op die been te bring.

Sowat 68 titels word reeds deur die bestaande vier liggame, die World Boxing Association (WBA), International Boxing Federation (IBF), World Boxing Council (WBC) en die World Boxing Organization (WBO) beheer.

In die proses besit nie een van die organisasies meer genoeg geloofwaardigheid om boks as 'n sport te verteenwoordig nie.

Hoewel boksers, promotors en die beheerliggame nooit beter daaraan toe was nie, het die glans van internasionale boks verdof. Geen kampioen kan homself meer die beste ag as daar drie ander is wat ook so dink nie.

Omdat biljoene dollars en ander belange betrokke is, sal dit baie moeilik wees om die probleem te oorkom.

Hier en daar word darem probeer: Lande soos Brittanje, Japan en Korea verbied hul boksers om deur WBA-toue te klim en die Amerikaans-beheerde IBF word ook deur talle lande geboikot.

'n Moontlike oplossing om 'n mate van eenheid te kry, kan die huidige unifikasie-gevegte - soos die Sugar Ray Leonard/Thomas Hearns-geveg - wees. Volgens Nigel Collins, in die gesaghebbende Ring-tydskrif, sal eenheid moeilik verkry word - omkopery, politiek en oneerlikheid het vinniger as aids in hedendaagse boks versprei.

In Suid-Afrika probeer talle promotors om een van die Mickey Mouse-titels in te palm. Boksers wat in die verlede nie 'n kat se kans gehad het nie, veg nou maandeliks om een of ander titel. Die meeste van die titelhouers wie hulle aandurf, is in Suid-Afrika onbekend.

Hoewel politieke inmenging Suid-Afrika van talle goeie gevegte ontneem het, is die opolossing nie om minderwaardige titels huis toe te bring nie. Met die uitsondering van Brian Mitchell is daar tans nie een plaaslike bokser wat hoegenaamd van wêreldgehalte is nie.

Die kanse lyk maar skraal of dié klaaglike stand van sake vinnig sal verbeter.

Geld praat harder as 'n Mike Tyson-vuishou en geld beheer internasionale boks.

Ernstige boksliefhebbers kan maar net duim vashou dat dié sirkusse se speelvak binnekort eindig.

TENNIS:

Lendl-lam of Ivan die Verskriklike op Wimbledon?

Chris van Vuuren en AFP

WIMBLEDON is nie net sinoniem met aarbeie en room en komkommer-toebroodjies nie, maar ook met kanonskoot-afslane en akkurate vlughoue, en pyn en glorie.

Dit is weer tyd vir dié tennistoernooi wat almal se verbeelding aangryp. In die volgende twee weke gaan die Wimbledon-klub in Londen se grasbane omskep word in 'n jagveld waar die wêreld se top-spelers hul visiere gaan instel op die mees gesogte trofee in internasionale tennis.

Wimbledon het 'n magnetisme wat geen ander toernooi hom kan nadoen nie. Dit is ook die een titel wat die wêreld se nommer een manspeler, Ivan Lendl, sulke duike in sy wange gegee het - hy kon dit nog nie inpalm nie.

Die 29-jarige Lendl se pad na grasbaan-glorie kan ook glibberig begin omdat hy in sy eerste wedstryd teen die junior wêreldkampioen, Nicolas Pereira van Venezuela, te staan kom. Dié tiener het al met verlede jaar se wenner, Stefan Edberg, afgereken.

Lendl het verlede Sondag sy eerste senior titel op gras by die Queen's Klub gewen.

Hoewel hy die Wimbledon-finaal in 1986 en 1987 gehaal het, is hy nie 'n gelukkige man op gras nie. Dié verskynings het hy te danke aan deursettingsvermoë en kille konsentrasie, eerder as flair vir 'n grasbaan.

Dit is juis dié eienskappe wat sy kanse vanjaar beter as ooit laat lyk.

Maar hy sal moet uithaal en wys. Daar is maklik 'n halfdosyn spelers wat glo hulle het die skietgoed om as kampioen gekroon te word.

Edberg se resep van "guts" en ongetwyfelde vernuf op 'n grasbaan het hom verlede jaar die titel besorg. Die 23-jarige Sweed is op dreef, maar hy sal Michael Chang - wat hom op sensasionele wyse in die Franse Ope geklop het - nie onderskat nie. Die Amerikanertjie is in dieselfde afdeling as hy geloot.

Boris "Boem-boem" Becker, twee maal Wimbledon-kampioen, is derde gekeur en sy mond water om dit met nommer drie te vier. Gras is sy kos.

Sy loting is ook ideaal want hy begin teen 'n kwalifiseerder. Hy sal eers werklik getoets word in die kwarteindronde wanneer hy teen die sesde gekeurde Switser, Jakob Hlasek, te staan kom.

En dan is daar die kleurryke John McEnroe, wat drie Wimbledon-titels in die sak het. Hy het 'n moeiliker afskop in die vorm van die Aussie, Darren Cahill - 'n verrassende semifinalis in verlede seisoen se Amerikaanse Ope.

As hy sy smeulende humeur kan beteuel, staan hy 'n buitekans om die horlosie terug te draai na die vroeëre tagtigerjare toe hy die toernooi oorheers het.

Meneer Sonja Mulholland, Mats Wilander, is in dieselfde bootjie as Lendl. Soos laasgenoemde kan hy die Australiese, Franse en Amerikaanse titels agter sy naam skryf, maar nie Wimbledon nie. Die stil Sweed het nog nie verby die laaste agt op Wimbledon gekom nie, maar is blykbaar goed gemotiveer vir vanjaar se toernooi.

Die tiener-sensasie van die Franse Ope, Chang, is nie fisiek werklik sterk genoeg om op gras te oorleef nie en behoort nie ver te vorder nie. McEnroe het belowe dat hy sy broek op die hoofbaan sal aftrek as Chang die finaal haal!

Suid-Afrika se hoop is op Christo van Rensburg gevestig en deur die finaal op Queen's te haal, het hy bewys dat hy sy stem dik kan maak op Wimbledon. Ons kan hoop dat dit nie net 'n keel skoonmaak gaan wees nie.

Wat die vroue betref hoef nie verder as die Wes-Duitse ster, Steffi Graf, gesoek te word nie.

Graf, Martina Navratilova, Gabriela Sabatini en Chris Evert is die vier eerste gekeurdes en dit sal 'n groot skok wees as een van hulle nie die kwarteindrondes haal nie.

Dit sal 'n onmenslik poging van die ander drie verg om die verdedigende kampioen, Graf, te onttroon.

Ivan Lendl, wat nog altyd gesukkel het op grasbane, gaan dit die volgende twee weke op Wimbledon probeer regstel. Dit sal nie sonder liters sweet geskied nie.

Skets: Charles Leonard

MUURBAL:

Renee se raket teen die muur

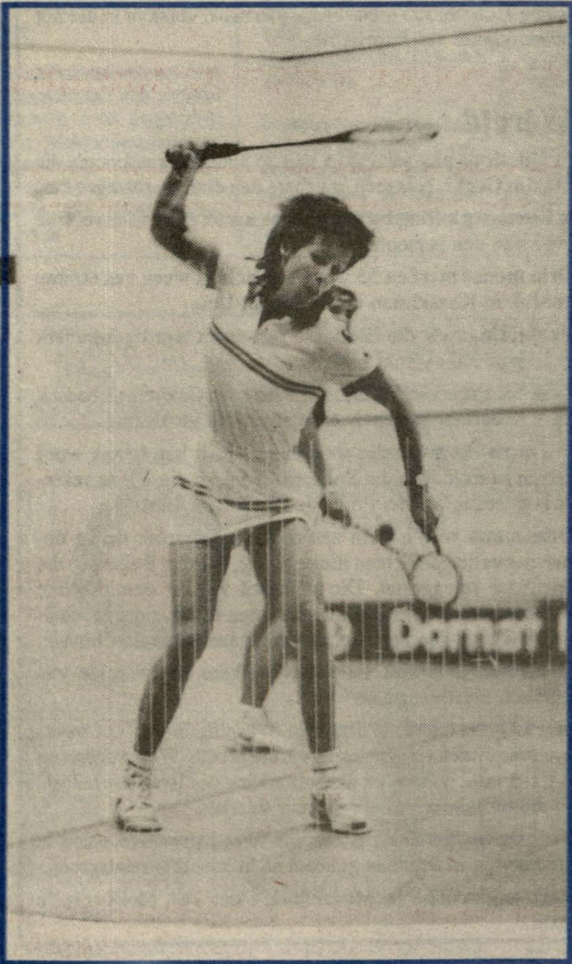

Renee Aucamp

Charles Leonard

RENEE AUCAMP het al die regte antwoorde.

Teenstanders se houe op die muurbalbaan word met 'n aggressiewe sshwapp! beantwoord. Politieke vrae antwoord sy berekend sonder om noodwendig die land se probleme vir ons op te los. Oor hoe die standaard van muurbal in Suid-Afrika kan verbeter, gaan sy daadwerklik iets doen.

En sy het nou die tyd daarvoor, want sy het verlede week die negentiende en laaste keer die vroue muurbal- Springbokspan gelei teen 'n internasionale span in Pretoria. Dit was die laaste wedstryd in 'n toetsreeks wat die Springbokke elke maal naelskraap verloor het.

Sy gaan vanjaar nog aan twee ander toernooie deelneem en dan haar raket ophang.

Dit is bloot toevallig dat Renee muurbal begin speel het. In 1977 het sy begin speel om fiks te bly vir hokkie. Sy was in dié stadium in die Suid-Transvaalse hokkiespan én 'n professionele tennisafrigter. Dit was die enigste sportsoorte waaraan sy toe deelgeneem het!

"My verhouding met sport het begin toe ek vyf jaar oud was," sê dié 34-jarige sportmens. "Na my eerste skooldag het ek vir my ma gesê dat skool nie so lekker is nie, maar dat die sport heel lekker lyk."

Dit het so lekker geword dat sy die afgelope tien jaar voltyds muurbal gespeel het. Sy was in dié tyd ook Suid-Afrika se nommer een-speler. Haar leerskool was hard, maar genotvol.

Renee het nege jaar lank elke jaar na die Suid-Afrikaanse seisoen, wat van Maart tot September duur, oorsee teen die wêreld se bestes gaan speel.

"Ek het veral in Engeland gespeel in hul snerpende winters. Ek moes soms op die vloer slaap en geld en kos was skaars, maar dié opofferings het my die harde speler gemaak wat ek is. Dit was tog heerlik gewees," sê sy met 'n glimlag.

In die hitte van die seisoen oefen Renee gemiddeld drie ure 'n dag.

Op die vraag "wat van pyn?" het sy weereens die regte antwoord: "No pain no gain. Harde oefening is die oplossing. As jy pyn in die oefening het, sal jy pyn in die wedstryd hê."

Haar loopbaan was nie sonder pyn nie. In 1981 sou sy aan die wêreldkampioenskap in Kanada deelneem. Maande lank het sy haarself fisiek en geestelik gedryf om ten volle voorbereid te wees vir die toernooi.

'n Week voor die tyd is sy laat weet dat sy om politieke redes nie meer mag deelneem nie.

Sy het toe die fout gemaak om in elk geval te gaan kyk. "Dit het my hart gebreek om te sit en kyk terwyl ek self eintlik moes deelneem."

Sedertdien gaan dit al hoe moeiliker vir Suid-Afrikaners om oorsee te gaan speel.

"Eerstens is dit ons politieke beleid en tweedens die Rand wat amper niks werd is nie. Dit kos gewoon te veel om op eie stoom aan die internasionale kringloop te gaan deelneem, en borge is nie te gretig om te help as hul nie werklik blootstelling gaan kry nie."

Hoewel ons sport al hoe meer nie-rassig word, bestaan apartheid nog en dit maak die wêreld moeilik vir sportmense.

"Rassisme is oral, maar ons het 'n naam daarvoor gegee en dit op die wetboek gesit. Dit het ons ondergang beteken."

Die standaard van muurbal in Suid-Afrika het baie verswak as gevolg van ons isolasie.

"'n Oplossing kan wees om meer toernooie hier te reël om die mense meer gewoond te maak aan wedstrydtoestande."

Sy gaan nou self, benewens haar promosiewerk vir 'n sportmaatskappy, toernooie op professionele wyse reël.

Wanneer gaan Suid-Afrika weer internasionaal speel? Sy weet nie. Sy het darem nie antwoorde op alles nie.

VRYDAG

Bylaag tot Vrye Weekblad, 23 Junie 1989

Russe skilder mooi Afrika

MOSKOU - 'n Terugskouende uitstalling van werke van Russe wat Afrika geskilder het, het verlede week hier begin. Sewentig skilderye wat spreek van die Russe se liefde vir Afrika word uitgestal.

"Die publiek in Afrika weet sekerlik van werke van veteraanskilders soos Sjaginjan, Doebrowin en Bernstein. Popenko, Zhiwotof en ander jong skilders het Afrika onlangs vir die eerste keer besoek," het een van die organiseerders gesê.

Die skilderye is opgedra aan Zambië, Zimbabwe, Somalië, Kenia, Djibouti, Guinee, Nigerië en talle ander Afrikalande.

Uit die uitstalling hier is dit duidelik dat Russiese kunstenaars al meer in Afrika begin belang stel. - ANO

Moet filmmakers staatsgeld vat of nie?

Andrea Vinassa

KAN progressiewe rolprentmakers gebruik maak van die nuwe staatsubsidie of nie? Dit was die vraag wat verlede week deur lede van die Film and Allied Workers Organisation (Fawo) bespreek is.

Anders as wat mense kon verwag, het die vergadering nie konsensus bereik nie.

Die probleem het ontstaan uit klousules in die nuwe wetgewing waarvan 'n deel op 15 Mei vanjaar aangekondig is: die voorwaardes van die skema sluit in dat die prent by die staat geregistreer word en dat dit deur die publikasieraad goedgekeur moet word.

Voorheen kon rolprentmakers gebruik maak van die belastingstoegewings vir rolprente, sonder dat die staat inmeng in die prent se inhoud.

Die bespreking het veel wyer gestrek as net die subsidie en verwante sake soos die SAUK en die Grahamstad-fees is as voorbeelde gebruik van kultuurwerkers wat hulle nie by die regering skaar nie, maar tog nog betrokke is by apartheid-instellings.

Jeremy Nathan, die vervaardiger van Shot Down, en Cecil Sols van Dynamic Images, het daarop aangedring dat mense wat van die subsidie gebruik maak met die vyand heul. Bill Faure, die regisseur van die SAUK-produksie Shaka Zulu en 'n onafhanklike vervaardiger wat onder meer vir M-Net werk, het gesê daar is mense wat 'n "sagte boodskap" verkondig (wat dus van die subsidie kon gebruik maak) en ander met 'n "harde boodskap".

Willie Currie, 'n lid van Jodac se Kulturele Forum wat in sy persoonlike hoedanigheid gepraat het, het gepleit dat mense nie sommer "a collaborator with the state" genoem moet word nie en dat spesifieke gevalle binne die struggle in oorweging geneem word.

"Op die gebied van film en televisie, moet ons ondersoek wat en hoekom iemand iets doen. In 'n toekom‑tige post-apartheid uitsaaiwese, sal ons opgeleide televisie-werkers benodig - dalk nog oornag."

Mense moet egter bewus bly van die politieke implikasies van hul besluite.

"Hulle moet hulle afvra of hulle optrede as eksplisiete apartheidpropaganda beskou kan word," het hy gesê.

Currie het 'n komplekse midde-grond gedefiniëer wat tussen die onderdrukte en die onderdrukker staan, wat bestaan uit diegene wat apartheid verwerp het, maar nog steeds betrokke is by apartheid-instellings. Currie het geen antwoorde verskaf nie, maar die debat rondom die subsidie in dié gebied geplaas.

Nathan het sy punt dat dit onmoontlik is om 'n progressiewe nasionale kultuur binne bestaande strukture te skep, besonder sterk gestel. Een van die redes waarom die staat die belastingskema vir rolprente stopgesit het, is om progressiewe prent soos Mapantsula, The Stick en Shot Down in die kiem te smoor. Nathan het die vraag gevra of 'n prent soos Poppie (gegrond op Elsa Joubert se Poppie Nongena) nie die kultuur van die onderdrukker eerder as dié van die onderdrukte bevorder nie.

Nathan hou vol dat progressiewe rolprentwerkers oorlog voer teen die staat en dat 'n nuwe kultuur uit die geveg self sal ontstaan. "Dit is 'n paradys wanneer jy die breuk maak. Jy is vry van sensuur."

Sols het met hom saamgestem en gesê: "Ons moet alternatiewe strukture bou, en nie toelaat dat ons vaardighede gebruik word om die staat se doelstellings te bevorder nie."

Faure was glad nie so idealisties as Nathan nie. Hy het "die bou van brûe" bepleit, in teenstelling met 'n regstreekse verwerping van staatsbronne.

Volgens hom laat die mense wat uit staatstrukture onttrek die regtervleuel toe "om dwars oor ons te loop". Hy dink dit maak meer sin om protes te organiseer teen die beslaglegging op byvoorbeeld films soos Cry Freedom.

Grahamstad begin die druk voel

Antoinette Kellermann wys haar staal in Kruik se Macbeth, een van die hoofstroomdrama's by vanjaar se kunstefees op Grahamstad tussen 6 en 14 Julie. Die eerste aflewering van die hoogtepunte van dié fees verskyn op bladsye 2 en 3

Big Boys en die polisie - 5

Cuyler Street is terug! - 3

Hippies herleef - 5

A Piece of Sky - 5

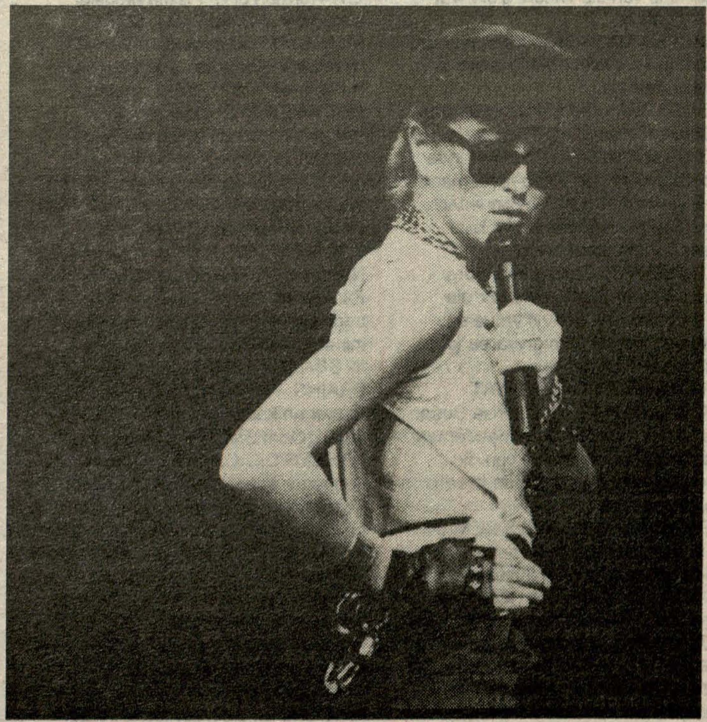

Elsabé Zietsman se manne-wales by die Markteater is met gemengde gevoelens ontvang. Sy keer nou terug in haar ou gewaad as kabaret-artieste met 'n vertoning wat vanaand by die Black Sun begin

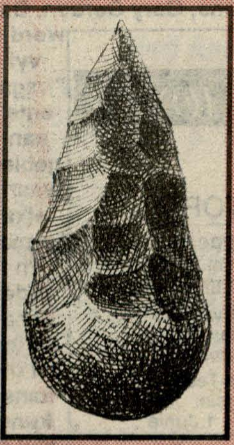

Kapenaars wat deur die Paarl reis kan gerus 'n draai maak by Dal Josafat. Barend de Wet, Kate Gottgens, Clementina van der Walt, Andrew Olivier, Hardy Botha, Timo Smuts, Jan Vermeiren en Jan Visser stal uit op Non-Pareille

Grahamstad is reg vir duisende kunsfreaks

DIE Standardbank Kunstefees begin oor twee weke en die Ooskaapse setlaarsdorpie maak hom gereed om die duisende kunsfreaks te ontvang. Die organiseerders verwag heelwat meer as verlede jaar se 17 000 besoekers (die besoekerstal tussen 1987 en 1988 het met 30% gestyg) vir die 8 dae tussen 6 en 14 Julie.

Heelwat van die vertonings is al byna vol bespreek en blyplek raak skaars. Vanjaar is daar oor 'n duisend "fringe events" om van te kies. Drama, komedie, kabaret en revue, mimiek, dans, tradisionele en klassieke musiek, kuns, handwerk, film, lesings en rockmusiek...

Die fees se aanhang onder jongmense styg skerp (die gemiddelde ouderdom in 1987 was 43 jaar en verlede jaar was dit 33) en die Fringe en "buite-vertonings" bied baie vir die jonger geslag. Maar spaar nou. Verlede jaar het feesgangers altesame R7,75 miljoen uitgegee.

Feesbesprekingspakkies met volle besonderhede oor alle items in die hoofprogram van die Kunstefees asook reis en verblyf is beskikbaar. Nie-lede van die 1820-stigting: R5, en lede gratis op versoek. Beskikbaar by die 1820 Stigting se kantore by The Mews, Oxfordweg, Rosebank, Johannesburg 2196 tel 011 788-2909 en/of Posbus 304, Grahamstad 6140, tel 0461 27115. Kaartjies vir die hoofstroomvertonings is by alle takke van Computicket beskikbaar.

EXPO 89:
Vanjaar sal daar 'n Festival Crafts Fair op Fiddlers Green vir die verloop van die fees wees. Met die Riverboat Jazz Tent as permanente verskynsel en 'n hoekie vir die "buskers."

Drie stukke van Deon Opperman word by die fees opgevoer: True Confessions of a Bourgeois Baby, Ah-men en Stille Nag.

Hoofstroomdrama

A TRINITY OF TWO (Pieter Toerien). Opgang en ondergang van Oscar Wilde met Michael Atkinson en Neville Thomas as Wilde en Carson - skrywer teen advokaat.
JUST LIKE HOME - Pieter Dirk Uys skryf en regisseer sy nuwe stuk oor Suid-Afrikaanse "exiles" oorsee en hul nostalgie. Met Sharleen Surtie Richards, Robert Finlayson en Paul Savage.
STILLE NAG - Deon Opperman fokus op die verskeurdheid in Afrikanergesinne deur politieke spanning. Twee broers, 'n politieke aktivis en AWB-ondersteuner "geniet" Kersfees tuis. Met Wilna Snyman, Louis van Niekerk en Nico Liebenberg.
SMALLHOLDING - Paul Slabolepszy se nuwe stuk (première). Afrikaner ontdek onverwags 'n nuwe hartland: 'n afgeleë plot op die verre Oosrand. Konfrontasie tussen stad en platteland, toekoms en verlede. Met Slabolepszy, Kate Edwards en Martin Le Maitre. Regie Bobby Heany.
DANKIE AUNTIE - Zakes Mda se première (Umanyano Players). 'n Arm jong Karoo-meisie se lewe deur musiek en dans uitgebeeld. Regie: deur Mavis Taylor.
BROMMER IN DIE BOORD - Musiekblyspel van Hennie Aucamp. Ligsinnige kombinasie van jazz en boeremusiek. Regie: Blaise Koch. Eerste Afrikaanse musiekblyspel deur 'n streeksraad (Sukovs) aangebied. Musiek: Noel Stockton. Met Marion Holm, Glen Swart en Lida Meiring.
Shakespeare is ook by die fees. Heiner Muller se eietydse verwerking van MACBETH speel af in 'n Kaapstadse kragstasie. Sosio-politieke kommentaar. Regie: Marthinus Basson. Met Ron Smerczak, Antoinette Kellerman, André Roothman en Bo Peterson.
Francois Swart se aanbieding van AS YOU LIKE IT is baie ligter van toon. Met Fiona Ramsay, Jeremy Crutchley en Michael McCabe.

'n Duisend en een dinge op die Fringe

OP die Randfees - die Fringe - is daar meer as 'n duisend stukke. Van township-rock tot papiermaak, Spaanse danse tot refleksologie... Daar kan nie vooraf vir die Fringe bespreek word nie, maar voorsiening is vanjaar gemaak vir flink diens by die kaartjieskantore.
Van die hoogtepunte op die Fringe se Dramalys sluit in:
AH MEN - BOLD Productions doen Deon Opperman se volwasse skets oor mans.
ARKEYTYPE - BONK Productions doen Peter Migeley se drama oor drie mans en 'n vrou wat in 'n systraat ontmoet om dwelms en geld te ruil. 'n Magspel ontwikkel - absurd, desperaat en bitter in 'n chaotiese wêreld.
THE BLACKS - Truk voer Jean Genet se "clown show" op. 'n Meesterlike uitbeelding van hoe swartmense die wittes - en hulleself - sien.
BLUE MEN AND CRAZED WOMEN - deur C Waldman en Y Hardie verwerk van Fay Weldon se novelles. Ses vroue en hulle bande met 'n man. Die styl is gelyk naturalisties en bisar.
BOY - Chris Mulder (Sonneblom Films) se glimlag-met-'n-traan kyk na die lewe en verbeelding van 'n gewone 14-jarige seun.
THE CAR - Truk-opvoering deur Jonathan Barrett oor die eintlike waarde van materiële besittings. Norman die "nerd" koop met sy laaste pennies 'n spoggerige motor om die mense te beïndruk. Maar...
CHANNEL 48 - met Solomzi Bisholo en die Abangani-spelers. Die radiostasie in die Hemel se DeeJay, Dr Henry Nxumalo - Mr Drum 1948 - die jaar toe apartheid 'n wet geword het, vertel ons van die verlore siele wat nou engele is.
CHARLES MANSON - Die omstrede stand-up komediant Ian Fraser se nuwe materiaal.
DIE CRAZER - Die suksesvolle jong Afrikaanse dramaturg Charles Fourie se Truk-stuk wat as 'n "opwindende onderbewuste pop-video feëverhaal" beskryf word. Die stuk begin waar Hans Christian Anderson se kaal keiser opgehou het.
CURL UP AND DYE - Dramaturg/aktrise Susan Pam se stuk vir die Hunt's Company oor vyf vroue se drome en angste in 'n grysarea (Jhb-middestad) haarsalon.
DIE DUIWEL IS 'N DING WAT SPRING - PEAAT voer aktrise Susan Coetser se stuk op oor 'n moeder wat haar dogter teen die feite van die lewe beskerm. Bloedskande is een van die gevolge.
DIE MAN WAT HOMSELF GEMAAK HET - Renier van Loggerenberg se lighartige toekomsstuk opgevoer deur Die Spookasemkerwers. 'n Man en sy robot-replika se reis deur die lewe, liefde, die dood... en daarna.
DINNER AT THE MONKEY HOUSE - Utterly Splendid produksies voer Warrick Grier se komedie-riller op. Probleme ontstaan wanneer vyf mense van verskillende agtergronde en rassegroepe saam in 'n huis intrek ('n mikrokosmos van die "nasionale droom").
EVERYMAN OR DEATH IN A DISCO - deur die Pretoria Technikon se drama-departement. Moderne en middeleeuse reaksies op sterflikheid.
EXILED FROM THE KINGDOM OF MADNESS en HOSH GAZIELAM - 'n dubbelproduksie (2 tragi-komedies) oor post-Distrik Ses trauma van Elliot Frantz deur ECE produksies. Twee diewe en twee rylopers (in elke stuk) se paaie kruis.
FLESH - geskryf en opgevoer deur Petal McNamee - oor 'n vrou wat byna tot waansin gedryf word deur haar obsessie met verslanking.
FREEDOM NOW (Inkululeko Ngoku) - Cape Flats Players. Satiriese deuntjies en sketse oor ons politiek.
GOODBYE, NORMA JEAN - deur Frank Baker met Francois Theron. Ene Norman glo hy is die enigste ware bewonderaar van Marilyn Monroe. Op die ouderdom van 63 is hy meer vasbeslote as ooit om hom - in die gees - met haar te verenig.
HET GEDAGTE - deur Anton Burggraaf. 'n Vars en opwindende blik op magspeling in 'n Afrikaanse gesin. 'n Post-moderne nagmerrie en apokaliptiese droom. Tong-in-die-kies én dodelik ernstig. (UK Drama).
HORN OF SORROW - Loft/Naruk. Nagevors met behulp van die Natalse Parkeraad. Die lot van die swartrenoster uitgebeeld met beweging, mimiek, drama en inheemse musiek.
IN SEARCH OF STOFFEL BOTHA'S BRAINS - 'n Versameling van Ian Fraser se kabaretwerk van 1985 tot 1989. (Oom Stoffel tree mos nou af.)
KAFKA'S DICK deur Alan Bennett opgevoer deur Mark Wierzbicki. 'n Komedie oor die beroemde skrywer, met ernstige bybedoelings.
KISS OF THE SPIDERWOMAN deur Manuel Puig, vertaal deur Alan Baker (Loft/Naruk). Dis nie William Hurt nie maar dis dieselfde stuk.
KODE KUBENINI deur Madoda Memela - Daveyton se Society for Music and Performing Arts. Tragedie oor Sizwe en die Makhanya-gesin, van Lieliefarm. Oor vernedering en lyding onder rassistiese wette.
KVETCH deur Steven Berkoff - Loft/Naruk. Die huwelikspanning van 'n Joodse paartjie in LA. Kvetch is onsekerheid, paranoia, en angs wat aan almal knaag.
THE LAST SUPPER, deur Stephan Hofstatter en UK se dramavereniging, speel af in 'n Kaapse kommune wat dien as kernbomskuiling.
MASTER HAROLD AND THE BOYS deur Athol Fugard - Loft/Naruk.
MRS ROTHSCHILD, PRETORIUS AND ME deur Nicky Rebelo - Square Metre Theatre. Drie monoloë vir karakters wat op die rand van die gemeenskap leef. Regie deur Jennifer Steyn wat ook 'n rol speel.
MUJAJI, THE STORY OF THE RAIN QUEEN verwerk en geregisseur deur Nicholas Ellenbogen (Loft/Naruk). Tradisionele verhaal van die magtige Reënkoningin wat die respek van al die stamme in SA gewen het. Musiek en dans.
MURG deur Kobus Geldenhuys van die James Blankenberg Dramaskool, UK, ondersoek die moeilike posisie van jong Afrikaners.
MY FATHER'S HOUSE deur Ian Bruce speel af in 'n post-revolusionêre SA, in 'n wit ghetto onder bewaking. (Truk.)
A NATIVITY deur Nicholas Ellenbogen. 'n Natalse posmeester hoor dat 'n Taiwanese BBP kom kuier. Die poswerkers vermaak hom met 'n oorspronklike weergawe van die Geboortespel.
PENTECOST deur Axel Peter Braumann (Treverton College Performing Arts Group). 'n Sendelingdokter, 'n huursoldaat en 'n joernalis wag om deur Simba-rebelle tereggestel te word in die nuwe republiek van die Kongo 1964.
PIERROT deur Marie-Anne Verhaeghe (Pretoria Technikon). 'n Toer om die wêreld deur mimiek met 'n prostituut van Parys, 'n boemelaar van Londen, mafiosa, 'n Boesman, 'n punk van Amsterdam...
PUPPET BELL JAR, 'n werkswinkel van Sylvia Plath-poësie deur Isabel Smit van Greymont Hills.
SCHREINER - A ONE WOMAN PLAY deur Stephen Gray (UK dramaskool). Satara Lester vertolk nege tonele uit Olive Schreiner se lewe.
SIZO BONANA E MFULENI deur Marc Hosten CBC Pretoria. 'n Werkswinkelproduksie van wit en 'n swart kind wat saam grootword en dan later weer ontmoet: een 'n soldaat, die ander 'n township-aktivis.
SKELETON deur Dorian Haarhof - Universiteit van Namibia-drama. 'n Namibiese fantasie met Walvisbaai-kwessie as tema.
SO WHERE TO deur Smal Ndaba en die Sabikwa Players. Drie swanger, ongetroude tienermeisies in 'n township-kraamsaal. Een van die vaders daag op.
SOLO IN TANDEM deur Lisa Hall en UK Drama. Twee vroue, in alle opsigte vreemdelinge vir mekaar, deel een ding: 'n intense eensaamheid.
THE SUBURBAN SHAKESPEARE deur Leon van Wyk - Norkem High School. 'n Haastige gids tot Shakespeare, vir ongevoelige akteurs.
THE SUICIDE deur Nikolai Erdmann - Uthongathi School (NEST). 'n Komiese satire in Rusland in 'n tyd van hoë werkloosheid.
SUNDAY SCHOOL FOR ROTWEILERS deur Graham Hopkins. Gegrond op die verhaal van die gewetensbeswaarde David Bruce, wat 6 jaar in die tronk moet sit.
THE TRUE CONFESSIONS OF A BOURGEOIS BABY deur Deon Opperman opgevoer deur BOLD. 'n Satiriese verwerking van Rooikappie, met poësie, drama en prosa.
WHALE NATION deur Heathcote Williams - Black Sun Theatre Co. Dawid Minnaar se eenmanvertoning oor die geskiedenis en geheime van die walvisse, en hoe die mens hulle behandel. Regie deur Gina Benjamin.
WILDEMAN en AFTER MIDNIGHT BEFORE DAWN deur Ian Groenewaldt, Vaaldriehoekse Technikon. WILDEMAN vra hoe ver haat 'n mens kan dryf. AFTER MIDNIGHT BEFORE DAWN speel af in 'n 17e eeuse tronksel. Ses mense is veroordeel as hekse...
YERMA deur Garcia Lorca, vertaal deur Uys Krige, - Nasionale Teater van Namibia. Dié stuk oor die onvrugbare vrou word in die Ovahimba-tradisie aangebied.

Solomzi Bisholo in sy eie stuk, Channel 48.

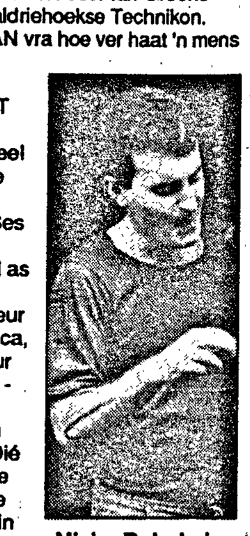

Nicky Rebelo is die skrywer van Mrs Rothschild, Mrs Pretorius and Me

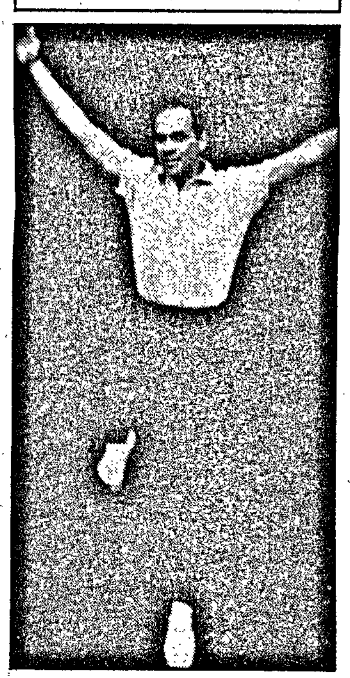

The Anatomical Journey of a Settler Man - gechoreografeer deur die 1989-wenner van die Standard Bank se jongkunstenaarstoekenning vir dans, Gary Gordon. Dit word in vyf "fragmente" aangebied waarin elke fragment 'n ander benadering tot die danskuns (styl en toonaard) toon. Die agt dansers word begelei deur die komponis Macek Schejbal.

TRUK TONEEL

DIE STORM
(The Tempest)
deur William Shakespeare
regie **DIETER REIBLE**
met Louis van Niekerk, André Odendaal, Peter Se-Puma
Alexander-Teater, Braamfontein:
24 Julie — 1 Junie

The Little Foxes
deur **LILLIAN HELLMAN**
regie **Terrence Shank**
met Dorothy-Ann Gould, Jacqui Singer, Sean Taylor
Drama, Staatsteater, Pretoria:
22 Junie — 1 Julie

Die musiekfees

Jennifer Ferguson speel op die Hoofstroom en die Fringe

WOMEN OF AFRICA - van die Markmusiekverhoog onder leiding van Barney Simon - vier die musiek, liedere, poësie en drif van die vroue van Afrika. Met Jennifer Ferguson en Gcina Mhlope, Thembi Mtshali en Sophie Mcgina.
BRIGHT BLUE is die enigste Rockgroep wat gekies is om op die hoofstroom se musiekfees op te tree. Dié crossover-groep het onlangs nuwe lewe gekry toe die saksofoonspeler Scorpion Madondo (ex-Juluka) aangesluit het.
Meer "ernstig"
'n KWARTER: van Suid-Afrika se voorste musici, Lamar Crowson (Professor van Musiek UK - klavier), Eric Maartens (1e tjellis - Kaapstadse Simfonieorkes), Jurgen Schwietering (mede-prof vir strykinstrumente by UK - altviool) en die violis Gerhard Korsten, span kragte saam om 'n enkele uitvoering in die Setlaarsmonument op 7 Julie aan te bied. Hulle sal werke van Mozart, Fauré en Dvorak uitvoer.
Die hoog aangeskrewe pianis FRANCOIS DU TOIT het ingestem om in die plek van Steven De Groote (wat onlangs oorlede is) by die fees op te tree. Mense wat vir de Groote bespreek het kan die kaartjies gebruik vir Du Toit se opvoering. Dit vind op dieselfde tyd plaas - Woensdag 12 Julie om 10h30, in die Monumentteater. Dié wat hulle kaartjies wil omruil moet die kaartjieskantoor by die Setlaarsmonument skakel.
DIE KAAPSTADSE SIMFONIE-ORKES gee twee eksklusiewe opvoerings onder die stok van die wêreldberoemde Duitse dirigent Wilifried Boettcher met Lamar Crowson as klavier-solis: op Donderdag 13 Julie en Vrydag 14 Julie tydens die Gala konsert wat tradisioneel 'n hoogtepunt is.
PETER KLATZOW gee 'n spesiale vertoning van sy nuwe komposisies (première) op Bastille-dag, die tweehonderdste herdenking van die Franse revolusie.

Fringe musiek

Vir twee van die musiek-items aan die FRINGE kan vooraf by Computicket bespreek word. Dis die Smirnoff Jazz-konsert en die Picnic Suite.
Die SMIRNOFF JAZZ-KONSERT sal ongetwyfeld die musiekhoogtepunt van die fees wees. 'n Geleentheid om die vyftigerjare se sjebeen jazz-mbaqanga style van ons "goue era" (Sophiatown) te hoor, asook unieke eietydse township-jazz mengsels soos dié van die Darius Brubeck (Dave "take five" se spruit) en Victor Ntoni-span. Dis ook 'n eenmalige geleentheid om hedendaagse jazz-mabaqanga legendes soos Thandi Claasen, Basil "Mannenberg" Coetzee (saam met Sabenza), Duke Makazi en Ezra Ngcukana uit al die uithoeke van die land (Jhb, Natal en Kaapstad) SAAM te sien optree. Dié konsert vind slegs op die openingsaand van die Grahamstad-fees op Donderdag 6 Julie om 10 nm by die Setlaarsmonument plaas.
CLAUDE BOLLING SE "PICNIC SUITE" - deur die Teljoy Festival Quintet met Steven Sher (ghitaar), Leslie Shiels (fluit), Surendran Reddy (klavier), Gil Anderson (dromme) en Nippy Cripwell (dubbelbas). Die enigste uitvoering is op 11 Julie, om 10 nm by die Monument.
* Verlede jaar het die Grand Hotel dié plek geword om laataand te vergader met Norbert Notvotny van die Rhodes se musiekskool en sy Bigband se Tribute to Glen Millar. Wees weer op die uitkyk vir waar hierdie laatnag swing-orgie deur die nou genaamde RHODES UNIVERSITY GLENN MILLAR BAND tot laatnag gaan optree.
A WORLD OF SONG word aangebied deur die Johannesburgse Walliese Manskoor.
ABAZOLISI SOUL SINGERS kom met 'n deel van ons Afrika-musiektradisie wat nog nie "ontdek" en kommersieël ontgin is nie.
BACKWATER BLUES BAND uit Pretoria bring tradisionele en nuwe bitter bloues.
JOHAN RAUTENBACH speel klassieke ghitaar.
CRADOCK MUSICA maak kamermusiek met mandolien, balalaika, ghitaar, klarinet, klavier en stemme.
KAAPSTADSE SIMFONIE-ORKES se koperblaaskwintet speel jazz en ligte musiek.
Die DUO RECITAL deur Hester Stander (soprano) en Alexander Schwartz (bariton) bestaan uit lieder en liedjies.
IPHARADISI deur The Crusaders from Sebokeng College, 'n stemensemble, is 'n "gospel"-revue met die boodskappe van geloof, hoop en die goedheid van liefde van God.
JAZZ AXIS van Pretoria Technikon se ligtemusiekdepartement speel jazz-staatmakers en oorspronklike komposisies.
LIGHT LIVELY AND LILTING deur die Wynbergse "High Vocal Ensemble".
THE LOVE BROTHER word aangebied deur Grahamstad se 'Isicthamiya-groep (hulle sing soos Ladysmith Black Mambazo).
ORGAN BY TWO Bach en die moderne meester Messiaen deel 'n tema.
SONGS OF LIFE AND DEATH is Mussorgsky se Songs of Dance of Death en sy Nursery Song Cycle asook duette van Rubenstein en Dvórak.
SURENDAN REDDY lewer 'n solokonsert van onder andere oorspronklike jazz-komposisies.
Daarbenewens tree 'n hele aantal groepe (agt) onder die banier G-TOWN GROOVE op by vier veskillende geleendhede. Hulle is die Mayibuye Marimba Group, Seville ('n plaaslike Afrika-jazz groep) die reggae-groepe Serenade en Right of Way en die Mbube-Afrikasanggroepe Love Brothers, Happy Singers en Abonwabisi. The Pleasure Machine sal daar wees vir "ballroom dancing"-liefhebbers. Vrydag 7 Julie - Noluthando Hall om 7 nm: Mayibuye, Love Brothers en Right of Way. Saterdag 8 Julie- Noluthando Hall om 5 nm: Right of Way, Happy Singers en Seville. Donderdag 13 Julie om 7 nm - Canterbury Hall: Seville, Serenade en Mayibuye. Vrydag 14 Julie by Canterbury Hall om 7nm: Serenade, Abonwabisi en Pleasure Machine.

Cuyler Street is terug!

Met Jennifer Ferguson, Die Gereformeerde Blues Band, Thembi Mtshali, Joanna Weinberg, Abigail Khubeka, Surendan Reddy en ander. Plus kabaret en teater.

DIE uithangplek vir buitefeesvertonings wat in 1987 so gewild was (en dikwels beter was as die amptelike opvoerings) is vanjaar terug. Van die gewildste teater, kabaret, rock, township, en ander musiek sal daar aangebied word.
Cuyler Street is in Cuylerstraat nr 6 - tussen High en New strate, een straat wes van Hillstraat.
LEGENDS is 'n "cover"-kabaret deur Joanna Weinberg, Steve Walsh, en Barbora Tellinger begelei deur Reuben Samuels (dromme), Didi Kriel (musikale leiding en klavier), en Kai (bas). Van die Andrew Sisters, Marley, Greta Garbo, Marilyn Monroe, Janis Joplin, tot die Beatles.
ORGASMO ADULTO - Escapes from the Zoo: Amanda Strydom en Michelle Maxwell voer revolusionêre Italiaanse dramaturg Dario Fo en werderhelf se stuk oor "feministiese" seksualiteit op.
JENNIFER FERGUSON: Slegs twee opvoerings van haar eie eenvrou-vertoning.
THEMBI MTSHALI, wat ook saam met Jennifer Ferguson in Inyanga - Women of Africa in die hoofprogram optree, lewer 'n paar vertonings van haar eie. Blues en Afrika-ritme met die tweede deel vol deuntjies van Miriam Makeba.
Die nou wêreldbekende Afrikaanse musikaleanargiste, Kerkorrel en die GEREFORMEERDE BLUES BAND, dis 'n reeks opvoerings van hulle Voëlvry-toer op.
DÉ is 'n Afrikaanse revue geregisseer deur die bekroonde jong dramaturg Charles Fourie met Catharina Scheepers, Nan Hamilton, Antoinette Butler en Jeanette Ginslow - skits, danse en 'n multi-media ekstravaganza oor die lewe.
ABIGAIL KHUBEKA, wat saam met Makeba en die ander Sophiatown-legendes van die vyftigerjare gesing het, bied The Amazing Abigail aan. Klem op blues en jazz.
SURENDAN REDDY, die bekende klassieke pianis, sal in drie optredes oorspronklike jazz-komposisies uitvoer.
Die akteur/danser/sanger Soli Philander is ROSIE SEPTEMBER, 'n "coloured housemaid turned entertainer" met 'n satiriese uitkyk op die lewe en gehore.
BARBORA TELLINGER gebruik die Legends-begeleiers om haar eie kabaret, Me, I said, op te voer. 'n Paar oorspronklike komposisies en ander nommers.
FIONA RAMSAY sal later in die week saam met Barbora in nog 'n opvoering, "Saying it in Broken English" optree.
STEVE WALSH - ook in Legends - sal ook saam met die Bullets (Willem Möller van die GBB op ghitaar en die res van die Legends-begeleiers) in A Life in A Day optree.
'n Plaaslike jazz-groep van Grahamstad, Seville, sal 'n enkele Sundowner-konsert aanbied.

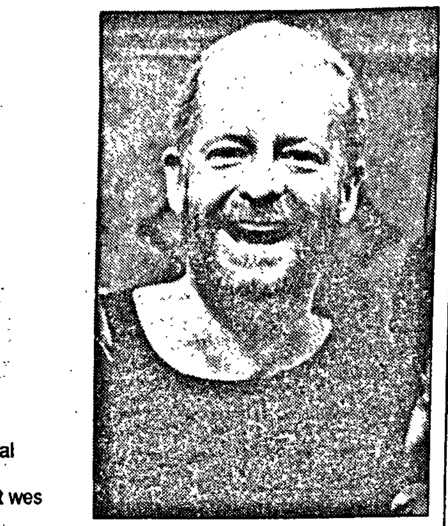

Pieter-Dirk Uys is die ontvanger van 'n spesiale toekenning deur die feeskomittee van die 1820 Stigting op Grahamstad vir "sy unieke en volgehoue diens, sowel aan die Nasionale Kunstefees as aan die Suid-Afrikaanse toneel in die breë." Dit is maar die tweede keer dat so 'n toekenning gemaak word. Uys se eerste bydrae tot die fees was in 1976 met Gods Forgotten en Strike up the Banned.
Marthinus Basson is vanjaar se ontvanger van die jongkunstenaarstoekenning vir drama.
Helen Sibidi is vanjaar se ontvanger van die jongkunstenaartoekenning vir Kuns en Gary Gordon vir Dans. Johnny Clegg sal in absentia die jongkunstenaarstoekenning vir musiek ontvang. Hy is op die oomblik nog oorsee.

Kerkorrel en die GBB tree op by Cuyler Street

Só maak mens

Die bed en brekfis skema in privaathuise wissel van R55 tot R75 per dubbelkamer per nag. Bel Sherryl by Tom Tits Travel: Tel (0461) 22235.
Die Stigting sal inligting hê oor die kampeerterrein.
Inligting oor tussenstedelike busse tussen Grahamstad en die naaste groot lughawens asook 'n feesbus in die dorpie van en na vertonings, is by die 1820 Stigting beskikbaar.
SAL gee 20% persent afslag op vlugte na Port Elizabeth en Oos-Londen van 1 tot 15 Julie mits die kaartjies deur die 1820 Stigting bespreek word.
Daar is spesiale tariewe vir motorhuur in PE, Oos-Londen en Grahamstad.
Status Toere bied 'n spesiale 8-dae pakket vir feesgangers wat die volgende insluit vir slegs R695: retoerreis van Pretoria na Grahamstad per luukse bus, akkommodasie, bed en brekfis vir die volle duur van die fees en oornag op Colesberg met die kom en gaan in 'n 2-ster hotel. Bel (012) 802-0231.
Volgende week: kabaret, dans, mimiek, kuns, film, die winterskool en studente- en skoolopvoerings.

Geen boikot: R17 000 se gratis kaartjies

Victor Munnik

LEFTIES kan met geruste harte die Grahamstadse Kunstefees bywoon.
Die fees gaan voort met die "voorwaardelike goedkeuring" van die Interim Cultural Desk van Transvaal.
"Ons benadering is simpatiek, 'n mens wil mense tegemoet kom as dit lyk of hulle wil verander," sê Wilhelm Liebenberg van die Desk.
En Sue Ross, persbeampte van die 1820 Stigting, sê: "Kommunikasie is wat ons in ons land nodig het, veral deur kulturele uitdrukking. Juis by die Fees het ek sekere dinge van die land, wat ek self nie beleef of beleef het nie, vir my baie werklik gemaak. 'n Boikot sou die kommunikasie blokkeer."
Wat is die politiek om die Grahamstadse kunstefees?
Liebenberg sê dit is 'n diskrepans dat ryk mense elke jaar 'n week lank op Grahamstad toesak om die kultuur te kom geniet. Die vraag is, wat beteken dit vir die mense wat daar bly?
Volgens Liebenberg was die belangrikste versoek van die Grahamstadse gemeenskap dat die fees nie net een keer 'n jaar 'n week lank om Grhamstad neerdaal en dan in die niet verdwyn nie.
Sue Ross sê daar word al meer gepoog om die hele dorp op deurlopende basis by die fees te betrek, sonder om dit op mense af te dwing.
Onder dié pogings is die beskikbaarstelling van sowat R17 000 se kaartjies aan mense wat weens hul geldelike posisie nie die fees kan bywoon nie. Die kaartjies word versprei deur gemeenskapsorganisasies in die townships.
Twee venues vir die fees is in die townships, en die feesbus sal mense - soos met al die ander venues - soontoe vervoer.
Tydens die fees word 'n twintigtal plaaslike inwoners in diens geneem en opgelei as tegnici en veiligheidsbeamptes.
Daar is ook workshops in dans, drama, mimiek, kuns en musiek wat dwarsdeur die jaar aangebied word, tesame met gereelde konserte.
'n Verdere beswaar van die Interim Desk was dat die fees baie Eurosentries is.
Ross sê die oorsprong van die fees is inderdaad baie Engels, maar soos Suid-Afrika se kultuur ontwikkel, kry die fees ook 'n al hoe breër Suid-Afrikaanse karakter.

After Dark
RESTAURANT
Queenstr. 80
Pretoria Sentraal
Tel: 325-6613
Bied Aan:
LEGENDS
met
Joanna Weinberg
Steve Walsh
Barbara Tellinger
'n Kabaret oor die filmsterre wat legendes geword het
Maandae tot Saterdae tot 1 Julie
Tyd: 19h00
Ingangsfooi: R10 per persoon, ete verpligtend
Besprekings: (012) 326 6613 of 260724

'n Baie besondere 'bredie'

BREDIE moenie in die vloeistof swem nie, het ek in 'n vorige rubriek gewaarsku, want bredies is nie sop nie.

Elke reël het egter sy uitsondering.

Vandag wil ek oor 'n bredie skryf wat eintlik 'n sop-bredie is.

En dit is baie besondere gereg. As jy die regte bestanddele gebruik kan jy skaars glo wat uit die pot kom. Jy eet bietjies-bietjies in stilte.

So 'n gereg sluk jy nie af omdat jy honger is nie. En indien jy voor die tyd honger is, eet gerus 'n sny brood.

Dit is nie 'n goedkoop bredie nie, omdat jy 'n goeie lamsboud moet koop en twee bottels goeie swaar roolwyn daarin moet gooi. (In hemelsnaam nie Tassenberg of ander "kookwyn" nie.)

Dis die soort gereg wat jy vir baie spesiale vriende kook. Vra hulle om genoeg wyn saam te bring want ná so 'n ete moet 'n mens bietjie (of baie) vrolik word.

Die resep is vir ses of sewe mense, omtrent die ideale getal vir 'n klein dinee waarop mens lekker kan gesels.

Jy sal ook hier 'n splinternuwe soort knoffelbrood ontdek, baie anders as die gewone kru knoffelbrood. (Indien jy een van die ongelukkige mense is wat nie van knoffel hou nie, kan jy gewone brood saam met die gereg eet. Ek raai jou egter aan om vinnig te leer knoffel eet.)

Koop die bestanddele die vorige dag. Die vleis moet vier uur lank marineer en die "bredie" moet drie en 'n kwart uur in die oond deurbring. Beplan dus.

Bel jou slagter 'n paar dae voor die tyd om gesoute varkmaag ("salt belly of pork") in die hande te kry.

Hierdie resep vra vir gesoute varkmaag sowel as gesoute varkvel ("salt rind of pork"), maar dis moeilik om die twee afsonderlik te kry. Kry dus varkmaag met die vel aan.

Die bestanddele is soos volg:

1 goeie lamsboud van 3 kg, ontbeen (vra jou slagter as jy nie weet hoe nie)

700g gesoute varkmaag, in water geweek en in stukkies so groot as jou duim gesny

2 bottels goeie stewige roolwyn

240g grof gekapte uie

4 huisies knoffel, geskil en platgedruk

4 tamaties wat 100g elk weeg

2 blokkies beesvleisaftreksel

1 bouquet garni, wat bestaan uit heelwat vars pietersielie, 'n halwe stok seldery, 'n lourierblaar, 'n stuk lemoenskil 10cm lank en takkies vars tiemie, wat alles met 'n garingdraad aanmekaar vasgemaak is

3 eetlepels olyfolie

200g koekmeel

1 eetlepel fyngedrukte swart peperkorrels

En vir die knoffelbrood (moet jou asseblief nie doodskrik nie):

5 heel knoffelknolle (KNOLLE, nie huisies nie)

3 eetlepels olyfolie

een of meer Franse "baguette" brode

Sny oortollige vet en bloederigheid van die lamsboud af, en sny die vleis in groterige stukke van omtrent 80-90g. Plaas saam met die uie, knoffel en tamaties (geskil, gekap, sonder pitte), die bouquet garni en peper in 'n groot emaljeysterpot. Gooi die twee bottels goeie wyn by (al breek dit jou hart) en ook die olyfolie en meng deeglik met 'n houtlepel. Plaas vier uur lank in 'n koel plek (maar nie in die yskas nie) om te marineer.

Sny die varkmaag in blokkies en plaas in 'n groot pot met koue water. Verhit tot kookpunt en prut 5 minute lank. Dreineer en spoel onder koue water af.

Voorverhit die oond tot 110 grade Celsius (225 grade Fahrenheit - dis al) wanneer die vleis drie en 'n half uur lank gemarineer het. Voeg die varkvleis, boeljonblokkies (verkrummel), en 'n teelepel of twee growwe sout by die marinade, en voeg genoeg koue water by om 2cm bokant die vleis te lê.

Meng die meel met koue water in 'n bak, plaas die pot se deksel op, en seël die deksel dig met die deeg. Plaas die ysterpot in die oond en vergeet langer as drie uur daarvan.

Om op te dien verwyder jy net die kors van die deksel, gooi die bouquet garni weg, verwyder oortollige vet met 'n lepel en pas die smaak aan. Bedien dit baie warm in sopborde - elkeen met lams- sowel as varkvleis en heelwat vloeistof. Doop die knoffelbrood daarin. Maak ook 'n goeie slaai.

Maak die knoffelbrood só:

Breek die knoffelknolle op en skei die knoffelhuisies. Skil die huisies, sny elkeen in twee en verwyder enige groen gedeeltes.

Kook die knoffel 5 minute lank in twee liter soutwater. Dreineer en herhaal die proses drie keer.

Hierdie proses neem die meeste van die byt uit die knoffel: het jy al subtiele knoffel geëet?

Gooi dit 'n vierde keer in die water en laat dit 'n rukkie prut totdat dit sag is. Dreineer en maak fyn deur dit deur 'n sif te druk. Meng met drie eetlepels olyfolie: dit is nou 'n gladde wit puree. Voeg 'n bietjie fyn sout by.

Sny die Franse brood in skywe en rooster aan albei kante in die oond. Smeer liggies met die knoffelpuree aan een kant en plaas 'n paar sekondes onder die oondrooster.

Dit is een van die besonderste geregte wat ek ooit geëet of berei het. Net 'n meester sou byvoorbeeld daaraan kon dink dat die lemoenskil, soos elkeen van die ander bestanddele, onontbeerlik is vir hierdie gereg. En moenie dink lamsvleis en varkvleis kombineer nie uitstekend nie.Bedien as nagereg bloedpomelo's, in helftes gesny, met 'n dik laag (verkieslik versuikerde) heuning daaroor gesmeer, wat sewe minute onder die oondrooster gedruk is. Heerlik.

En dan 'n stukkie Brie vir elke gas. Drink nog baie wyn tot laatnag.

KOOS COETZEE

Duisendblad: van orakel tot haargroeimiddel

Krui vir jou...

Achillea millefolium

VOORDAT koning Wu die Chou-dinastie kon vestig, moes hy eers die magtige Shang in die noorde van China verslaan. Hy het die ou skilpaddop-orakel geraadpleeg en dié het hom afgeraai om die Shang aan te vat.

Wu was nie tevrede met die uitspraak nie en het weer die orakel geraadpleeg. Dié keer het hy stokkies van die duisendblad (yarrow) gebruik.

Die uitspraak was gunstig, hy het opgetrek teen die Shang en hulle verslaan - die ou skilpaddopmetode om die orakel te raadpleeg moes plek maak vir die vyftig duisendbladstokkies.

Duisendblad het ook die bloeding aan Achilles se hakskeen help stop. Vandaar die botaniese naam vir die nuttige krui - Achillea millefolium.

Maar die krui word nie net gebruik om die gode se bloeding te stop of om konings te help om hul vyande te oorwin nie.

Gewone mense gebruik dit eeue lank al as medikasie vir so te sê enige kwaal.

So byvoorbeeld word dit vandag nog met welslae gebruik vir die behandeling van hipertensie en koronêre trombose.

Duisendbladtee - versoet met 'n bietjie heuning - werk koors doeltreffend teë, is goed vir verkoues, diarree, rumatiek en 'n seer keel. Neem 'n handvol duisendbladblare en laat dit vir ongeveer 10 minute trek in 'n liter kookwater. Gooi die treksel deur 'n sif en versoet met heuning. 'n Koppie elke oggend en aand behoort die ding te doen.

Volgens Margaret Roberts in haar uitstekende Book of Herbs - geen kruieliefhebber kan daarsonder nie - kan 'n duisendbladtreksel daagliks in die kopvel gevryf word om haargroei te stimuleer.

'n Treksel van die blomme dien weer as baie doeltreffende velreiniger.

Soos in die geval van Achilles, kan die krui steeds gebruik word om wonde te reinig en bloeding te stop.

Die duisendblad is miskien nie 'n baie nuttige krui om mee te kook nie, maar dit het soveel medisinale eienskappe dat dit ons kan help om gesond te wees terwyl ons eet.

Volgende week: pietersielie.

RYK HATTINGH

ETE EN DRINKE

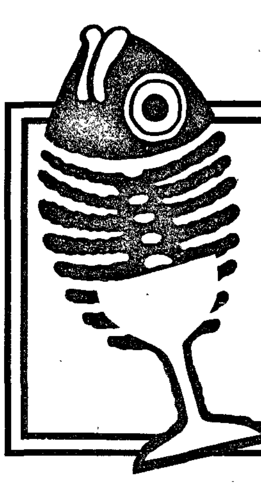

Die laaste van 1961 se Monis Port op die mark

MONIS het die laaste van sy 1961-port in 'n versamelaarsreeks vrygestel.

Die port - wat volgens kenners kom uit die beste plaaslike port-oesjaar nog - kom in 4 500 bottels.

Elkeen is individueel genommer met ses beroemde artillerie-stukke wat in die Anglo-Boereoorlog gebruik is op die etikette.

Die port, ryk en neuterig met 'n ryp en rosynagtige aroma, is op die tradisionele Portugese manier gemaak deur Monis se keldermeester, Hans Losch.

Monis se produkbestuurder, Johan Slabbert, sê: "Dis die derde in die Monis versamelreeks van port uit verskillende oesjare, wat belangrike aspekte van ons land se geskiedenis op die etikette uitbeeld.

"Die eerste reeks het ses ou Suid-Afrikaanse seëls gedra, die tweede die 'Randlords' wat soveel bygedra het tot die groei van die Transvaal.

"Die derde wys die artillerie wat in die Anglo-Boere oorlog gebruik is. Die Long Cecil, die 4,1 duim agterlaaier wat in die beleg van Kimberley deur die Engelse gebruik is:

"As teenvoeter het die Boere die Long Tom bestel, 'n 155mm Creusot-kanon wat ook op een van die etikette verskyn.

"Die ander kanonne is die Lord Nelson wat ook by Mafeking gebruik is, 'n 4,7 duim vlootkanon van die HMS Terrible wat later in die ontsetting van Ladysmith gebruik is, die 15-ponder wat deur die Britse leër gebruik is, en die Boere se 'Pom Pom'."

Die port is gemaak van 'n versnit van Souzao, Cinsaut, Tinta Barocca en Cabernet Sauvignon. Die druiwe is gekweek op onbesproeide grond op die verweerde graniet van die Boberg. Die port is twee jaar lank verouder in klein Franse eikevaatjies, voordat dit in groter hout oorgeplaas is.

Keldermeester Losch beskryf sy port as goed gebalanseerd in geur, nie te swaar of te stroperig nie, met 'n heeltemal droë afronding op die verhemelte.

Hy sê die volle warmte en rykheid van die port het maar onlangs na vore gekom, en behoort ten minste nog 'n dekade te hou, aangesien die port 'n goeie suur en dus 'n goeie verouderingspotensiaal het.

HARRIDANS RESTAURANT
JANET TELIAN
JACQUI CRAIG

By die Mark-teater
Breëstraat, Newtown
Tel: 838-6960

THE COMPANY
Vegetariese en seekos-restaurant
Oop elke dag behalwe Maandae
11vm - 3.30nm en 6.30nm - 12.30
Rockeystraat 9a
Bellevue
648-0801
THE COMPANY IS SO LEKKER

ONTHOU
Koala Blu Restaurant
is elke middag en aand oop
482-2477/8
Ons bedien besondere kos uit Suidoos-Asië

Net die mix is verkeerd

A Piece of Sky, met Evan Schoombie, Michele Hill, Hardus Bester en Lizanne en Anne-Marie Barnard by die Black Sun in Orange Grove

HANS PIENAAR

DAAR is mak kabaret en hier-en-nou-kabaret. Mak kabaret kry jy of in restaurante as 'n bonus of in rejects uit digbundels of dramas wat nie wou werk nie.

Albei probeer Europa naboots, uit toeristeprogramme of koffietafelboeke oor die geskiedenis van die kabaret. Dis die vier B's wat geld: Bietjie Brecht, Brel en Blues.

Hier-en-nou-kabaret (by gebrek aan 'n ander naam), daarenteen, kom amper uit die Suid-Afrikaanse aarde, geskryf deur mense wat struggle op hul individuele manier met die dinge hier.

Dit word dikwels verbied. Dit word ewe dikwels onderskat, maar is al 'n sterk tradisie onder Engelse dramamense.

A Piece of Sky probeer albei wees, en dis waar dit 'n bietjie flop. Net 'n bietjie, want tussen die te bekende restaurant-liedjies (al is hulle ook hoe mooi gesing, veral deur Michele Hill met haar wonderlike stem), is daar absoluut memorabeles, soos Evan Schoombie se "Next".

Dis net die mix wat verkeerd is, want die rustige, ontspanne aanslag is waar hierdie ensemble die harde kabaret een oor is, en wat 'n mens nog hoop sy stempel (sterker) op die toneel sal afdruk.

Miskien kan hulle ook met die gehoor praat, verduidelik wat hulle doen. En die Barnard-tweeling ("even the orchestra is beautiful") lyk asof hulle baie dinge te bied het, as 'n mens na hul CV's kyk.

Maar vat 'n kans en gaan kyk.

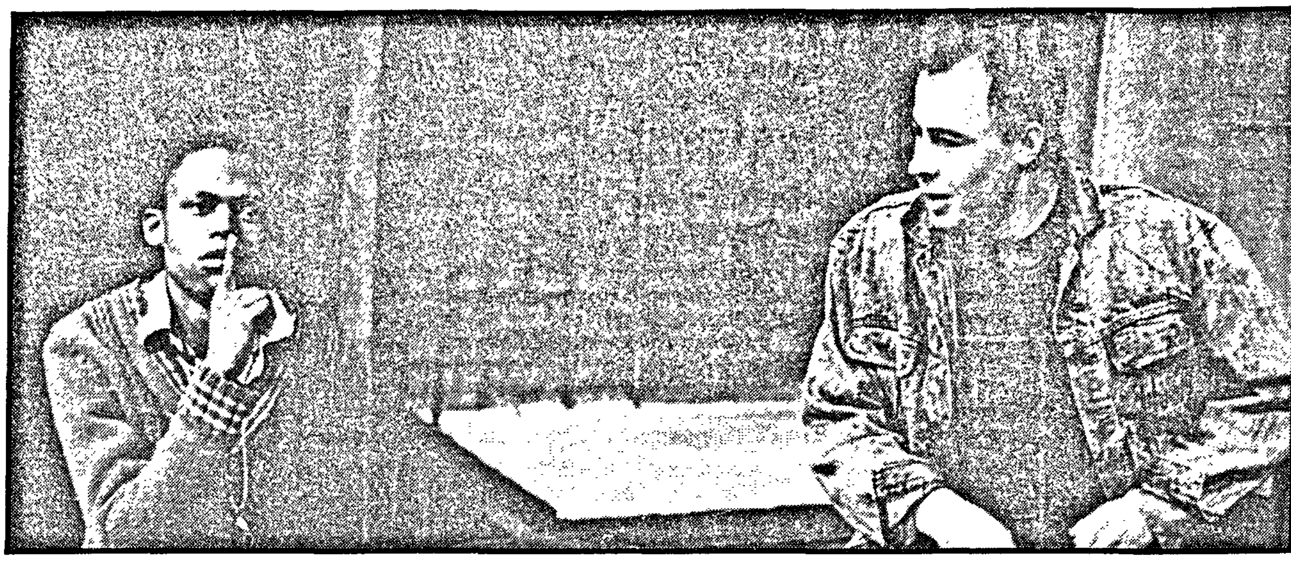

"Sjuuuut" sê die bloedjong comrade (Thulane Gxubane), terwyl die malkop joller (Jamie Bartlett) dink "what's your problem, my man?"

Big Boys wys polisie se menslikheid

Big Boys, deur Charles Fourie. Met Jamie Bartlett, Thulane Gxubane, Zane Meas en Chris van Niekerk onder regie van Gerrit Schoonhoven in die Laager by die Mark tot 15 Julie

VICTOR MUNNIK

ONS sien hoe die kleurlingkonstabel die swart kind martel. Later erken die wit sersant oor 'n bottel klipdrif na 'n rugbypaartie hy het dit ook gedoen - in Pretoria.

Die kleurlingkonstabel - wat die dag vir die eerste keer vir die dorpspan uitgedraf het - sê op sy beurt wanneer hy die comrades martel, dan voel dit of hy sy ouma, of sy vrou, of sy eie laaitie martel.

Intussen pleeg die comrade selfmoord in die sel waar hy saam met die bedorwe rykmanskind aangehou word - nadat hulle politiek met mekaar begin praat het.

Nie net politiek nie. Die rykmanskind vertel die "little kaffir" wat is 'n disko, en hulle begin saam in die sel dans.

Hy vertel hom ook - soos 'n regte ouboet - van die geheime van seks.

En die comrade - die arme "little wanker" - vra hom so uit oor sy ouers dat hy, cool soos hy is, wil mal word daarvan.

Big Boys is 'n stuk met baie menslikheid, en in die produksie daarvan by die Markteater word dit ten volle deur die spelers ontgin. Hulle kry die gehoor ook lekker aan die lag.

Hier en daar breek die spanning wel: die rugbyballet teen die einde verdwaal êrens tussen absurde teater en skoolkonsert.

Maar die karakters word almal oortuigend voorgestel, al kan hulle maklik stereotipes word.

Die karakterontwikkeling is beperk tot die tussenfigure: die kleurlingkonstabel en die wit joller. Die sersant bly effens belaglik, en die comrade bly enigmaties.

Juis wanneer stereotipe karakters gekies word, lê die politieke kommentaar vlak. Hoewel 'n mens dit verwelkom dat die "menslike" van die polisie ondersoek word, is daar tog - aan die ander kant - 'n vervreemding om die karakter van die comrade.

Is dit die dramaturg se keuse dat die comrade so sterf? En hoekom?

Is die comrade se bestaan om die een of ander rede onmoontlik of onhoudbaar?

Charles Fourie is besig om in 'n baie sterk dramaturg te ontwikkel.

Sy werk is opwindend en oortuigend.

Maar soos hy ryper word, sal hy verder verby eksposisie moet beweeg, en versigtig moet wees vir maklike oplossings - veral omdat hy moeilike politieke onderwerpe kies.

1969 : Die oorlog tuis

1969
Met Robert Downey Jr, Kiefer Sutherland, Bruce Dern, Mariette Hartley en Joanna Cassidy

ANDREA VINASSA

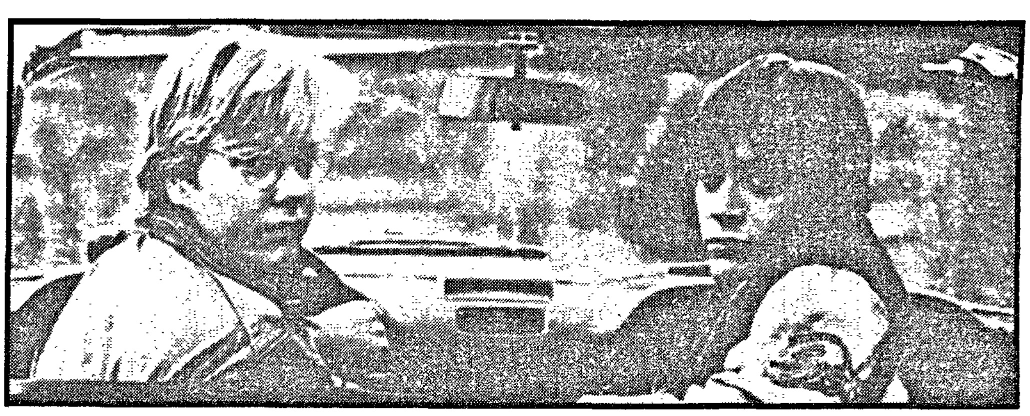

Sutherland en Downey

DIESELFDE man wat On Golden Pond geskryf het, het 1969 geskryf (en die regie behartig). Dit het my onmiddelik agterdogtig gemaak en ek het 'n liriese, soetsappige pot kleinburgerlike indulgence verwag.

Ja, 1969 beeld die pyn, die frustrasie en die vrese van twee kleinburgerlike gesinne tydens die Hippie-tydperk uit en dit is plek-plek soetsappig. Maar ek gun Thompson sy soetsappige oomblikke. 1969 se boodskap strek veel wyer as eng voorstedelike Amerika... na eng voorstedelike Suid-Afrika.

Dit draai om die generation gap, ryloop, nudisme, dope-rook, kombies vol psigodeliese kunswerke, vuil bell bottoms, "acid trips", seks, idealisme, kampusprotes, polisie-brutaliteit en "draft dodging."

Die Viëtnam-oorlog is bo aan Amerika se lys van holruggeryde onderwerpe, maar daar word skaars 'n stukkie film aan "die oorlog tuis" gewy. Daar word op 'n baie beskeie manier hulde gebring aan die gewetensbeswaardes en dié wat op straat teen die polisie en die politici geveg het.

Ralph (die maltrapgenie wat spesialiseer in dwelmoordosisse op die silwerdoek, Robert Downey Jr van Less Than Zero-faam) en Scott ('n berekende Kiefer Sutherland wat hom weer as die sensitiewe digter voordoen) is geen helde nie. Hulle is bang vir doodgaan en wil nie Viëtnam toe te gaan nie. Dat Thompson hulle nie moedige dade laat uitvoer nie, tel in sy guns.

Thompson beklemtoon die alledaagshede. Tydens grootse gebeure soos Woodstock, die My Lai-slagting, Nixon se intrede as president, mense op die maan en radikale studenteoptogte ontdek sy karakters acid en praat hulle oor meisies. Maar dit is juis met dié oënskynlike onbenullighede waarmee 1969 die diepste tref.

Dié optog in Washington waaraan 700 000 mense deelgeneem het, het werklik plaasgevind en hoewel meeste van die situasies nie werklik gebeur het nie, sal ieder en 'n elk dit verstaan... dit is op die alledaagse vlak dat oorlog almal van Saigon tot Moskou tot Soweto tot Kaapstad aantas.

dié week by die
MARK-TEATER

MARK-TEATER
Maan - Vry: 8nm
Sat: 6.00nm & 9nm
MY CHILDREN! MY AFRICA!
Regie deur Athol Fugard
Met John Kani, Kathy Jo Ross en Rapulan Seiphemo. Open 27 Junie om 8.00nm

UPSTAIRS-TEATER
MAN TO MAN
met Elsabé Zietsman
Maan - Vry: 8.15nm
Sat: 6.15nm & 9.15nm

DIE LAAGER
Maan - Vry: 8.30nm
Sat: 6.15nm & 9.15nm
BIG BOYS
Regie deur Gerrit Schoonhoven

WAREHOUSE BY DIE MARK
LAKUTSHON' ILANGA
Maan - Vry: 8nm
Sat: 5.30nm & 9.15nm

KIPPIES BY DIE MARK
Dins - Don: 8.30 (Ingangsfooi R6)
Vry - Son: 8.30nm (Ingangsfooi R8)
TANANAS

MARKGALERYE
Groot Galery
Wayne Bather
Beelde op metaal
Klein Galery
Alf Khumalo
Foto's van vroue uit 'n fotograaf se portefeulie

Telefoon 832-1641
Bespreek by enige Computicket, tel 28-3040
Onthou die snuffelmark elke Saterdag van 9vm tot 4nm op die Mary Fitzgerald-plein

Jameson's
66A COMMISSIONER ST. JHB

Vry, Sat & Son	Peto
Dins, Woens	Dislexix
Don	Peto

Tel: 836-6002/838-1769

Ons verkoop die allerbeste inheemse handwerk en kuns

ZONA

Ons rare artikels is 'n fees vir die oog én die sak

Grantlaan 64,
Norwood.
Tel: (011) 728-4154

MUSIEK

Jameson's Bar, Commissionerstraat: 'n Wye verskeidenheid SA musiek: van mbaqanga tot pseudo-samba. Jazz by die Saterdagmiddagete, geen toegangsgeld. Peto speel vanaand en Saterdagaand en dan weer van Dinsdag tot Sondag.

Koala Blu, Melville. Jazz elke Sondag in die binnehof aangebied deur die Transvaalse Jazzklub.

Roxy Rhythm Bar, Mainstraat, Melville: Luidrugtige bierpens-studenteplek. Vanaand: African Jazz Pioneers (onbevestig). Saterdag: The Jive. Maandag: Vinnie and the Viscounts. Dinsdag: Little Sister. Woensdag: Shifty Henry. Donderdag: Mike Faure and Steam Machine.

The Junction, h/v Breë- en Claimstraat: "Ouer" rock en new wave, beter as die disko-twak op ander plekke. Chris Prior en Neil Johnson is soms op Saterdagaande die platejoggies. Aanbeveel vir denkende jollers.

Kippies, Mark-teater, Newtown: Township-jive se meer voorstedelike gelyke. Tananas speel tot 2 Julie hier.

The Thunderdome, h/v Claim- en Noordstraat: "Mega"-disko, kroeë en groepe. Baie spieëls en hoë hakke. Oop van Dinsdae tot Saterdae.

Rumours, Rockeystraat: 'n Tipiese Rockeystraat laataand "joint" vir mense wat soms werk ook.

Ja! Voel die pols van Afrika

The Base: Simba Morri en die Genuines speel saam vanaand en Saterdagaand. Sondagaand is dit Jazz Denn en Amampondo stel hulle nuwe album dan bekend. En Woensdagaand is weer reggae.
Villa Revue: Workforce speel hier. Saterdagmiddae is daar 'n paar ernstige jazz-sessies.
Tatler's, Silversands: Dinsdae tot Donderdae tree die groep Rumour op. Vrydae kan die liefhebbers van laserstrale, John Travolta en alles wat met disko te make het, die groep Collage gaan geniet en Saterdagaand is dit weer Rumour. Sondagaand is dit jazz met Jeff Weiner en Mainstream.
Idols, Loopstraat: Verskeie musieksmake kan, so lyk dit, hier bevredig word. Van acid house, tot funk.
Arties Cellar Pub, Riebeeckstraat 34: Verskeie jazz-groepe tree elke Saterdagmiddag tussen 2 en 6 hier op.

Late Nite Duke's, Melville: Laatnag-alternatief vir Rockeystraat. Oop van vyfuur smiddags tot baie laat saans en Saterdae vir middagete. Etes word sewe dae van die week tot laataand bedien.

Rake's Wine Bar, Ridgestraat 20, Parktown: Ou huis met groot tuin. Ligte etes op grondvloer, steak op boonste verdieping. Woensdag tot Vrydag: Martin Vee. Saterdag: Mike Anderson. Sondagmiddag: The Waldorf String Band.

Club Manzattan, Moletsane, Soweto: Hoër-inkomstegroep disko. Oop van 11 nm. Maandae en Dinsdae is toegang gratis. Twee gratis biere op aande wanneer toegang gevra word. Alle soorte musiek.

Idols, bokant van Endstraat: Juppie-paradys! Lang toue van baie entoesiastiese jollers buite. Almal irriterend mooi.

Easy By Night, Natalspruit: Hoë-inkomstegroep jollers. Baie gewild onder Sowetane op Woensdagaande. Speel saam as jy 'n BMW het.

Club Status, Fun Valley: Disko met baie dansplek. Syndicate met Ronnie Joyce speel gereeld.

Hard Rock Cafe, Oxfordlaan 204, Illovo: Gewilde tiener-uithangplek .

King of Clubs, h/v Mark- en Von Wiellighstraat: Hi-NRG gemors op boonste verdieping op Woensdae, Donderdae, Vrydae, Saterdae en Sondae. Disko-mbaqanga.

Blues, Marshallstraat 165: Wesens van die noordelike voorstede (ouderdom tussen 25 en 35) se uithangplek. Disko-musiek.

NU METRO THEATRES PRETORIA
Now Showing 23 June - 29 June
OSCAR 341-7682
Jeppe Street, Sunnyside
THE PRINCESS BRIDE
A Comic Tale of Love and Adventure (A)
Mandy Patinkin, Chris Sarandon
DAILY: 9 45, 12 15, 2.30, 5.15, 7 45, 10 00
METRO 44-9867
Esselen Street, Sunnyside
POLICE ACADEMY 6
A Riotous Comedy (A)
Bubba Smith, Michael Winslow
DAILY 9.45, 12 15, 2.30, 5.15, 7.45, 10 00
VILLAGE 44-6096
1
TEQUILA SUNRISE
An Erotic Thriller (2-18)
Mel Gibson, Michelle Pfeiffer
DAILY. 9 45; 12 15, 2.30, 5 15, 7.45, 10 00
2
A Cry in The Dark
Drama (2-14)
Meryl Streep, Sam Neill
DAILY: 9 30, 12 00, 2.30, 5 15, 7 45, 10 15
MENLYNPARK 47-4568/348-8611
Atterbury Rd., Menlyn Park
1
TIMOTHY DALTON as IAN FLEMING'S JAMES BOND 007
LICENCE TO KILL
(PG 2-10)
DAILY: 9 30, 12 00, 2 30, 5.15, 7 45, 10.15
2
THE PRINCESS BRIDE
A Comic Tale of Love and Adventure (A)
Mandy Patinkin, Chris Sarandon.
DAILY. 9 45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10 00
3
POLICE ACADEMY 6
A Riotous Comedy (A)
Bubba Smith, Michael Winslow
DAILY. 9 45, 12 15, 2 30, 5.15, 7 45, 10 00
MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266
400
Forever Friends
Drama (A)
Bette Midler, Barbara Hershey
MON-SAT. 6 00, 8.30
150
Split Decisions
Drama (A)
Gene Hackman, Jennifer Beales
MON-SAT. 6 00, 8 30
BOOK AT COMPUTICKET

NU METRO THEATRES
Announcing an Exciting Venture in Screen Entertainment
NU METRO CITY
★★★★★
8 LUXURY CINEMAS
will be screening the latest movie hits in the heart of Johannesburg from 30th JUNE
NOW SHOWING 23 JUNE – 29 JUNE
BOOK AT COMPUTICKET
HILLBROW METRO 724-2511 1 - 7
POLICE ACADEMY 6 — Bubba Smith, Michael Winslow (A) — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10.00
CALL ME — Patricia Charbonneau Stephen McHattie (2-18) — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
THE PRINCESS BRIDE — Mandy Patinkin, Chris Sarandon (A) — DAILY 9 45, 12 15, 2.30, 5 15, 7 45, 10 00
YOUNG GUNS — Charlie Sheen, Kiefer Sutherland (2-10) — DAILY 9 45, 12 15, 2.30, 5 15, 7 45, 10 00
KINJITE — Charles Bronson, Perry Lopez (2-18) — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
A CRY IN THE DARK — Meryl Streep, Sam Neill (2-14) — DAILY: 9 30, 12 00, 2 30, 5 15, 7 45, 10 15
SALOME'S LAST DANCE — Glenda Jackson, Stratford Johns (2-21) — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
BEDFORDVIEW METRO 616-6828 1 - 6
CLOSED FOR RENOVATIONS (CINEMA 1 ONLY)
POLICE ACADEMY 6 — Bubba Smith, Michael Winslow (A) — DAILY. 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
KINJITE — Charles Bronson, Perry Lopez (2-18) — DAILY: 9.45, 12 15, 2.30, 5 15, 7 45, 10 00
CALL ME — Patricia Charbonneau Stephen McHattie (2-18) — DAILY. 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
THE PRINCESS BRIDE — Mandy Patinkin, Chris Sarandon (A) — DAILY 9 45, 12 15, 2.30, 5 15, 7 45, 10 00
A CRY IN THE DARK — Meryl Streep, Sam Neill (2-14) — DAILY 9 30, 12 00, 2 30, 5 15, 7 45, 10 15
RANDBURG METRO 29-8493
THE PRINCESS BRIDE — Mandy Patinkin, Chris Sarandon (A) — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
7 ARTS NORWOOD 728-1539
GOODBYE CHILDREN — Season ends soon (A) — MON-SAT. 2 15, 5.30, 7 45, 10 00
SHARE THEATRES 835-1704 1-8 BARAGWANATH RD.
LICENCE TO KILL — Timothy Dalton as James Bond (PG 2-10) — DAILY. 9 30, 12 00, 2 30, 5 15, 7 45, 10 15
KINJITE — Charles Bronson, Perry Lopez (2-18) — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
POLICE ACADEMY 6 — Bubba Smith, Michael Winslow (A) — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7.45, 10 00
YOUNG GUNS — Charlie Sheen, Kiefer Sutherland (2-10) — DAILY. 9.45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
CALL ME — Patricia Charbonneau Stephen McHattie (2-18) — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
NOWHERE TO HIDE — Amy Madigan, Michael Ironside (2-16) — DAILY. 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
THE JOY OF SEX — Christopher Lloyd, Cameron Dye (2-18) — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7.45, 10 00
CITY HEAT — Clint Eastwood (A) — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
MARKET ST. METRO 29-8493
POLICE ACADEMY 6 — Bubba Smith, Michael Winslow (A) — DAILY: 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
THE PRINCESS BRIDE — Mandy Patinkin, Chris Sarandon (A) — DAILY. 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
HYDE PARK METRO 447-3091
A CRY IN THE DARK — Meryl Streep, Sam Neill (2-14) — DAILY. 9.30, 12 00, 2 30, 5 15, 7 45, 10 15
THE PRINCESS BRIDE — Mandy Patinkin, Chris Sarandon (A) — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
BALFOUR PARK METRO 887-8548
LICENCE TO KILL — Timothy Dalton as James Bond (PG 2-10) — DAILY 9 30, 12 00, 2 30, 5 15, 7 45, 10 15
POLICE ACADEMY 6 — Bubba Smith, Michael Winslow (A) — DAILY. 9 45, 12.15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
ALBERTON METRO 2907-2362
LICENCE TO KILL — Timothy Dalton as James Bond (PG 2-10) — DAILY 9 30, 12 00, 2 30, 5 15, 7 45, 10 15
THE PRINCESS BRIDE — Mandy Patinkin, Chris Sarandon (A) — DAILY 9 45, 12.15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
LEBA KLERKSDORP (018) 24564
POLICE ACADEMY 6 — Bubba Smith, Michael Winslow (A) — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
CALL ME — Patricia Charbonneau, Stephen McHattie (2-18) — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
VAAL VEREENIGING (016) 21-1339
THE PRINCESS BRIDE — Mandy Patinkin, Chris Sarandon (A) — DAILY 9.45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
POLICE ACADEMY 6 — Bubba Smith, Michael Winslow (A) — DAILY. 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266
400 FOREVER FRIENDS — Bette Midler, Barbara Hershey (A) — MON-SAT. 6 00, 8 30
150 SPLIT DECISIONS — Gene Hackman, Jennifer Beales (A) — MON-SAT 6 30, 8.30
MEGACITY METRO MMABATHO (0140) 2-3553
NOWHERE TO HIDE — Amy Madigan, Michael Ironside (2-16) — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
YOUNG GUNS — Charlie Sheen Kiefer Sutherland (2-10) — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
TEQUILA SUNRISE — Mel Gibson, Michelle Pfeiffer (2-18) — DAILY. 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
POLICE ACADEMY 6 — Bubba Smith, Michael Winslow (A) — DAILY. 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
CINESUN MMABATHO SUN HOTEL (0140) 2-1144 EXT. 2830
NOW SHOWING: Ted Le Plat THE EMISSARY Thriller (2-14)

TEATER

Big Boys, Laager, Markteater. Geskryf deur Charles Fourie, regie deur Gerrit Schoonhoven. Baie local, baie lekker.

A Trinity of Two, Leonard Rayne-teater, Doornfontein: Michael Atkinson en Neville Thomas speel in dié opvoering na die toneelstuk oor Oscar Wilde deur Ulick O' Connor. Tot 8 Julie.

Beyond Reasonable Doubt, André Huguenet-teater, Hillbrow: Who goes Bare met Errol Hart, Eleni Cousins en Malcolm Terrey duur tot 5 Augustus.

My Children! My Africa, Hoofteater, Markteater, Newtown. Met John Kani, Kathy Jo Ross en Rapulan Seiphemo.

Lakutshon' Ilanga by die Markteater se Warehouse. Protesteater begin ontspan.

One Moment In Time met Alida White en Christene Weir by No 58 in Hillbrow. Huldeblyk aan die jare 70's volg in die nuwe vertoning genaamd Thank You for the Music. Met Alida White, Christine Weir en Miles Shannon.

By die Black Sun, Orange Grove, is die opvoering **Curl Up and Dye** deur Sue Pam Dinsdae en Sondae in die Hoofteater om 8.30 tot 2 Julie. (Oor 'n haarkappersalon in 'n grys gebied). **Stand Up,** waarin kabaretster Ian Fraser die siek werklikheid aan sy eie verbeelding toets, elke Woensdag-, Vrydag-, Saterdag- en Sondagaand om 9.15, tot einde Junie. **A Piece of Sky,** 'n musikale blyspel deur Michelle Hill en Van Schoombee is elke Woensdag, Vrydag en Sondagaand om 10.30 te sien.

Man to Man met Elsabé Zietsman by die Markteater se Upstairs

Die Storm (The Tempest) deur William Shakespeare, uitstekend in Afrikaans vertaal, is tot 1 Julie by Alexander teater in Braamfontein te sien. Met Louis van Niekerk en ander.

KAAPSTAD

Baxter-teater, Mainstraat: In die hoofteater is die Osprey-filmfees tot 1 Julie aan die gang. **"Buckingham Palace" - District Six** van die onlangs vermoorde Richard Rive duur tot einde Julie. **Max Collie** kan tot 24 Junie in die Concert Hall gesien word. 'n Verlenging van sy vertoning is moontlik. Stagedoor: **A Room with a Review** is verleng tot 15 Julie. In die Studio is daar kinderteater tot 15 Julie.

Nico Malan, Strandgebied: **Aspoestertjie** word deur Kruik in die Teater aangebied. Open Woensdag en duur tot 15 Julie. **From my Point of View** met Bo Pietersen en Mark Hoeben is in die Arena tot 27 Junie. 'n Voorskou van **Blarney, SA!** is Woensdag en Donderdagaand. Die vertoning duur tot 15 Julie. **Joseph and the Amazing Technicolor Dreamcoat** open volgende Vrydagaand in die Operahuis en 'n voorskou van die vertoning kan Woensdag en Donderdagaand bygewoon word.

Theatre on the Bay, Kampsbaai: Beyond Reasonable Doubt, 'n hofdrama gegrond op die bekende Jefferey Archer-verhaal. Met Rex Garner en Vanessa Cooke. Tot 15 Julie.

Kaapstad
NU METRO THEATRES
NOW SHOWING 23 June–29 June
STUTTAFORDS METRO 26-1818 TOWN SQUARE
1 POLICE ACADEMY 6 — Comedy (A) — Bubba Smith, Michael Winslow — DAILY. 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
2 A Cry in The Dark — Drama (2-14) — Meryl Streep, Sam Neill — DAILY: 9.30, 12 00, 2.30, 5.15, 7 45, 10 15
3 THE PRINCESS BRIDE — Romantic Comedy (A) — Mandy Patinkin, Chris Sarandon — DAILY: 9 45, 12 15, 2.30, 5.15, 7 45, 10 00
FISH HOEK METRO 82-2404 TOWN SQUARE, MAIN STREET
1 TIMOTHY DALTON as IAN FLEMING'S JAMES BOND 007 LICENCE TO KILL (PG 2-10) — DAILY: 9 30, 12.00, 2 30, 5.15, 7 45, 10 15
2 POLICE ACADEMY 6 — Comedy (A) — Bubba Smith, Michael Winslow — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5.15, 7 45, 10 00
3 THE PRINCESS BRIDE — Romantic Comedy (A) — Mandy Patinkin, Chris Sarandon — DAILY. 9 45, 12 15, 2 30, 5.15, 7 45, 10 00
SEA POINT METRO 44-7951 MAIN ROAD
1 TIMOTHY DALTON as IAN FLEMING'S JAMES BOND 007 LICENCE TO KILL (PG 2-10) — DAILY. 9 30, 12 00, 2 30, 5.15, 7 45, 10 15
2 POLICE ACADEMY 6 — Comedy (A) — Bubba Smith, Michael Winslow — DAILY 9.45, 12 15, 2 30, 5 15, 7.45, 10 00
3 THE PRINCESS BRIDE — Romantic Comedy (A) — Mandy Patinkin, Chris Sarandon — DAILY. 9.45, 12 15, 2 30, 5.15, 7 45, 10 00
4 A Cry in The Dark — Drama (2-14) — Meryl Streep, Sam Neill — DAILY. 9 30, 12 00, 2.30, 5 15, 7 45, 10.15
BRACKENFELL METRO 901-8100 CHECKERS WAREHOUSE CENTRE
1 TIMOTHY DALTON as IAN FLEMING'S JAMES BOND 007 LICENCE TO KILL (PG 2-10) — DAILY: 9 30, 12 00, 2 30, 5 15, 7 45, 10 15
2 POLICE ACADEMY 6 — Comedy (A) — Bubba Smith, Michael Winslow — DAILY: 9 45, 12 15, 2.30, 5 15, 7.45, 10 00
3 THE PRINCESS BRIDE — Romantic Comedy (A) — Mandy Patinkin, Chris Sarandon — DAILY 9 45, 12 15, 2.30, 5 15, 7 45, 10.00
4 YOUNG GUNS — Outdoor Action (2-10) — Charlie Sheen, Kiefer Sutherland — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5 15, 7 45, 10 00
OSCAR Adderley St. 45-2585
My Sweet Little Village — 8th Great Week (A) — A Film by Jiri Menzel — DAILY. 9 30, 12 00, 2 30, 5 15, 7 45, 10 15
RONDEBOSCH METRO 685-4569
POLICE ACADEMY 6 — Comedy (A) — Bubba Smith, Michael Winslow — DAILY 9 45, 12 15, 2 30, 5.15, 7 45, 10 00
MITCHELL'S PLAIN 32-2040
1 The Great Outdoors — Comedy (A) — Dan Akroyd, John Candy — PLUS Licence To Kill — 007 Thriller (PG 2-10) — Timothy Dalton — MON-FRI. 9 30, 2 00, 7 30 SAT 11 00, 3 30, 8 00
2 Armour of the Gods — Karate Action (2-12) — Jackie Chan — PLUS SING — Musical (A) — Peter Dopson, Jessica Steen — MON-FRI 9 30, 2 00, 7 30 SAT 11 00, 3 30, 8 00
BOOK AT COMPUTICKET EXCEPT MITCHELL'S PLAIN

GALERYE

Les Art International: Kunswerke van 20e eeuse meesters. Tot middel Julie.

Johannesburgse Kunsmuseum, Joubertpark, Kleinstraat: Beelde: Images in Wood. Duur tot 13 Augustus.

Kim Sacks-galery, Cavendishstraat, Bellevue: klere, krale- en handwerk uit Botswana. Kuns van die San, Herero en Mbukushu.

Markteater, Newtown. Groot galery: Beelde op materiaal deur Wayne Barker. Reliëf-afdrukke deur Pierre van der Westhuizen. Tot 27 Junie. Klein galery: Alf Khumalo se Vroue uit 'n Fotograaf se Portefeulje.

Galery 21: Groep-uitstalling, insluitende vyf werke van 'n privaatversameling van skilderye deur Maurice Van Essche wat in 1977 oorlede is. Tot middel Julie.

Cassirer-galery, Mutual-plein, Rosebank: Skilderye en tekeninge deur Nel Erasmus. Tot Saterdag. Algemene uitstalling van Japanese en Chinese kunswerk. Tot einde Julie.

Everard Read-galery: Lucky Sibiya se beeldhouwerke en skilderye. Tot middel Julie.

African Magic: Inheemse handwerk en kunsartikels. Ongewoon en outentiek. Rockeystraat 20, Bellevue, Johannesburg, en Milkwoodsentrum 9a, Plettenbergbaai.

Zona. Naïewe Afrikakuns en -appliek; inheemse handwerk en kuns. Grantlaan 64, Norwood, Johannesburg.

KAAPSTAD

Baxter-kunsgalery: Inner Life - kuns en handwerk deur verskeie kunstenaars. Tot 3 Junie. Groepsuitstalling van kuns en fotografie genaamd Hanover Street -oor Distrik Ses. Tot 1 Julie.

Cape Gallery, Kerkstraat 60: Galeryversameling van onder andere Ruth Squibb, Nico Verboom en Douglas Treasure. Tot einde Junie.

Kunskamer, Bergstraat 14: Suid-Afrikaanse kunstenaars soos Pierneef, Maud Sumner, Maggie Laubser, Irma Stern, Preller, Welz, Kibel, Caldecott en Boonzaaier. Tot einde Junie.

Artscene, St Andrewslaan, Seepunt: Uitstalling deur verskillende kunstenaars Tot 8 Julie.

Gallery International, St Georges-sentrum: Groot kunsverkoping tot middel Julie.

FILMS

*** Sterk aanbeveel
** Sien gerus
* Vermy as jy nugter is
Prente sonder sterretjies is nog nie beoordeel nie

LICENCE TO KILL - Glo bale meer geweldadig as sy 007 voorgangers. James Bond word 'gefire' en hy is op sy eie en vol wraakgedagtes. Met Timothy Dalton.

PATHFINDER - Die legende van 'n jong Laplandse seun en sy stryd om sy en sy familie se lewe. Met Mikkel Gaup en Nils Utsi.

TAP - Die verhaal van 'n klopdanser wat na sy tronkstraf nie kan besluit oor sy toekoms nie. Met Gregory Hines (White Nights) en Suzanne Douglas.

THE PRINCESS BRIDE - Al die klassieke elemente; swaardgevegte, wonderwerke en ware liefde, is in die fliek teenwoordig. Met Peter Falk, Robin Wright en Peter Cook wat glo aan die prent sy satire gee.

CALL ME - Nog 'n grillerige prent met 'n mooi meisie in. Sy fantaseer heerlik in en om die foon en dinge raak lekker warm toe sy 'n swaar hyger se gereelde oproepe begin geniet. Met Patricia Charbonneau.

BAT 21 - Gene Hackman (van Mississippi Burning) speel die hoofrol in dié oorlogsprent met 'n hele weermag op sy hakke. Ook met Danny Glover.

HAWKS - Anthony Edwards en Timothy Dalton speel die rol van twee pasiënte wat uit 'n hospitaal wegloop om die lewe te gaan geniet voor hulle sterf.

CHILD'S PLAY - 'n Riller oor 'n man wat af en toe besluit dat die liggaam van 'n pop beter as sy eie is en dit inneem. So pleeg hy 'n klomp moorde en die pop word daarvoor blameer... of so iets. Met Catherine Hicks en Chris Sarandon.

KINJITE (Forbidden Subjects) - Charles Bronson is nog nie dood nie. In Kinjite veg hy weer man-alleen teen booswigte wat dié keer mense se lewens met dwelms verwoes.

MY STEPMOTHER IS AN ALIEN - Kim Basinger is 'n wese van die buitenste ruim (sy lyk soos 'n pragtige aardse meisie) en Dan Aykroyd 'n ruimtenavorser wat met haar trou.

***RIKKIE AND PETE - 'n Broer en suster (Stephen Kearney en Nina Laudis) besluit om die Australiese platteland saam aan te durf. 'n Komedie.

***YOUNG GUNS - 'n Nuwe generasie cowboys maak hul verskyning in Young Guns wat op die ware verhaal van Billy the Kid en sy bende desperados, The Regulators, gegrond is. Byna al die lede van die Hollywood Bratpack speel in die rolprent, en dit alleen behoort 'n ondervinding te wees.

***THINGS CHANGE - 'n Skoenpoetser genaamd Gino se lewe verander oornag toe hy 'n vriendelike boef Jerry ontmoet en deur hom vir 'n naweek in 'n duur hotel genooi word. Daar is natuurlik onderduimshede aan die gang, want die skoenpoetser moet tronk toe gaan en die boef moet sy aansien in die Mafia herstel. Met Don Ameche en Joe Montegna.

***MISSISSIPPI BURNING - Drie jong menseregte-aktiviste word gedurende die 'Freedom Summer' van 1964 in Neshoba County deur verregses vermoor. William Dafoe speel die rol van die liberaal Ward wat die moordondersoek lei. Gene Hackman is Anderson, Ward se regterhand wat tradisionele sekuriteitstruuks gebruik om die Klan-lede wat die moord gepleeg het, vas te trek.

***DANGEROUS LIAISONS - 'n Briljante rolprent. Glenn Close, Michelle Pfeiffer en die sjarmante John Malkovich lewer uitstekende vertonings in die rolprent waarin seksuele en emosionele speletjies tot tragedies lei.

***DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS - Steve Martin en Michael Caine speel die hoofrolle in dié histeriese komedie, losweg gegrond op die swart komedie Bedtime Story, oor twee maltrappe wat ontmoet en besef dat een dorp nie groot genoeg is vir twee skelms nie.

**CRIMINAL LAW - Word beskou as die riller van die seisoen. 'n Moordenaar loop los op straat rond en die advokaat wat vir sy vryheid geveg het, moet hom weer agter die tralies kry. Met Kevin Bacon, Gary Oldman en Tess Harper.

**A CRY IN THE DARK - Meryl Streep is Lindy Chamberlain in hierdie Australiese drama oor 'n getroude paar wat slagoffers van die media word. Die gesin se babadogter word tydens 'n naweekkamp deur 'n dingo weggesleep en hulle word van moord op hulle kind aangekla. Sam Neill speel die rol van

Na bladsy 8

Timothy Dalton speel in twee uiteenlopende prente: Hawks is 'tragi-komedie waarin hy sy Shakespeare-opleiding kan vertoon en Licence to Kill is 'n James Bond-prent en Dalton word hier net benodig om die ontploffings te ontduik.

Die Afrikaanse weergawe van die filmgidse kom ongelukkig te laat om te plaas

Kaapstad

SK NOW SHOWING 23rd – 24th JUNE 1989
MOVIES
CONCESSION PRICES STUDENTS AND SCHOLARS AT ALL PERFORMANCES
CINEMAS ADVANCE BOOKING AT COMPUTICKET (ENQUIRIES (021) 21-4715)

Maynard Mall Wynberg
MAIN ROAD, TEL. 761-0131
DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — WHEN THE FEELING GETS TO STRONG FOR WORDS SING (All). • PETER DOBSON •
DAILY: 9.30, 12.10, 2.30, 5.15, 8.00, 10.20 pm — • TIMOTHY DALTON • AS JAMES BOND 007 LICENCE TO KILL THE BEST BOND EVER! (2-10)
DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — • GREGORY HINES • TAP CO-STARRING SAMMY DAVIS Jr SOMETIMES, NO MATTER WHERE, YOU CAN'T ESCAPE THE RHYTHM. (All)
DAILY: 9.4 — ARISTOCATS
DAILY: 12.00, 2.30 pm — • LESLIE NIELSEN • THE NAKED GUN Laugh-a-minute comedy hit (2-10)
DAILY: 5.30, 8.00, 10.15 pm — GENE HACKMAN • DANNY GLOVER BAT ★ 21 THE MOST IMPORTANT RESCUE MISSION EVER! – ACTION PACKED WAR DRAMA – (2-16)

Golden Acre
CITY, TEL. 25-2720
DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — OLIVER & CO WALT DISNEY ANIMATION (All).
DAILY: 9.30, 12.10, 2.30, 5.15, 8.00, 10.20 pm — • TIMOTHY DALTON • AS JAMES BOND 007 LICENCE TO KILL THE BEST BOND EVER! (2-10)
DAILY: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — DAN AYKROYD • KIM BASINGER MY STEPMOTHER IS AN ALIEN — WAY-OUT COMEDY ADVENTURE — — OF COSMIC PROPORTIONS — (2-12)

Monte Carlo
FORESHORE, TEL. 25-3052
DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — WHEN THE FEELING GETS TO STRONG FOR WORDS SING (All). • PETER DOBSON •
DAILY: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — • GREGORY HINES • TAP CO-STARRING SAMMY DAVIS Jr SOMETIMES, NO MATTER WHERE, YOU CAN'T ESCAPE THE RHYTHM. (All)

Protea Claremont
MAIN ROAD, TEL. 61-7979
DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — OLIVER & CO WALT DISNEY ANIMATION (All).
DAILY: 9.30, 12.10, 2.30, 5.15, 8.00, 10.20 pm — • TIMOTHY DALTON • AS JAMES BOND 007 LICENCE TO KILL THE BEST BOND EVER! (2-10)
DAILY: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — DAN AYKROYD • KIM BASINGER MY STEPMOTHER IS AN ALIEN — WAY-OUT COMEDY ADVENTURE — — OF COSMIC PROPORTIONS — (2-12)

Elite Sea Point
SEA POINT, TEL. 44-8941
DAILY at 10.15 pm — • CHEVY CHASE, STEVE MARTIN • 3 AMIGOS (All)
DAILY: 2.30, 8.15 pm — GENE HACKMAN • WILLEM DAFOE AN ALAN PARKER FILM MISSISSIPPI BURNING • If you only see one film this year ... see this one. (2-18)
DAILY: 5.30 pm — TIMOTHY DALTON • ANTHONY EDWARDS HAWKS They found a funny way of looking at life ... just when they needed it most. (2-18)

Constantia Rosebank
MAIN ROAD, TEL. 686-6649
DAILY: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — ROBERT DOWNEY Jr, KIEFER SUTHERLAND 1969 THE YEAR A GENERATION WENT SEARCHING FOR AMERICA (2-16)
DAILY: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — TIMOTHY DALTON • ANTHONY EDWARDS HAWKS They found a funny way of looking at life ... just when they needed it most. (2-18)
DAILY: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00 pm — GIANCARLO GIANNINI — in — I PICARI WITH SUB-TITLES ADVENTUROUS LOVERS — (2-16)
DAILY: 10.15 pm — IMAGINE — JOHN LENNON The man and his music. (2-12)

Stellenbosch
TEL. (02231) 4464
DAILY: 10.30, 2.00, 4.30, 6.45, 9.00 pm — • BUBBA SMITH • POLICE ACADEMY VI THE TEAM IS IN THE CITY – HYSTERICAL LAUGHTER (All)
DAILY: 11.00, 2.00, 4.15, 6.30, 8.45 pm — GARY OLDMAN • KEVIN BACON CRIMINAL LAW Tense Suspense Thriller (2-18)
DAILY: 10.30, 2.00, 4.30, 6.45, 9.00 pm — TIMOTHY DALTON • ANTHONY EDWARDS HAWKS They found a funny way of looking at life ... just when they needed it most (2-18)
DAILY: 11.00, 2.00, 4.15, 6.30, 8.45 pm — • MERYL STREEP • A CRY IN THE DARK Gripping and powerful emotional drama. (2-14)

Tyger Valley
Tyger Valley Centre, Bellville Tel. 97-6710
DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — WHEN THE FEELING GETS TO STRONG FOR WORDS SING (All). • PETER DOBSON •
DAILY: 9.30, 12.10, 2.30, 5.15, 8.00, 10.20 pm — • TIMOTHY DALTON • AS JAMES BOND 007 LICENCE TO KILL THE BEST BOND EVER! (2-10)
DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — OLIVER & CO WALT DISNEY ANIMATION (All).
DAILY: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 — DAN AYKROYD • KIM BASINGER MY STEPMOTHER IS AN ALIEN — WAY-OUT COMEDY ADVENTURE — — OF COSMIC PROPORTIONS — (2-12)

Somerset West
TEL. (024) 2-5581
DAILY: 10.15, 12.15, 2.15, 4.15, 6.30, 8.45 pm — OLIVER & CO WALT DISNEY ANIMATION (All).
DAILY: 10.30, 2.00, 4.30, 7.00, 9.30 pm — • TIMOTHY DALTON • AS JAMES BOND 007 LICENCE TO KILL THE BEST BOND EVER (2-10)

Kine Parow
Sanlam Centre, Parow Tel. 92 5126
DAILY: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — • BUBBA SMITH • POLICE ACADEMY VI THE TEAM IS IN THE CITY – HYSTERICAL LAUGHTER (All)
DAILY: 9.30, 12.10, 2.30, 5.15, 8.00, 10.20 pm — • TIMOTHY DALTON • AS JAMES BOND 007 LICENCE TO KILL THE BEST BOND EVER! (2-10)

DRIVE-INS ★ NIGHTLY AT 7.30 pm ★ R6,50 per Car, Combi or L.D.V. for 2 Films
Goodwood-Tel 54-4339 — TIMOTHY DALTON AS JAMES BOND 007 LICENCE TO KILL THE BEST BOND EVER (2-10); THE GREAT OUTDOORS DAN AYKROYD, JOHN CANDY Comedy (All)
Seabreeze - Tel 701-3309 — SING • PETER DOBSON • (All); LICENCE TO DRIVE COREY HAIM COREY FELDMAN Comedy (2-10)
Skyvue - Tel 903-5130 — POLICE ACADEMY VI BUBBA SMITH Hysterical Laughter Comedy (All); BIG BUSINESS BETTE MIDLER (All)

SK STER KINEKOR HOLIDAY movie scene
NOW SHOWING
Monte Carlo ★ Golden Acre
Maynard Mall ★ Protea
Tyger Valley ★ Tyger Valley
Seabreeze Drive-Inn ★
SING ★ MY STEPMOTHER IS AN ALIEN — WAY OUT COMEDY ADVENTURE — — OF COSMIC PROPORTIONS — (2-12)
• ALWAYS BETTER ON THE BIG SCREEN •
• ADGRAPHICS •

SK STER-KINEKOR 23 – 29 JUNE ADVANCE BOOKINGS AT COMPUTICKET ENQUIRIES (011) 331-9091 – ALL WELCOME
MOVIES
PRETORIA COMPUTICKET ENQUIRIES (012) 322-7460

CENTRAL

KINE ENTERTAINMENT CENTRE 331-3841/2
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — SING (A) WHEN THE FEELING GETS TOO STRONG FOR WORDS! EXCITING NEW MUSICAL!
Daily: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm — LICENCE TO KILL (2-10)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — TAP (A)
BAT 21 (2-16)
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
HAWKS (2-18) Sat 24 June 10 am E.T. (A)
CRIMINAL LAW (2-18)
THE FLY 2 (2-18)
Daily: 10.00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm — MISSISSIPPI BURNING (2-18)
COMING ATTRACTION 30 June – THREE FUGITIVES
UNDERCOVER PARKING AVAILABLE AT FRONT ENTRANCE TO KINE CENTRE

NORTH

SANDTON CITY 1-7 783-4430/1
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — SING (A) WHEN THE FEELING GETS TOO STRONG FOR WORDS! EXCITING NEW MUSICAL!
Daily: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm — LICENCE TO KILL (2-10) 007 – JAMES BOND IS BACK IN EXPLOSIVE ACTION AND ADVENTURE!
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — TAP (A)
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
BAT 21 (2-16) Sat 24 June 10 am & 12.15 pm THE FOX AND THE HOUND (A) Mon 26 June to Thurs 29 June 10 am & 12.15 pm GREAT MOUSE DETECTIVE (A)
CRIMINAL LAW (2-18)
HAWKS (2-18)
COMING ATTRACTION 30 June – THREE FUGITIVES

WHEN THE FEELING GETS TOO STRONG FOR WORDS! SING AN EXCITING NEW MUSICAL OF LOVE, DETERMINATION & TRIUMPH! IN THE TRADITION OF FAME, IT'S NOT-TO-BE-MISSED! NOW SHOWING

STER CITY 1-8 337-3033
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — POLICE ACADEMY 6 (A) THEY'RE BACK WITH EVEN MORE FUN AND ADVENTURE!
YOUNG GUNS (2-10) KIEFER SUTHERLAND, CHARLIE SHEEN, EMILIO ESTEVEZ, LOU DIAMOND PHILIPS!
BAT 21 (2-16) GENE HACKMAN AND DANNY GLOVER IN AN ACTION ADVENTURE!
A CRY IN THE DARK (2-14) MERYL STREEP IN A REAL-LIFE DRAMA IN THE AUSTRALIAN OUTBACK!
TEQUILA SUNRISE (2-18)
TWINS (A)
Daily: 10.00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm — RAINMAN (2-16)
Daily: 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — FOREVER FRIENDS (A)

KINE RANDBURG 1 & 2 787-5446
Mon-Thurs: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45 pm Fri-Sat: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm — LICENCE TO KILL (2-10) 007 – JAMES BOND IS BACK IN EXPLOSIVE ACTION AND ADVENTURE!
Mon-Thurs: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm Fri-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — A CRY IN THE DARK (2-14) Sat 24 June 10 am WILLOW (A)
COMING ATTRACTION 30 June – OLIVER & CO

KINE HILLBROW 1-3 725-3134
Daily: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm — LICENCE TO KILL (2-10) Sat 24 June 10 am THE FOX AND THE HOUND (A)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — SING (A) WHEN THE FEELING GETS TOO STRONG FOR WORDS! EXCITING NEW MUSICAL!
TAP (A)
COMING ATTRACTION 30 June – THREE FUGITIVES

CRESTA RANDBURG 476-3802
Daily: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm — LICENCE TO KILL (2-10) 007 – JAMES BOND IS BACK!
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — SING (A) WHEN THE FEELING GETS TOO STRONG FOR WORDS! EXCITING NEW MUSICAL!
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12) Sat 24 June 10 am THE BLACK STALLION RETURNS (A)
COMING ATTRACTION 30 June – OLIVER & CO

NORTHCLIFF 1 & 2 782-6816
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — TAP (A) WITH GREGORY HINES!
POLICE ACADEMY 6 (A) Sat 24 June 10.00 am BIGFOOT AND THE HENDERSONS (A)
COMING ATTRACTION 30 June – THREE FUGITIVES

EAST

EASTGATE 1-6 622-3617/8
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — SING (A) WHEN THE FEELING GETS TOO STRONG FOR WORDS! EXCITING NEW MUSICAL!
Daily: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm — LICENCE TO KILL (2-10) 007 – JAMES BOND IS BACK IN EXPLOSIVE ACTION AND ADVENTURE!
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — TAP (A)
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
BAT 21 (2-16) Sat 24 June 10 am AN AMERICAN TALE (A)
CRIMINAL LAW (2-18)
COMING ATTRACTION 30 June – THREE FUGITIVES

KEMPTON PARK 1 & 2 975-5023
Mon-Thurs: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm Fri-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — POLICE ACADEMY 6 (A) THEY'RE BACK WITH EVEN MORE FUN AND ADVENTURE!
Mon-Thurs: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45 pm Fri-Sat: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm — LICENCE TO KILL (2-10) Sat 24 June 10 am THE DARK CRYSTAL (A)
COMING ATTRACTION 30 June – INDIANA JONES & THE LAST CRUSADE

CONSTANTIA BENONI 422-3305
Mon-Thurs: 12.15, 2.30, 5.20, 7.45 pm Fri: 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm Sat: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm — LICENCE TO KILL (2-10) 007 – JAMES BOND IS BACK! Sat 24 June 10.00 am THE FOX AND THE HOUND (A)
COMING ATTRACTION 30 June – THREE FUGITIVES

350 BOKSBURG 52-4631
Mon-Thurs: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm Fri: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12) Sat 24 June 10.00 am THE FOX AND THE HOUND (A)
COMING ATTRACTION 30 June – OLIVER & CO

PALMSPRINGS 1 & 2 56-3223
Mon-Thurs: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm Fri-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — SING (A) EXCITING NEW MUSICAL!
POLICE ACADEMY 6 (A) Sat 24 June 10 am THE GOONIES (A)

POTCH
KINE POTCHEFSTROOM 930378
Daily: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm — LICENCE TO KILL (2-10) 007 – JAMES BOND IS BACK!
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — POLICE ACADEMY 6 (A)
THE FLY 2 (2-18) Sat 24 June 10.00 am BACK TO THE FUTURE (A)

WEST

WESTGATE 1-3 764-2530
Daily: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm — LICENCE TO KILL (2-10) 007 – JAMES BOND IS BACK!
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — SING (A) WHEN THE FEELING GETS TOO STRONG FOR WORDS! EXCITING NEW MUSICAL!
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12) Sat 24 June 10.00 am THE EXPLORERS (A)

KINE FLORA 1 & 2 472-1658
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — SING (A) WHEN THE FEELING GETS TOO STRONG FOR WORDS! EXCITING NEW MUSICAL!
Daily: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm — LICENCE TO KILL (2-10) Sat 24 June 10 am THE FOX AND THE HOUND (A)

CINE HIGHGATE 1-5 474-2013 Tickets: Adults R5.00. Scholars R3.50
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — SING (A) WHEN THE FEELING GETS TOO STRONG FOR WORDS! EXCITING NEW MUSICAL!
Daily: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm — LICENCE TO KILL (2-10) 007 – JAMES BOND IS BACK!
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — POLICE ACADEMY 6 (A)
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
TAP (A) Sat 24 June 10 am THE THREE AMIGOS (A)

KINE KRUGERSDORP 665-5330
Mon-Thurs: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm Fri: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — POLICE ACADEMY 6 (A) THEY'RE BACK WITH EVEN MORE FUN AND ADVENTURE!
Mon-Thurs: 12.15, 2.30, 5.20, 7.45 pm Fri: 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm Sat: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm — LICENCE TO KILL (2-10) Sat 24 June 10 am THE SECRET OF NIMH (A)

VAAL △
RIVERSQUARE VEREENIGING 016-46928
Mon-Thurs: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm Fri-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — SING (A) EXCITING NEW MUSICAL!
Mon-Thurs: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45 pm Fri-Sat: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm — LICENCE TO KILL (2-10) Sat 24 June 10.00 am AN AMERICAN TALE (A)

KINE VANDERBIJLPARK 016-330072
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — POLICE ACADEMY 6 (A) THEY'RE BACK WITH EVEN MORE FUN AND ADVENTURE!
Daily: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm — LICENCE TO KILL (2-10) Sat 24 June 10 am HOWARD – A NEW BREED OF HERO (A)

PRETORIA

STERLAND 1-8 341-7568/9
Daily: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm — LICENCE TO KILL (2-10) 007 – JAMES BOND IS BACK IN HIS LATEST ACTION ADVENTURE!
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — SING (A) WHEN THE FEELING GETS TOO STRONG FOR WORDS! EXCITING NEW MUSICAL OF 1989!
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
BAT 21 (2-16)
THE FLY 2 (2-18)
HAWKS (2-18)
Daily: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — FOREVER FRIENDS (A)
Daily: 10.00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm — MISSISSIPPI BURNING (2-18)
COMING ATTRACTION 30 June – INDIANA JONES & THE LAST CRUSADE

SUNNYPARK 1-3 44-4069
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — TAP (A) YOU CAN'T ESCAPE THE RHYTHM!
CRIMINAL LAW (2-18)
BABETTE'S FEAST (A)
COMING ATTRACTION 30 June – OLIVER & CO

TRANSVALIA 26-8387
Mon-Thurs: 2.30, 8.00 pm Fri: 2.30, 5.30, 8.00 pm Sat: 10.00, 2.30, 5.30, 8.00 pm — DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS (A)
COMING ATTRACTION 30 June – BABETTE'S FEAST

VERWOERDBURGSTAD 663-2034
Mon-Thurs: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm Fri-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm — SING (A) EXCITING NEW MUSICAL OF 1989!
Mon-Thurs: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45 pm Fri-Sat: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 7.45, 10.15 pm — LICENCE TO KILL (2-10) 007 – JAMES BOND IS BACK!
COMING ATTRACTION 14 July – OLIVER & CO

ICE-RINK 44-5253
PUBLIC SKATING MONDAYS – SATURDAYS 1st Session: 10.00-12.30 pm 2nd Session: 2.00-5.00 pm Sun. 2.00-5.00 pm – 7.30-10.30 pm

Sun City Theatres 014651-21174
NOW SHOWING: OPEN 7 DAYS PER WEEK
CINE 3 — CHILD'S PLAY (2-16); THE ACCIDENTAL TOURIST (A); YOUNG GUNS (2-10)
CINE 1 — PRETTY PEACHES (Adult); COVER GIRL (Adult); THE BLONDE NEXT DOOR (Adult)
CINE 2 — SWINGING PARTIES (Adult); MY NIGHTS WITH MESSALINA (Adult); KINKY LADIES OF BOURBON ST (Adult)

THE MECCA OF QUALITY FILMS
Pensioner concessions only applicable Mon to Thurs at 10.00 am, 12.15 & 2.30 pm only at Constantia and The Mall
COMING ATTRACTIONS: 1969 DEAD RINGERS AN AFRICAN DREAM THE GOOD MOTHER STARS & BARS

THE MALL ROSEBANK 880-2866/7
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.20, 8.00, 10.15 pm — BAGDAD CAFE (2-10)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 — HAWKS (2-18)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — RIKKY & PETE (2-16)
Daily: 10.00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm — MISSISSIPPI BURNING (2-18)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — PATHFINDER (2-12)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — FOREVER FRIENDS (A) FINAL DAYS

CONSTANTIA ROSEBANK 788-4300
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — TAP (A)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — DANGEROUS LIAISONS (2-16)
Covered parking available at back entrance of Constantia Centre

23 – 29 June DRIVE-INS FOR A FUN NIGHT OUT
THIS WEEK'S DRIVE-IN SPECIAL! THE NAUGHTY COPS ARE BACK TO TICKLE YOUR FUNNY BONE! POLICE ACADEMY 6 NOW SHOWING AT SPEEDY'S – STERLIG & BRAKPAN DRIVE-INS

CITY and COUNTRY
TOP STAR (CITY) 412-1843/493-5877 — NEW 007 – JAMES BOND! MORE ACTION! MORE EXCITEMENT! LICENCE TO KILL (2-10); BILOXI BLUES (2-16); 30 June INDIANA JONES AND THE LAST CRUSADE
STADIUM (MALVERN) 816-1444/615-1131 — BACK BY PUBLIC DEMAND THE TWO HIT MOVIES OF 1989! BRING THE FAMILY! TWINS (A); THE NAKED GUN (PG2-10); 30 June: SING/DIRTY DANCING

JOHANNESBURG NORTH and WEST RAND
VELSKOEN (RANDBURG) 412-1843/793-2812 — MORE STUNTS! MORE SPECIAL EFFECTS! MORE ACTION! LICENCE TO KILL (2-10); SCROOGED (A); 30 June INDIANA JONES AND THE LAST CRUSADE
5-STAR (HONEYDEW) 412-1843/795-1963 — THE TWO OSCAR WINNERS – DUSTIN HOFFMAN & JODIE FOSTER! RAINMAN (2-16); THE ACCUSED (2-18); 30 June OLIVER & CO/FOREVER FRIENDS
STERLIG (ROODEPOORT) 412-1843/764-2468 — THE NAUGHTY COPS ARE BACK TO SHAKE YOUR CAR WITH LAUGHTER! BRING THE FAMILY! POLICE ACADEMY 6 (A); SHANGHAI SURPIRSE (A)
HILLFOX (FLORIDA) 412-1843/679-1212 — BROUGHT BACK BY POPULAR DEMAND! THE TWO HIT MOVIES OF 1989! RAINMAN (2-16); THE ACCUSED (2-18); 30 June LICENCE TO KILL/GUNG HO
KRUGERSDORP 412-1843/953-1959 — THE TWO OSCAR WINNERS – DUSTIN HOFFMAN & JODIE FOSTER! RAINMAN (2-16); THE ACCUSED (2-18); 30 June: KINJITE – FORBIDDEN SUBJECTS

EAST RAND
ATLAS (BRENTWOOD PARK) 816-1444/973-1017 — IF YOU MISS THIS JAMES BOND MOVIE – DON'T BLAME US! BE ADVISED COME EARLY! LICENCE TO KILL (2-10); BRIGHT LIGHTS, BIG CITY (2-16); 30 June 3 FUGITIVES/THE RESCUE
KEMPTON PARK 816-1444/976-4905 — THE 'WOMAN IN RED' KIM BASINGER IN THE NEW HIT COMEDY! MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12); MARRIED TO THE MOB (2-16); 30 June KINJITE – FORBIDDEN SUBJECTS
BRAKPAN 816-1444/915-3907 — SUPER FAMILY DOUBLE! THE NAUGHTY COPS ARE BACK TO TICKLE YOUR FUNNY BONE! POLICE ACADEMY 6 (A); SHANGHAI SURPRISE (A)
SPRINGBOK (SPRINGS) 816-1444/813-4138 — CHARLES BRONSON – SEX AND ACTION! KINJITE – FORBIDDEN SUBJECTS (2-18); A CRY IN THE DARK (2-14); 30 June: LICENCE TO KILL/MONEY PIT
NIGEL 816-1444/739-6618 — BE AFRAID! BE VERY AFRAID! IT'S VERY, VERY SCARY! THE FLY 2 (2-18); DIE HARD (2-18); 30 June: NAKED GUN/TWINS

JOHANNESBURG SOUTH
SPEEDYS (SOUTH HILLS) 816-1444/613-4129 — SUPER FAMILY DOUBLE! THE NAUGHTY COPS ARE BACK TO TICKLE YOUR FUNNY BONE! POLICE ACADEMY 6 (A); LITTLE SHOP OF HORRORS (2-4); 30 June 3 FUGITIVES/THE RESCUE
VEREENIGING 816-1444/12-3211 — CHARLES BRONSON – SEX AND ACTION! KINJITE – FORBIDDEN SUBJECTS (2-18); PLATOON LEADER (2-18); 30 June: YOUNG GUNS/MY AFRICAN ADVENTURE
PANORAMA (MONDEOR) 412-1843/682-3411 — THE 'WOMAN IN RED' KIM BASINGER IN THE NEW HIT COMEDY! MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12); BIG (A); 30 June: OLIVER & CO/THE RESCUE
MEIRINGSPARK (KLERKSDORP) (018) 91060 — BE AFRAID! BE VERY AFRAID! BRING THE GIRLFRIEND SHE'S GOTTA HOLD YOU TIGHT! THE FLY 2 (2-18); DIE HARD (2-18); 30 June YOUNG GUNS/MY AFRICAN ADVENTURE
GERMISTON 816-1444/902-1607/8 — THE TWO OSCAR WINNERS – DUSTIN HOFFMAN & JODIE FOSTER! RAINMAN (2-16); THE ACCUSED (2-18); 30 June: LICENCE TO KILL/MONEY PIT
KINANDER (EVANDER) 816-1444/24117 — THE 2 HIT MOVIES OF 1989! RAINMAN (2-16); THE ACCUSED (2-18); 30 June: YOUNG GUNS/MY AFRICAN ADVENTURE

PRETORIA DRIVE-INS
FOUNTAINS 44-2454 — NEW 007 – JAMES BOND! MORE ACTION! MORE EXCITEMENT! LICENCE TO KILL (2-10); WILLOW (A); 30 June: 3 FUGITIVES/GORILLAS IN THE MIST
SWARTKOPS 374-4902 — SUPER FAMILY DOUBLE! THE NAUGHTY COPS ARE BACK TO TICKLE YOUR FUNNY BONE! POLICE ACADEMY 6 (A); STEELE JUSTICE (2-14); 30 June: LICENCE TO KILL/MIRACLE ON 8TH STREET
WONDERBOOM 57-1108 — WHEN THE FEELING GETS TOO STRONG FOR WORDS! SING (A); BIG (A); 30 June: INDIANA JONES – THE LAST CRUSADE/EXPLORERS
LYNNWOOD 87-1633 — THE NAUGHTY COPS ARE BACK! POLICE ACADEMY 6 (A); D.O.A. (2-16); 30 June: OLIVER & CO/WHO FRAMED ROGER RABBIT?
UITSPAN 7-2515 — ACTION THRILLER DOUBLE! NOT-TO-BE-MISSED! KINJITE (2-18); A CRY IN THE DARK (2-14); 30 June: SING/BIG
JAKARANDA 54-9115 9 — DAN AYKROYD & KIM BASINGER IN . . . MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12); SHORT CIRCUIT 2 (A); 30 June: POLICE ACADEMY 6/D.O.A.
WITBANK 01351-81064 — STARRING TOM CRUISE AND OSCAR WINNER DUSTIN HOFFMAN IN . . . RAINMAN (2-16); BILOXI BLUES (2-16); 30 June: THE NAKED GUN/SUMMER SCHOOL
RUSTENBURG 01421-29358 — DAN AYKROYD & KIM BASINGER IN . . . MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12); VICE VERSA (2-12); 30 June: THE FLY 2/MARRIED TO THE MOB

FILMS

Van bladsy 7

Michael Chamberlain. Meryl Streep is vir 'n Oscar in haar rol as Lindy benoem.

**THE FLY II gaan oor die man wat in 'n monsteragtige vlieg verander het in The Fly, se seun Martin. Hy raak verlief en vir die eerste keer beteken sy lewe iets... maar toe neem Martin se insek-bloed oor... en nou wag ons vir The Fly III, seker oor Martin se seun.

**CROSSING DELANCEY - 'n Joodse ouma besluit dat dit tyd is vir haar liberale kleindogter om te trou en sy huur iemand om vir haar 'n man te vang. Met Amie Irving in die hoofrol.

**TEQUILA SUNRISE - 'n Polisieman, 'n dwelmhandelaar en 'n pragtige vrou raak bymekaar betrokke en die vonke begin spat toe emosies in die pad van besigheid kom. Met Michelle Pfeiffer (as die pragtige vrou), Mel Gibson en Kurt Russel.

*FOREVER FRIENDS - Bette Midler en Barbara Hershey is twee vriendinne met uiteenlopende karakters wie se jare lange vriendskap hulle deur lief en leed neem... maar dan duik iets baie leliks op.

*TWINS - Arnold Schwarzenegger en Danny DeVito is twee identiese tweelingbroers wat nie van mekaar se bestaan weet nie. Julius (Schwartzenegger) se soektog na sy tweelingbroer is skreeusnaaks.

ONAFHANKLIKE BIOSKOPE

KAAPSTAD

LABIA - Oranjestraat 68

Vanaand: 6.00 Under Satan's Sun. 8.00 Some Like it Hot. 10.15 Pink Floyd The Wall. Saterdag: 4.30 Once upon a time in America. 8.30 A Man in Love. 10.30 The Belly of an Architect.

JOHANNESBURG

4AD FILM SOCIETY - Corlett City
Sondag-aand: La Dolce Vita met Marcello Mastroianni en Anouk Aimee is die verhaal van 'n skinderskrywer wat deur 'n persoonlike krisis in sy lewe gaan.

MINI CINE - Pretoriastraat 49, Hillbrow. Vanaand en Saterdagaand wys A Clockwork Orange nog en van volgende Maandag (tot Woensdag) wys Canterbury Tales. Donderdagaand begin Brazil en duur tot 1 Julie.

Gidse saamgestel deur DEBBIE AMOS

DIE WEEK SE TV

Hoogtepunte

Dis weer die geel gevaar

WAR AND REMEMBRANCE is die vervolg op die klassieke Winds of War en begin Donderdagaand om 9-uur op TV1. Die drama begin 'n week na die Japanese aanval op Pearl Harbour en Amerika verklaar oorlog. Met Robert Mitchum, Jane Seymour en Hart Bochner. In 18 aflewerings.

SOPHIA LOREN en Marlon Brando speel die hoofrolle in die rolprent A Countess from Hong Kong wat ook Donderdagaand op TV1 wys. Die komedie/drama is geskryf deur die onvergeetlike Charlie Chaplin wat ook verantwoordelik was vir die musiek. Hy maak ook 'n vinnige verskyning in die rolprent. Die storie is oor 'n Amerikaanse diplomaat en 'n arm Russiese hertogin wat per skip op pad Amerika toe is.

TORA! TORA! TORA! is 'n drama oor die gebeure wat tot die historiese aanval op Pearl Harbour gelei het. Met Martin Balsam, Soh Yamamura en James Whitemore. Die rolprent wys Donderdagaand op M-Net

DIE sexy Warren Beatty is 'n slim dobbelaar en Glenda Jackson 'n bordeeleienares wat saam 'n plan beraam om 'n ekstra geldjie uit 'n mynonderneming te maak in die fliek McCabe and Mrs Miller wat Woensdag op M-Net vertoon word. Alles is nie altyd wettig nie, maar wie gee om!

SUPERMAN is terug in Superman II en hierdie keer kom hy te staan teen drie nare boewe wat die wêreld wil oorneem. Hulle is natuurlik van 'n ander planeet en hulle wil ook natuurlik Superman se keel afsny. Daar is ook iewers 'n mooi meisie in en wat wou, Gene Hackman is ook in die fliek! Superman wys Sondagaand op M-Net.

CLINT EASTWOOD en sy meisie (Sondra Locke) is ook terug in die fliek Any Which Way You Can, Saterdagaand op M-Net. Moet tog nie die oerangoetang vergeet nie (wat sal 'n Clint Eastwood fliek dan sonder 'n aap of twee wees). 'n Motorfietsbende is kort op Clint se hakke en hulle vang sy meisie. Toe word die man kwaad.

IN Revenge of the Nerds kom 'n groep baie slim kollege-manne te staan teen die baie dom bofbalmanne en die aksie begin behoorlik toe een van die oulike doedies haar ooghare vir die verkeerde man begin kam. Met Robert Carradine en Anthony Edwards. Revenge of the Nerds wys Maandag op M-Net.

WIE kan ooit vir Bruce Lee vergeet? Enter the Dragon wys Dinsdagaand op M-net en in die aksie film is Bruce warm op die spoor van 'n groep dwelmsmokkelaars. Hy trap klei in die begin maar wen natuurlik in die einde. Ook met John Saxon, Ahna Capri en Bob Wall.

RAID ON ROMMEL is TV1 se Saterdagaandfliek. Dis die verhaal van 'n kaptein wat oorlogsvlugtelinge oor die grens help. Hy kom te staan teen die baie berugte Maarskalk Rommel. Met Richard Burton en Joan Colicos.

Clint Eastwood in Any Which Way You Can

VRYDAG 23

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.30 Take a Break
4.00 Santa Barbara
4.30 Fast Forward
5.00 Adventures of the Gummi Bears
5.25 Lion Series Bible Stories
5.30 Topsport
6.00 News
6.15 Sundowner
7.00 MacGyver
8.00 Netwerk
8.45 Police File
9.00 Die Straatkatte
10.00 Laataandsessie
10.50 Gemini - Diamantsmokkelary, liefde en avontuur is die hoofbestandele van dié Afrikaanse speelfilm met Sybil Coetzee en Thys Matthysen in die hoofrolle.
12.30 Oordenking

TV4
6.03 Topsport
9.04 Hell in the Pacific
10.54 It's Garry Shandling's Show
11.21 Musiek Program

M-NET
10.30 Hanky Panky
12.15 Newsnight
12.30 Travelling Gourmet
1.00 Herbie Rides Again
2.30 Telebugs
2.35 The Bunjee Adventure
3.00 Telygames
3.30 Evil Under the Sun
5.25 Transformers
5.50 Care Bears
6.10 Telecat
Oop Tyd
6.15 Loving
6.50 Amen
7.15 Perfect Strangers
7.45 Motorsport en fietsry
Intekenare
8.00 Supersport vervolg
8.30 Making Love - Die perfekte paartjie ('n dokter en sy vrou) tel huweliksprobleme op toe 'n oulike skrywertjie hulle lewens kom ophelder. Met Kate Jackson (Charlie's Angels).
10.17 West 57th
10.30 The Revolution Wedding
12.00 Hot Hits

SATERDAG 24

TV1
5.57 Oggendboodskap
6.00 Opvoedkundige TV
6.30 Agriforum '88
7.00 Goeiemôre SA
9.00 Opvoedkundige TV
11.00 Beyond 2000
11.55 Beyond 2000
12.50 The Pink Panther and Sons
1.00 Sakkie en Thomas
1.05 Amigo
1.10 Skateiland
1.35 Spoelgoud
2.00 Topsport
5.57 Kompas
6.00 Nuus
6.15 Debuut
7.05 Spioen-Spioen
8.00 News
8.35 LA Law III
9.30 Raid on Rommel - kyk onder hoogtepunte
11.10 The Judge
11.30 Epilogue

TV4
6.03 Eisenhower and Lutz
6.30 Mr Belvedere
9.03 Benson
9.29 Hooperman
9.55 That's Hollywood
10.21 The Tracy Ullman Show
10.47 Raaisels in die Kluis

M-NET
12.45 Revue Plus
1.30 Police Academy
2.35 Tennis
4.30 Boks
Oop Tyd
6.15 Hot Hits
7.00 Beauty and the Beast
Intekenare
8.00 Fame, Fortune and Romance
8.30 Any Which Way You Can - kyk onder hoogtepunte
10.20 West 57th
10.30 Boks

SONDAG 25

TV1
1.30 Pinocchio
1.55 ZET!
2.05 Riding High
2.30 Castle
3.30 Die Vialhe-sage
4.30 Collage
5.20 The Wonderful World of Disney
6.10 50/50
6.50 Billy Graham
8.00 Netwerk
9.00 Bernstein: Age of Anxiety
9.35 A Lifetime with Chopin
10.10 Overseas Artist Robert Brooks
10.25 Perspektief

TV4
6.03 Treasure Hunt
9.04 Highway to Heaven
9.57 227
10.24 Sing Country
10.59 Topsport

M-NET
7.30 Indian tier open
7.31 Feature Movie
10.00 Ramayan
10.30 Portugese tier open
10.32 Sunday Meditation
10.36 O Romance da Raposa
10.50 Duarte E Ca
11.55 Fim de Semana
12.00 Programa Musical
12.25 Rodo Do Fogo
Intekenare
1.30 Boks
3.30 Protocol
5.00 60 Minutes
5.25 The Adventures of Teddy Ruxpin
5.50 Heathcliff
Oop Tyd
6.15 Trapper John
7.05 Carte Blanche
Intekenare
8.00 Wildlife on One: The Private Life of the Barn Owl
8.30 Superman II - kyk onder hoogtepunte
10.30 Boks

MAANDAG 26

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.00 Teleschool
3.30 Opvoedkundige TV
4.00 Santa Barbara
4.30 Webster
5.00 Quaq Quoa
5.05 AEIOU
5.10 Pumpkin Patch
5.25 Lion Series Bible Stories
5.35 Lassie
6.00 News
6.15 Graffiti
7.00 The Highwayman
8.00 Netwerk
9.00 Met liefde van...
10.00 Topsport
11.30 St Eligius
12.20 Oordenking

TV4
6.03 Butterfly Island
6.30 Topsport
9.03 Family Ties
9.32 Dynasty
10.23 21 Jump Street
11.15 The Forum Presents

M-NET
10.30 The Great Santini
12.00 The Friday Report
12.30 Travelling Gourmet
1.00 Island at the top of the World
2.30 The secret World of Og
3.00 Telygames
3.30 Any Which Way You Can
5.15 The Adventures of a Mouse
5.25 The Spiral Zone
5.50 The Smurfs
6.10 Telecat
Oop Tyd
6.15 Loving
6.45 Wimbledon
Intekenare
8.00 Wimbledon
8.30 Revenge of the Nerds - kyk onder hoogtepunte
10.30 Wimbledon

DINSDAG 27

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.00 Teleskool
3.30 Opvoedkundige TV
4.00 Die Aarde en die Meul
5.00 Rompelstompelstories
5.10 Wielie Walie
5.30 Saartjie
5.57 Kompas
6.00 Die Nuus
6.15 Potpourri
7.05 Die ander Hollywood
8.00 Network
8.30 Dallas
10.00 Topsport
11.30 Open University
12.25 Evening Prayer

TV4
6.00 Fame
9.04 I Married a Centerfold -'n Lekker liefdesverhaaljie oor 'n mooi meisie en 'n slim man (behalwe as dit by vroumense kom). Met Teri Copley en Timothy Daly.
10.44 The Hit Squad
11.09 Hondo

M-NET
6.30 Wimbledon
10.30 The Revolution Wedding
12.30 Travelling Gourmet
1.00 Snoopy Come Home
2.20 Jimbo and the Jet Set
2.25 Telebugs
2.30 The Secret World of Og
3.00 Telygames
3.30 Police Academy
5.25 Children's Island
5.50 GI Joe
6.10 Telecat
Oop Tyd
6.15 Loving
6.45 Wimbledon
Intekenare
8.00 Wimbledon
9.00 Enter the Dragon - kyk onder hoogtepunte
10.35 Wimbledon

WOENSDAG 28

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.00 Teleschool
3.30 Opvoedkundige TV
4.00 Silhouette
5.00 Quaq Quao
5.05 AEIOU
5.10 ZAP MAG
5.25 Lion Series Bible Stories
5.30 Sea Hunt
6.00 News
6.15 No Jacket Required
7.00 Telly Fun Quiz
7.30 Louis Motors
8.00 Netwerk
9.05 Orkney Snork Nie
9.35 Diagonal Street
10.00 Topsport
11.30 Die Barok en sy Wêreld
12.00 Oordenking

TV4
6.03 Day by Day
6.30 Topsport
9.04 The Colbys
9.58 San Bernardino
11.24 My Two Dads

M-NET
6.30 Wimbledon
10.30 Making Love
12.17 West 57th
12.30 Travelling Gourmet
1.00 The Secret of the Sword
2.30 The Secret World of Og
2.40 Telygames
3.30 Superman 11
5.25 The Flintstone Kids
5.50 The Adventures of the Galaxy Rangers
6.10 Telecat
Oop Tyd
6.15 Loving
6.45 Wimbledon
Intekenare
8.00 Wimbledon
9.00 McCabe and Mrs Miller - kyk onder hoogtepunte
11.00 Wimbledon

DONDERDAG 29

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.00 Teleskool
3.30 Opvoedkundige TV
4.00 Vakansie in die Vreemde
5.00 Niklaas
5.25 Tekkies
5.57 Kompas
6.00 Nuus
6.15 Uit en Tuis
7.05 Arende
8.00 Network
9.00 War and Remembrance - kyk onder hoogtepunte
10.00 Topsport
11.00 A Countess from Hong Kong - kyk onder hoogtepunte
1.15 Face to Face

TV4
6.03 TV4 Top 20
6.30 Muzik A La Carte
9.04 Life's Most Embarrassing Moments
9.52 Cheers
10.20 Oubaas Koster
11.27 Ripley's Believe It or Not

M-NET
6.30 Wimbledon
10.30 Protocol
12.00 The Money Programme
12.30 Travelling Gourmet
1.00 Heathcliff: The Movie
2.30 Paddington goes to the Movies
3.00 Telygames
3.30 The Revolution Wedding
5.25 Dr Snuggles
5.50 Inspector Gadget
6.10 Telecat
Oop Tyd
6.15 Loving
6.45 Wimbledon
Intekenare
8.00 Wimbedon
9.00 Tora! Tora! Rora!
11.30 Wimbledon
12.30 Carte Blanche

Eerste aflewering van 'n kruierubriek - 4